

T.C.
YAŞAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ANASANAT DALI GRAFİK TASARIM
YÜKSEK LİSANS TEZİ

GAZETE VE DERGİ İLLÜSTRASYONLARININ
ÜRETİM SÜRECİNİN İNCELENMESİ

Hazırlayan:

12300001113 Günel AKHUNDLU

Danışman:

Yrd.Doç. S. Umur TÜRKER.

Yrd.Doç. Korkut ÖZTEKİN.

İzmir, 2014

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans/Doktora Tezi olarak sunduğum “.GAZETE VE DERGİ İLLÜSTRASYONLARININ ÜRETİM SÜRECİNİN İNCELENMESİ.” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

..../..../.....

Günel AKHUNDLU

İmza

T.C.

YAŞAR ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ TEZLİ YÜKSEK LİSANS TEZ JÜRİ SINAV TUTANAĞI

ÖĞRENCİNİN		
Adı, Soyadı	:	
ÖğrenciNo	:	
AnabilimDalı	:	
Programı	:	
TezSınavTarihi	: ...../...../201.....	SınavSaati :
TezinBaşlığı: GAZETE VE DERGİ İLLÜSTRASYONLARININ ÜRETİM SÜRECİNİN İNCELENMESİ		
Adayın kişisel çalışmasında yanan tezini ..... dakikalık süre içinde savunmasından sonra jüri üyelerince gerek çalışmak üzere tezin dayanağı olan anabilim dallarından sorular sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,		
☐ BAŞARILI olduğuna (S)	☐ OY BİRLİĞİ	
1 ☐ EKSİK sayılması gerektiğine (I)		ile karar verilmiştir.
2 ☐ BAŞARISIZ sayılmasına (F)	☐ OY ÇOKLUĞU	
3 ☐ Jüri toplanmadığı için sınav yapılamamıştır.		
4 ☐ Öğrenci sınav gelmemiştir.		
☐ Başarılı (S) ☐ Eksik (I) ☐ Başarısız (F) Üye : İmza :	☐ Başarılı (S) ☐ Eksik (I) ☐ Başarısız (F) Üye : İmza :	☐ Başarılı (S) ☐ Eksik (I) ☐ Başarısız (F) Üye : İmza :

1 Bu halde aday 3 ay süre verilir.

2 Bu halde öğrencinin kaydı silinir.

3 Bu halde sınav için yeni bir tarih belirlenir.

4 Bu halde varsa öğrencinin mazeret belgesi Enstitü Yönetim Kurulunda görüşülür.

Öğrencinin geçerli mazeretinin olmaması halinde Enstitü Yönetim Kurulu kararıyla işi geçersiz sayılır. Mazeret geçersiz sayıldığından yeni bir sınav tarihi belirlenir.

ÖZET

Yüksek Lisans

GAZETE VE DERGİ İLLÜSTRASYONLARININ

ÜRETİM SÜRECİNİN İNCELENMESİ

Yaşar Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

İşletme Yüksek Lisans Programı

İçinde bulunduğumuz bilgi çağında, mevcut bilgi hacmini hızlı ve etkili bir şekilde işleme ihtiyacı her geçen gün artmaktadır. Bu noktada grafik tasarımın önemli bir dalı olan illüstrasyon, çizime dayalı bir biçimde, kitleye iletilmek istenen mesajı betimleyici, yorumlayıcı ve belgeleyici bir rol üstlenmektedir. Sanatlarında kökten değişimler yapmak için devamlı araştırma ve çalışma içinde bulunan günümüz sanatçıları, teknolojinin sağladığı yeni malzeme ve teknik olanakları zorlayarak yeni anlatım yolları aramaktadırlar. Kullanılmakta olan klasik çizim araçlarının yanı sıra, bilgisayar teknolojisinde yaşanan büyük gelişmeler sağladığı kolaylıklar nedeni ile bilgisayarın illüstrasyon alanında her geçen gün daha yaygın bir şekilde kullanıldığı görülmektedir.

Yazılı basında bir haber unsuru olarak kullanılan fotoğraf, yazınsal haberden özellikle yapısal açıdan farklıdır. Üretim süreçleri yönüyle de haber fotoğrafı ve yazınsal haberin aynı olmadığı görülmektedir. Her ikisi de farklı medyumlardır. Medya ve habercilik etiği tartışmalarında, haber fotoğrafçılığı etiğikonusunu doğru ve yeterli açımlayarak değerlendirebilmek için öncelikle söz konusu farklılıklar gözönünde bulundurulmalıdır. Bu durum, haber fotoğrafçılığının etik tartışmalar içerisinde ayrıca ele alınma gereğini beraberinde getiren önemli etmenlerin başında gelmektedir. Etiğin konusu bireylerin eylemde bulunurken tutum ve davranışları bağlamında yaptıkları seçimler üzerine yoğunlaştığına göre, haber fotoğrafçılığı etiğinin öncelikli konusu da haber fotoğrafçılarının mesleki tutum, davranış ve seçimlerini belirleyen “haber fotoğrafı üretim süreci” koşullarıdır.

Bu çalışmada, geleneksel illüstrasyon teknikleri ve dijital illüstrasyon tekniği ile farklılıkları üzerine temel bilgileri iletmek ve bundan sonra bu konu ile ilgili yapılacak çalışmalara kaynak olması amacıyla yapılmıştır.

Yapılan araştırma gazete ve dergi tasarımını, bununla ilgili yapılan araştırmaları, günümüzde gazete ve dergi illüstrasyonunun türlerini, gazete ve dergilerde illüstrasyonların işlevini, illüstrasyonun metinle ilişkisini, gazete ve dergi sayılarının illüstrasyon sistemini, çeşitli basın örneklerinin illüstrasyonunun karakteristik özelliklerini, gazete ve dergi grafiğinin gelişmesini, editör tarafından değerlendirilmesi gibi başlıkları kapsamaktadır.

Anahtar Kelimeler: sayfa tasarımı, gazete ve dergi illüstrasyonu, fotoİllüstrasyon, fotoğraf olmayan illüstrasyonlar, dijital illüstrasyon, illüstrasyon teknikleri.

ABSTRACT

Master's Degree Thesis

STUDYING THE PRODUCTION PROCESS OF THE MAGAZINE AND NEWSPAPER ILLUSTRATIONS

Yasar University

Institute of Social Sciences

Postgraduate Program in Business Administration

In the era of knowledge we are in, the need for processing the amount of knowledge available rapidly and effectively is increasing day after day. In this context the illustration, an important branch of graphic designing, undertakes a descriptive, interpretive and authenticative role about the message that is wanted to be conveyed to community in a way based on drawing. Today's artists who are in continuous investigation and study to make radical changes in their arts, look for new ways of expression through forcing the new material and technical possibilities provided by technology. As well as the classical drawing tools being used, widespread use of computer is seen in the field of illustration due to the possibilities provided by great advances experienced in computer technology.

The photograph being used as an element of news in printed media is different from literary news in terms of nature. News photograph and literary news do not seem similar in terms of production processes. These are distinct media. In order to evaluate the topic of news photography correctly and efficiently in disputes concerning the ethics of media and reporting, primarily subject differences should be taken into account. This situation is among the primary important factors that should be considered within the ethical discussions about news photography. Since the topic of ethics concentrates on the choices – in the context of attitudes and behaviors - made by individuals while they are acting, the primary subject of the “ethics of news photography” is the conditions of the “news photograph production stage” which determine news photographers' occupational attitudes, behaviors and choices.

The fundamental results of study were newspaper and magazine design, investigations performed related to that, today's newspaper and magazine illustration types, the function of illustrations in newspapers and magazines, the relationship of illustration with the text, the illustration system of newspaper and magazine issues, the characteristic features of illustration in various press samples and development and evaluation of newspaper and magazine graphics by editor.

Key Words: Page design, illustration of newspaper and magazine, photo-illustration, illustrations lacking photograph, digital illustration, illustration techniques

İÇİNDEKİLER
GAZETE VE DERGİ İLLÜSTRASYONLARININ
ÜRETİM SÜRECİNİN İNCELENMESİ

YEMİN METNİ	I
TUTANAK	II
ÖZET	III
ABSTRACT	IV
İÇİNDEKİLER	V
GİRİŞ	1
1.GAZETE VE DERGİ SAYFA DÜZENİ	12
1.1. Sayfa Düzeni	12
1.1.1. Sayfa Düzeni Ekolleri	12
1.1.1.a.Bulvar Tipi Sayfa Düzeni	14
1.1.1.b.Modüler Sayfa Düzeni	14
1.1.1.c.Infografik Sayfa Düzeni	15
1.1.1.ç.Vitrin Sayfa Düzeni	15
1.2. Gazete ve Dergi Sayfasının Grafik Tasarım Öğeleri Açısından İrdelenmesi	16
1.2.1.Nokta	17
1.2.2.Çizgi	17
1.2.3.Leke	18
1.2.4.Yön	19
1.2.5.Form (Şekil) ve Biçim	20
1.2.6.Ölçü – Oran – Aralık	21

2.GAZETE SAYFA TASARIMI	22
2.1.Gazete sayfa tasarımında Birinci Sayfa	22
2.2.Gazete sayfa tasarımında Arka Sayfa	23
2.3.Sayfa Düzenlemenin Genel Kuralları	25
2.4.Gazete Sayfa Tasarımında Kullanılan Görseller	29
2.5.Gazete Sayfa Tasarımı Aşamaları	30
2.6.Sayfa Tasarımına Başlama	32
3.DERGİ SAYFA TASARIMI	34
3.1.Dergi Sayfalarının Genel Özellikleri	36
3.2.Dergi Kapak Tasarımı	40
3.3.Dergi Kapaklarının Genel Özellikleri	41
4. GÜNÜMÜZDE GAZETE VE DERGİLERDE GÖRSEL MALZEMELERİN DÜZENLENMESİ	44
4.1.İllüstrasyonlar Çeşitli Olmalı	52
4.2.Gazete ve Dergilerde Foto İllüstrasyon	57
4.3. Gazete ve Dergilerde Fotoğraf Olmayan İllüstrasyon	62
4.4. Gazete ve Dergilerde Dijital İllüstrasyon	64
4.4.a.Sayısal Görüntü Teknolojisinin Temel Kuralları	64
4.5. “Hürriyet”, “Star” ve “Zaman” Gazetelerinin Birinci Sayfasında Kullanılan Görsel Malzemelerin Sayısı ve Yüzölçümü	71
4.6. Gazete ve Dergi İllüstrasyon Teknikleri	73
5. GAZETE VE DERGİ TASARIMININ TEMEL İLKELERİ, TARZ VE KANUNLARI	81
5.1.Gazetenin Tematik ve Grafik-kompozisyon Modeli	81

5.2.Gazete ve Dergilerde Fotoğraf Editörü	83
5.3. Gazete ve Dergilerde İllüstrasyonların Teknik Değişikliği	86
5.4.Gazete ve Dergilerde İllüstrasyonların Altyazısının Önemi ve Sorumluluğu	90
SONUC	94
KAYNAKLAR	97
EKLER	
EK 1: ŞEKİL LİSTESİ	103

GİRİŞ

Grafik sanatı, özellikle çağdaş dünyada toplumu oluşturan bireyler arasındaki iletişimi ve alışverişi sağlayan en önemli faktörlerden biri sayılmaktadır. Grafik sanatların bir kolu olan illüstrasyon da her dilden, ırktan ve kültürden insanların, başka herhangi bir ögeye gerek duymadan bir anlam çıkarmasını amaçlar. Görsel iletişimin hemen hemen her alanında kullanılan illüstrasyon, günümüzde de iletişimi sağlayan kültürlerarası ortak dil olma özelliğini devam ettirmektedir. İllüstrasyon, bazen iletişimi sağlayan bir dil, bazen de ticari amaçlı bir unsur olarak kullanılmıştır.

Geçmişten günümüze her alanda olduğu gibi, grafik tasarım alanında da geçmişle hesaplaşma gelinen noktayı aşma eğilimi vardır. Bu anlayıştan hareketle her bir primitif dönemin avangart devamı, bir çok gelişmelere ortam hazırlamıştır. Endüstriyel alanda manüelden otomatığe geçiş olduğu gibi, gelenekselden dijitale bir gelişme görülmektedir.

Günümüzde endüstriyel, teknolojik ve bilimsel gelişmelerin hızlı temposuyla eskiden yüzyılları kapsayan “çağlar,” artık çok kısa zaman dilimleri ile anlatılmaktadır. İçinde yaşadığımız çağda hemen her gün hızla değişen ve gelişen teknoloji, hayatımızın tüm alanlarında kolaylıklar sağlamaktadır. Çağımızda bilgisayar, grafik tasarımın her alanına girdiği gibi, illüstrasyon alanında da tercih edilmektedir. Dijital illüstrasyonun sanatçıya getirileri, sadece hızlı üretimi sağlamak değildir: Dijital illüstrasyon, tüm illüstrasyon tekniklerini bir arada kullanabilme, istenildiği kadar çoğaltma ve bozulmadan saklanabilirlik gibi imkanları da sunmaktadır.

İllüstrasyon Latince “lustrare” kökünden gelir, anlamı “anlaşılır yapmak”tır. İllüstrasyon, bir “metin” veya konunun içinde yer alan “görsel varlıklara” verilen isimdir. Asıl amacı bir fikri daha etkili ve verimli açıklamak, aydınlatmaktır. Açık şekilde bir şeyi gizlemeden, bir harita ya da diyagram gibi, illüstrasyonlar da bilgilendirmeyi giderir. İllüstrasyon, kıyasla daha girift biçimde, eşlik ettiği materyal hakkında yorumlama ya da açıklamalar yapar. İllüstrasyon bir ürünü sattırmak, bir hikâyeyi canlandırmak ya da bir mesajın vurgusunu arttırmak için kullanılır.

Bir illüstrasyonun başarısı ve başarısızlığı, onun bildiriye iletmesine bağlıdır¹.

İnsanlar yazmadan önce çizmeye ve boyamaya başlamışlardır. Mağaralarda ve dışarıda kaya yüzeylerinde bulunan boyalı resimler ve çizgiler, insanın binlerce yıl önce fikirlerini nasıl ifade ettiklerini göstermektedir. Bulunabilmiş ilk duvar resmi örnekleri, Güney Fransa'da Lascaux'da ki mağara resimleri ve Kuzey İspanya'da Altamira Mağarasında bulunan resimlerdir.

İllüstrasyonun ilk örnekleri M. Ö. 1900'lü yıllardan günümüze kalan *Ramses Mezarı Papirüsü* ve *Mısır Ölüler Kitabı* illüstrasyon tomarları, bilinen en erken el yazma hikaye ve kitaplarıdır. Bu kitaplar genellikle manastırlarda yapılmış dinsel konular üzerinedir. Kitabın bugünkü şekli ve tam anlamıyla süslenmesi ve resimlenmesi ise Hristiyanlıkla beraber başlamıştır. Metin içindeki resimler dinsel hikâyeleri ve inanışları daha kolay anlaşılır duruma getirmişlerdir.

Özellikle “baskı” tekniklerinin gelişmesi, illüstrasyonun belki de “özel ve özerk” oluşunu sağlayan bir nedendir. Kitap illüstrasyonlarının gelişimi, ağaç baskının kullanıldığı kitapların basımına, yani 15. Yüzyıla denk gelmektedir. Ama ilk basılmış illüstrasyon M. Ö. 868'de basılan Çinliler'e ait ağaç baskı kitap, MS 868 yılında yazılmış Çin kültürüne ait *Elmas Sutra*'dır. Bu erken baskı örneklerine rağmen, metin ve illüstrasyonlar bu illüstrasyonların üretilmesi için büyük bir faaliyet alanı sağlayan, hareketli kullanılabilen matbaanın icadı 15. Yüzyılın sonundaydı. 16. ve 17. Yüzyılda ise gravür ve metal baskı tekniklerde işler üretiliyordu. Aynı yüzyıllarda *Japon Ukiyo-e Okulu* renkli ağaç baskı tekniğini geliştirmiştir.

17. yüzyılda bakır gravürlerin başlamasıyla ağaç oyma, her yönüyle gerilemeye başlamıştır. Gravürle resimlenmiş ilk baskı kitap 1477'de Venedik'te görülmüştür. Sonraları, bakır gravürden çinko ve çelik gibi, diğer metallerin üzerine elle ya da asitle oyma teknikleri doğmuştur. Bu tekniklerle beraber, taşbaskının icadı ile kitap resminde yeni bir anlatım ve çalışma yöntemi başlamıştır. Taş üzerine resmetmenin ağaç ve metali oymaktan daha kolay olduğu ve bu kolaylık sonucunda da sanatçıların daha kişisel ve daha zengin bir anlatım diline kavuştukları bilinmektedir.

---

¹ Gikow, J., (1991). *Graphic Illustration in Black and White*, New York: Design Press; Keş, Y. (2001). *Görsel İletişimde İllüstrasyonun Kullanım Alanlarına Kuramsal Bir Yaklaşım*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Anasanat Dalı, Isparta.

19. yüzyıldan itibaren bilim ve teknolojinin gelişmesi, kitlesel üretimin başlamasıyla gazete ve dergiler, üretim ve ihracat yapan iş dünyası, etkili görüntülere ihtiyaç duymuş; illüstrasyon tekniği daha fazla ilgi görmeye başlamıştır. 20. yüzyılın başından günümüze kadar olan süre içerisinde çok büyük gelişme gösteren sanayi de sanatçıların istediği renk ve malzeme ile yaptığı eserleri tıpkıbasım halinde basmaya yeter hale gelmiştir. 1950'lerde fotoğraf malzemeleri ve işlemlerinde sağlanan işlemler, gerçeğe çok yakın bir görüntü elde edilmesini sağlayarak, fotoğrafın etkinlik alanını genişletmiştir. Bu yıllarda fotoğrafın büyük bir hızla illüstrasyonun geleneksel pazarını ele geçirmeye başladığı görülmektedir. Ancak, fotoğrafın illüstrasyonun geleneksel işlevini elinden alması bu konuda yeni buluşların doğmasına neden olmuştur

Günümüzde grafik sanatçısı geçmişe oranla çok sayıda bireysel stil ve teknik yaratmış, görsel iletişim açısından Grafik Sanatları ve İllüstrasyonu vazgeçilmez bir hale getirmiştir.

İllüstrasyon, günümüz meslek gruplarına göre çeşitlenmektedir. Çünkü fotoğraf ve ileri görüntüleme teknikleri, illüstrasyon tekniğiyle hazırlanmış olan görüntülerin bilgi ve kalitesine hala ulaşamamıştır. Örneğin; tıp alanında insanın iç organlarını gösteren illüstrasyonların kalitesi, fotoğraflarla elde edilememektedir.

İllüstrasyon Türleri.

Reklam İllüstrasyonları: Bir ürün ya da hizmeti tanıtmak amacıyla yapılan bu tür çalışmalarda ayrıntı ön plandadır. Sinema, tiyatro ve konser afişleri, kitap kapakları, kaset ve cd kapakları, turistik ilanlar, besin ambalajları, basın ilanları, takvimler, tebrik kartları, çıkartma ve etiketler reklam illüstrasyonlarının uygulama alanları arasındadır².

Bir gazete sayfasında ilan veya reklâmın olması, o sayfanın ilan veya reklâm sayfası olduğu anlamına gelmez. Bu öğretim faaliyetinde sözünü ettiğimiz sayfalar, özellikle ilanlara ayrılmış sayfalardır ve bu sayfalarda düzenli olarak çeşitli türde ilanlar yayınlanır. Örnek verecek olursak, gazetenin arka sayfasında tam sayfa yer alan bir reklâm ilanı, o sayfayı ilan sayfası yapmaz. Özetle burada sözünü ettiğimiz sayfalar, sürekli olarak çeşitli türde ilanların yer aldığı sayfalardır.

---

² Becer, E., (2006). *İletişim ve Grafik Tasarım*, Ankara: Dost Kitabevi, 210.

İlan sayfaları genel olarak metin ağırlıklı sayfalardır. Ancak bu sayfalarda yayınlanan reklâm amaçlı ilanlar, görsel ağırlıklı olabilmektedir. Reklâm (Resim 1) amacıyla verilen ticari ilanlar, gazetenin diğer sayfalarında yayınlanabileceği gibi, ilan sayfalarında da yayınlanabilir.

İlanlar gazete sayfalarında sütun ve yükseklik ölçüleriyle yer alırlar, sayfalar verilen ilanların ölçülerine göre organize edilir.

Seri ilan sayfalarının düzenlenmesinde en önemli husus; ilanları okuyucunun aradığı ilanı, rahatlıkla bulabileceği bir şekilde organize etmektir. Bunun için ilanlar çeşitli ana kategoriler, gerektiğinde bunların alt kategorileri altında organize edilirler (Örneğin, “Emlak” ana kategorisi altında “Satılık,” “Kiralık” vb. alt kategoriler.). Bu kategoriler sayfaya başlık olarak yansır ve bu sayede okuyucu, ilgilendiği ilanları bu başlıklar altında kolaylıkla bulur.

Seri ilan sayfaları standart gazete sayfalarında 10 ya da 11 sütun olarak düzenlenir. Verilen ilanlar gazetede belli standartlarla yayınlanır. Bu standartlara ek olarak bazı vurgulama seçenekleri, ilanı verenin tercihlerine göre yapılabilir. Ancak bu tercihler, gazetenin sayfa düzenine zarar verecek nitelikte olmamalıdır.

Bazı ilan veya reklâm sayfalarının içeriği yerel ya da bölgeseldir.

Resim 1. Gazete için hazırlanmış reklam örneği

İllüstrasyon görsel iletişim araçlarında bazen doğrudan olarak ilişkili bazen de yardımcı öge olarak kullanılmaktadır. Örnek verecek olursak, televizyon ve sinemada kullanılan *story-board* illüstrasyonları bu gruba girmektedir³.

Basın-Yayın İllüstrasyonları: Basın yayın illüstrasyonları gazete ve dergilerde metnin gücünü artırmak için sık sık kullanılır. Kullanılan resimler metinle ilişkili açıklayıcı, dekoratif özellikte ve bazen de her ikisi birlikte bulunabilir⁴.

Basın yayın illüstrasyonları alanı içerisinde, dergi kapağı için hazırlanan illüstrasyonlar derginin o sayısında geçen önemli bir olayı ya da gündemdeki olayı izleyicisine çarpıcı bir şekilde vermek için yapılır. Bunları daha çok *Time* dergisi gibi dünyaca ünlü dergilerde görmekteyiz. Ülkemizde ise dergilerde genellikle fotoğraf kullanılmaktadır. İkinci türü ise insanların sosyal değişimlerini anlatan gazete makaleleri illüstrasyonlarıdır. Üçüncü tür illüstrasyonlar, ailelerin beslenme, sağlık ve ev gereçlerinin tanıtımı için çıkan magazin dergilerinde kullanılırlar⁵

Özel Alan İllüstrasyonları: Özel alan illüstrasyonları, daha fazla temel çizim yeteneği ve teknik alan bilgisi gerektiren illüstrasyonlardır. Fotoğrafi çekilemeyecek şeyleri görüntülemek için yapılırlar. Özel alan illüstrasyonunda gereksiz detaylar atılır önemli kısımlar nitelendirilir ve abartı yapılarak izleyicinin dikkati çekilir ya da odaklanması sağlanır.

Özel alan illüstrasyonları içinde şu tür illüstrasyon çeşitleri bulunur;

1. Teknik illüstrasyonlar (Technical illustration)
2. Bilgilendirmek için yapılan illüstrasyonlar (Illustration for Information)
3. Mimari illüstrasyonlar (Architectural illustration)
4. Harita illüstrasyonları (Map Illustration)⁶.

---

³ KEŞ, Y. (2001). *Görsel İletişimde İllüstrasyonun Kullanım Alanlarına Kuramsal Bir Yaklaşım*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Anasanat Dalı, Isparta, 60.

⁴ Keş, Y. (2001). *Görsel İletişimde İllüstrasyonun Kullanım Alanlarına Kuramsal Bir Yaklaşım*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Anasanat Dalı, Isparta, 78.

⁵ Gikow, J., (1991). *Graphic Illustration in Black and White*, New York: Design Press; Keş, Y. (2001). *Görsel İletişimde İllüstrasyonun Kullanım Alanlarına Kuramsal Bir Yaklaşım*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Anasanat Dalı, Isparta, 92.

⁶ Keş, Y. (2001). *Görsel İletişimde İllüstrasyonun Kullanım Alanlarına Kuramsal Bir Yaklaşım*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Anasanat Dalı, Isparta, 78.

Bilimsel İllüstrasyonlar (Resim 2-3): Botanik, tıp, zooloji, mekanik, jeoloji gibi uzmanlık alanları için öğretici ve tanımlayıcı amaçlarla yapılan ayrıntılı illüstrasyonlar bu grupta toplanabilir. İllüstratör, konu içinde daha önemli olanı vurgulamak için, gerektiğinde ayıklama, yalınlaştırma ve gerçeklik duygusunu etkilemeyecek abartma yöntemlerine başvurarak, bir fotoğraf makinesinden daha fazlasını yapmayı hedefler. Mimari ve iç dekorasyona yönelik üç boyutlu duygusu veren görüntüler, bilgisayar yardımıyla gerçekleştirilmektedir⁷.

Resim 2-3: Gazete ve dergilerde Bilimsel İllüstrasyonlar

Bilimsel illüstrasyonları yapacak tasarımcının, mesleğinde deneyimli olması, resimlenecek objenin hakkında teknik bilgilere sahip bir uzmanla çalışması gerekmektedir⁸.

Moda İllüstrasyonları (Resim 4-5-6): Moda illüstrasyonları, başarılı bir “imaj” yaratmak için, düşlemi ve abartıyı kullanır. İllüstratör, abartılacak ya da adanacak stil detaylarını, ideal vücut ölçülerini ve vücuda göre uygun kumaşın nasıl olacağını bilmek zorundadır. İyi bir moda illüstratörü, giyilecek olunan elbiseyi zihinde canlandırarak tüketiciye cesaret verir. Bu bir imaj yaratma sorunudur ve düşlerde yer

⁷ Becer, E., (2006). *İletişim ve Grafik Tasarım*, Ankara: Dost Kitapevi, , 211.

⁸ Tepecik, A., (2002). *Grafik Sanatlar*. Ankara: Detay ve Sistem Ofset, , 80.

alanlar yalnızca illüstrasyonu çizilerek gerçekleşir. Burada da moda illüstratörü, estetik kaygılarla tasarladığı elbiseyi, bir kadın figürü, erkek ya da çocuk figürü üzerinde canlandırarak izleyici kitlesine yardımcı olur⁹.

Resim 4-5-6: Gazete ve dergilerde Moda İllüstrasyonları

Fantastik İllüstrasyonlar: Bu tür illüstrasyonlar daha çok illüstratörün, kendine özgü duygu ve düşüncelerinin ürünü olmakla birlikte mitolojik olaylarla, şiirle, masallarla ilişkilidir. Temeli insanın düşlemiş olduğu hayallere ve gerçek üstü olaylara dayanmaktadır. Sürrealizmle yakın ilişkisi olmasına rağmen fantastik illüstrasyonlar kullanıldığı alanlara bakıldığında, farklılıklar göstermektedir. Sürrealizm bir sanat akımıdır. Fantastik illüstrasyon ise daha fonksiyonel olup, çocuk hikaye kitaplarında yayınlanabileceği gibi illüstrasyon olarak dergi ve makalelerde de yayınlanabilir. Fantastik illüstrasyonların, bir milletin kültür tarihini aktarması yönünden de önemi büyüktür. Doğu ve batı uygarlıklarına bakılacak olursa bu daha açık bir şekilde görülebilir. Bilhassa Japonlar ve Çinliler kültürel miraslarını çocuklarına aktarırken fantastik illüstrasyonları kullanmaktadır¹⁰ (Resim 7-8).

⁹ Keş, Y. (2001). *Görsel İletişimde İllüstrasyonun Kullanım Alanlarına Kuramsal Bir Yaklaşım*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Anasanat Dalı, Isparta, 97.

¹⁰ Keş, Y. (2001). *Görsel İletişimde İllüstrasyonun Kullanım Alanlarına Kuramsal Bir Yaklaşım*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Anasanat Dalı, Isparta, 103.

Resim 7-8: Gazete ve dergilerde Fantastik İllüstrasyonlar

Gazete Sayfa Tasarımı ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Basılı malzemelerde kullanılan fotoğrafların ya da haber türlerinin içerik analizi veya okunabilirliği ile ilgili olarak birçok araştırma yapılmış olmasına karşın, sayfa tasarımı ile ilgili olarak pek fazla araştırma yapılmamıştır. Sayfaların biçim yönüyle nasıl olduğu ya da nasıl olması gerektiği, sayfa tasarımının okur üzerindeki etkisi konusunda az da olsa Amerika’da araştırmaların yapıldığını biliyoruz. Bu konu ile ilgili olarak Türkiye’de yapılmış ve sonuç analizleri belirlenmiş bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Amerika Birleşik Devletleri’nde bu konuda yapılan araştırmalardan biri, 1974 yılında Click ve Stempel tarafından yapılmış, sadece gazetelerle ilgili bir araştırmadır. Click ve Stempel, dört farklı şehirde yaptığı araştırma ile gazete mizanpajının ortaya çıkardığı farklı gazete formatlarına, okur tepkisini ölçmeye çalışmışlardır. Bu çalışma için on altı gazetenin ilk sayfaları seçilmiştir. Seçilen bu gazetelerin üçü geleneksel ölçülere ait, diğer üçü ise modern formatlı gazetelerdir. Araştırmaya konu olan modern formatlı gazeteler, altı sütun üzerinde yer alan az sayıda haber ve yatay-düşey konumlama gibi eşit ağırlıklı olarak düzenlenmiş; araştırmaya örnek teşkil eden geleneksel gazeteler ise ikisi sekiz, biri dokuz sütuna düzenlenmiş; ancak geleneksel formatlı her üç gazetede de fazla sayıda haber yerleştirilmiş olmasına karşın, haberlerin yerleşimi düşey konumdadır.

Üzerinde araştırma yapılan farklı yaş gruplarından oluşan deneklere, örnek gazetelerde faktörlerin farklı kullanımı ile ilgili olarak, *ilginç, sıkıcı, iyi, kötü, heyecanlı, cesur, korkak, aktif ve pasif* diye sıfatlandırılan sorular sorulmuş ve bu

sıfatlara 1 ve 10 arasında değerler verilmiş, alınan sonuçlar değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda modern formatlı gazetelerin daha çok ilgi çektiği ve onaylandığı çıkmıştır. Yine bu araştırma sonucuna göre; 40 yaşın üzerindeki denek okurlar çok tutucu olmaları beklenirken modern sayfaları tercih ettikleri grlmştir. Geleneksel formatlı gazeteleri tercih edenlerin oranı ise çok gerilerde kalmıştır.

Bir başka araştırmada ise James Stanton tarafından yapılmıştır. Stanton, Northwestern niversitesi ğrencileri arasında yaptığı araştırmada, öğrencilerin çağdaş veya çok modern stili, geleneksel ya da yarı geleneksel stile tercih ettiklerini ortaya çıkmıştır. Christine Urban, araştırmalarında gazetelerin sayfa tasarımlarını daha iyi yapılmasının özellikle genç okurlar için önemli olduğunu vurgulamıştır. Urban genç okurlar üzerinde yaptığı araştırmada, sıkıcı grafikler, kötü renkler ve kötü renkle baskılar ve haber başlıklarında kullanılan sıkıcı, hareketsiz, monoton yazı stillerinin gazete okumalarında ve okuyacakları gazeteyi seçmelerinde önemli etken olduğu sonucuna varmıştır.

Syracuse niversitesi'nde yapılan bir çalışmada ise, North Dakota tasarımın değiştirdiği gazetesinin yeni düzenlenmesinde bu değişlikle ilgili olarak okurlarının tepkisini sınamıştır. Vardığı sonuçta okur için önemli olan ögelerin sayfa düzeni, yazı stili, fotoğrafların ve renklerin kullanımını olduğunu saptamıştır.

Gannette Company, 1978 yılında dört ayrı Şehirde 5000 okur üzerinde yaptığı yüz-yüze görüşme sonucunda özetle Őunları saptamıştır;

- Üretim, paketleme, grafik kullanımı, sayfa düzenleme gazete ve yayın genelinde önemlidir.

- Grafik ve sayfa düzeni özellikle genç ve ara sıra gazete-dergi okuma alışkanlığı olan okurlar için önemlidir.

- Okurların önemli bir kısmı, özellikle de genç okurlar, gazete dergi üzerinde renkli görüntü istemektedirler.

- Metinlerde ve yazılarda kullanılan yazı karakteri ve punto büyüklüğü önemlidir.

Farklı türleri ile insan görsel üretim etkinliğinin tarihsel parçası olan illüstrasyon, yayıncılık için, özellikle de dergicilik için vazgeçilmez bir unsurdur.

Yukarıdaki araştırmalardan da görülebileceği üzere, okur üzerinde en etkili, okurun dikkatini en çok çeken unsurların iyi bir sayfa düzeni ve buna bağlı olarak da haber başlıkları, görsel öğeler, özellikle de fotoğraf ve resimler, grafikler, renklerin kullanımı ve özel olarak çerçeve içine alınan yazıların veya haberlerin olduğu söylenebilir. Dolayısıyla, dergi ve gazete diğer yayımlar için yalnızca görsellerin seçimi değil, medyumun tasarımı da önemlidir: Sayfa tasarımı görsel imajın etkili olması ve mesajın ulaşması açısından büyük önem taşır. Sayfa tasarımı ile ilgili olarak yapılan araştırmalar da yayımla ilgili olarak okurun dikkatini en çok çeken öğenin sayfa düzeninin yarattığı görsellik olduğunu göstermektedir.

Medya görselleri ve illüstrasyonu üzerine Türkiye’de kesin veya yol gösterici, örnek sonuçlara ulaşılan çalışmalar mevcut değildir. Tasarımın parçası olan illüstrasyonlar, genel olarak dergi yayın süreci hakkında çalışmalar olmasına karşın, bütüncül bir yaklaşımla konuyu ele alan bir çalışmanın olmayışı, dergicilik ve diğer medyada çalışacak yeni mezun tasarımcıların ve illüstratörlerin çalışma hayatını etkilemekte, onları bir derginin veya gazetenin kendi gelenekleri içerisinde, deneme-yanımla yolu ile öğrenmeye sevk etmektedir.

Diğer yandan, bu çalışmada görüleceği üzere, böylesi bir bütünlüklü bakışın eksikliği, yalnızca yolun başındaki illüstratörleri ve tasarımcıları değil, dergilerin ve gazetelerin işleyişinin yanı sıra yayın ömürlerini de ciddi bir biçimde etkilemektedir. Dünyadaki teknoloji alanındaki yenilikler her tür medyaya yansırken, hızla okur görsel algısı da değişmekte, bu da dergilerin okur beklentilerini karşılayamaması ile kapanmalarına yol açmaktadır.

Bu tez çalışmasında görülebileceği üzere, dergicilikteki editör, teknik sekreter gibi karar verici mekanizmalarda bulunan kişiler, derginin tasarımına da yön vermekte; ancak bu sorumlulukları taşıyan kişilerin dergilerin pek çok karar aşamasında rol üstlenmeleri sebebiyle tasarım ve illüstrasyon üzerine yenilikçi fikirler ve genel olarak dergi tasarımında önem taşıyan görsellikle ilgili her konu üzerinde fikir sahibi olmaları beklenememektedir.

Dolayısı ile bu tez çalışmasında amaçlar: tarihsel süreçte illüstrasyon ve dergiciliği sunmak; dergi tasarımının her aşaması bütüncül bir yaklaşımla içerisinde vermek; dergiyi daha matbaadan çıkmadan gereğince planlayabilecek illüstratörlere ve tasarımcılara gerekli donanımı sağlamak; derginin her aşamasına vakıf görsel

tasarım bilgisini haiz uzman illüstratörlerin ve tasarımcıların, dergi ömrü ve başarısındaki önemine vurgu yapmaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GAZETE VE DERGİ SAYFA DÜZENİ

1.1. Sayfa düzeni

Sayfa düzeni gazete üretim sürecinin önemli aşamalarından biridir. Gazeteyi diğerlerinden farklı kılmak, okuyucuda oluşan estetik alışkanlığı sürdürmek gibi amaçlarının yanı sıra, sayfa düzeni içeriğin yoğunluğunda da belirleyicidir. Gazetelerin tipolojisiyle basıldığı dönem boyunca, sayfa düzeni teknik sınırlılıklar nedeniyle statik bir yapıda kalmıştır. Yazıların dikey sütunlara yerleştirilmesiyle elde edilen sayfa düzeni, 1950lerden sonra kullanılan ofset baskı sisteminde değişmiştir. Ofset teknolojinin sonucu olarak farklı sayfa düzeni tarzları ortaya çıkmıştır. Avrupa ve ABD’de ciddi gazeteler modüler sayfa düzeni adı verilen yazı ağırlıklı bir anlayışı benimserken, tabloid magazin gazeteleri, tipolojinin sonunda başlayan görsel malzeme ağırlıklı bulvar tipi sayfa düzenini sürdürmüşlerdir. Diğer yandan ABD’de televizyonla rekabet etmek amacıyla az yazı, çok görsel malzeme temeline dayanan ve haberleri bilgi grafikleriyle anlatmayı yeğleyen fotoğraf ağırlıklı infografik sayfa düzeni ekolü doğmuştur. Türkiye’deki gazeteler ofset teknolojiye 1970-80 arasında geçmiştir. Bu dönemde ofset teknolojinin getirdiği yeni olanaklar Batı’daki ekollerden farklı kullanılmış ve Türkiye’ye özgü bir sayfa düzeni tarzı ortaya çıkmıştır. Birinci sayfaların, içerideki haberlerin duyurularından oluşturulması nedeniyle bu anlayışa vitrin sayfa düzeni adı verilmektedir. Günümüzde Türkiye’de yayınlanan yüksek tirajlı gazeteler vitrin sayfa düzenini sürdürmektedir.

1.1.a. Sayfa düzeni ekolleri

Sayfa düzeni temelde işlevsel ve estetik amaçları gerçekleştirmek için yapılır¹¹. İşlevsel amaçlar, gazetedeki haberlerin kolayca algılanabilecek bir düzen içerisinde sunulması, sayfadaki haberler arasındaki hiyerarşinin kurulması, önemli olan haberlerin sayfa düzeniyle vurgulanması gibi çabaları içerir. Estetik amaç ise gazetenin diğerlerinden farklı bir görselliğe sahip olmasını, kolayca ayırt edilebilmesini ve okuyucuda oluşturulan görsel alışkanlığın sürdürülmesini sağlamaya yöneliktir. Sayfa düzeni anlayışları bazı etkenlerle şekillenir. Gazetenin

---

¹¹Gaillard P (1994). *Gazetecilik*, 2. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları, 111.

türü, hangi alfabeyle hazırlandığı, hangi teknikle basıldığı tasarımı etkileyen temel faktörlerdir. Bunların yanında, toplumdaki ve gazetecilik kültüründeki değişim ile diğer kitle iletişim araçlarının getirdiği rekabet de gazete sayfa düzenini etkilemektedir. Ciddi gazetelerle bulvar gazeteleri, ekonomi gazeteleriyle spor gazeteleri, türleri gereği birbirlerinden farklı içeriğe ve estetiğe sahiptir. Farklı ülkelerde yayınlanan gazeteler, özellikle de farklı alfabeler kullanıldığında birbirine benzemez. Tipo baskı ve hazırlık sistemlerini kullanan gazeteler teknik sınırlamalar nedeniyle ofset sistemdeki gazetelerden çok farkı estetikte hazırlanmıştır. Diğer yandan toplumun gazeteden beklentileri, okuma alışkanlıkları, yaşam tarzındaki değişiklikler sayfa düzenindeki yaklaşımları etkilemektedir. Gazetecilik meslek kültürü de zaman içinde değişmekte ve bu değişim sayfa düzenine yansımaktadır. Radyo, televizyon, internet gibi yeni iletişim ortamları da gazetelerin içeriğini ve dolayısıyla estetiğini etkilemektedir¹².

1950 öncesinde temel basım teknolojisi tipodur: Bu teknolojiye yazıların, görsel malzemenin ve yardımcı unsurların basılması için metalden dökülmesi zorunluluğu bulunmaktadır. Tipo teknoloji kullanıldığı uzun dönem boyunca önemli gelişimler göstermişse de temeli aynı kalmıştır¹³.

Bu temel zorunluluk gazete hazırlama sürecinde tasarımcının düşündüğünü uygulamaya geçirmesini önlemiştir. Tiponun erken dönemlerinde gazeteler yalnızca dikey sütunlara doldurulmuş yazılardan ve genişliği sütunlarla sınırlı başlıklardan oluşmuştur. 19. yüzyıla kadar görsel malzeme de kullanılmadığı için gazete sayfa düzeni dikey sütun esasına dayalı bir şekilde tekrarlanmıştır¹⁴. Tiponun son dönemlerinde, özellikle bulvar gazetelerinde, yatay sayfa düzeni anlayışı uygulanmış, siyah beyaz fotoğraf ve resim kullanımı da yaygınlaşmıştır. Ancak tipo son döneminde dahi kaliteli baskıyı mümkün kılan bir basım teknolojisi olmamıştır. Gerek hazırlık aşamasındaki sorunlar, gerekse baskının kalitesizliği tasarımcıların yeni arayışlara girme konusundaki cesaretini kırmıştır. 20. yüzyılın başından itibaren gelişen farklı sayfa düzeni geliştirmeye yönelik arayışlar, ofset teknolojiyle birlikte artmıştır. Ofset teknoloji 1900lerin başında ABD’de bulunmuş, ancak gazetelerde kullanılacak rotatif ofset makinelerin gelişimi 1950lerde mümkün olabilmıştır. Önce

---

¹² Şeker M. (2004). *Kuramsal Temeller ve Uygulama İlkeleriyle Sayfa Düzeni*, Konya: Çizgi Yayınevi, 5-16.

¹³ Evliyagil Ş. (1977). *Basın ve Basım İşletmeciliği*. Ankara: Ajanstürk Yayınları, 28.

¹⁴ Şeker M. (2000). *Çağdaş Gazete Yayınlama Teknikleri*. Konya: S.Ü. İletişim Fakültesi Yayınları, 89.

ABD'deki gazeteler, ardından 1960larda Avrupa gazeteleri ve 60'ların sonundan itibaren Türk gazeteleri ofsette basılmaya başlamıştır.

Ofset baskı sistemi film esasına dayanmaktadır. Filme alınabilen yazı, görsel malzeme, çizgi, renk gibi öğeler kaliteli bir şekilde basılabilmektedir. Sıcak dizgi, kurşun satırlardan oluşan sütunlar, klişe ile basılan fotoğraf dönemi ofsetle birlikte kapanmış, yazı soğuk dizgi yöntemiyle üretilmeye başlanmıştır¹⁵. Sayfa düzeninin kâğıt ve film gibi çok daha kolay düzenlenebilen materyallerle pikaj kartonu üzerinde yapılmasıyla daha estetik sayfalar ortaya çıkmıştır. 1990lardan sonra ise ofset gazetelerin hazırlığı bilgisayar üzerinde yapılmaya başlanmış ve sayfa düzeni açısından pek çok yeni olanak doğmuştur. Bu dönemde yeni sayfa düzeni anlayışları ortaya çıkmış ve bu anlayışlar çağdaş sayfa düzeni olarak adlandırılmıştır.

1.1.1.a.Bulvar Tipi Sayfa Düzeni. Ofsetle birlikte gelen daha çok görsel malzeme, renkli fotoğraf, renkli yazı ve alanlar, değişik yazı tipleri kullanımı gibi olanaklar, içerik olarak bulvar gazetelerine uygun düşmüştür. Bu nedenle çağdaş sayfa düzeni döneminin ilk ekolu bulvar tipi sayfa düzeni olmuştur. Bu gazeteler bol ve büyük fotoğraflı, büyük puntolu başlıklar, az yazı, aşırı renk kullanımı, süslü ve karışık bir sayfa planlaması gibi esaslarıyla ciddi gazetelerden ayrılmıştır¹⁶. Bulvar gazeteleri, klasik dönemden farklı olarak yeni üretilen düz fontları tercih ederek de farklı bir görünüm kazanmışlardır.

1.1.1.b.Modüler Sayfa Düzeni. Yazı ağırlıklı, görsel malzemenin ve rengin ölçülü kullanıldığı, sade bir sayfa düzeni anlayışı olan modüler sayfa düzeninin temelleri, 1960'larda İngiltere'de "Sunday Times" gazetesinin tasarımcıları tarafından atılmış ve bu anlayış ciddi gazeteler arasında hızla yayılmıştır¹⁷. Bugün Avrupa'daki ciddi gazetelerin pek çoğunun uyguladığı modüler sayfa düzeni, haber gruplarının dörtgen modüller oluşturması, bu modüller arasında beyaz boşluklar bırakılması, tırnaklı klasik yazı tiplerinin kullanılması, negatif alanlardan, büyük puntolu başlıklardan, süslemelerden kaçınmasıyla diğerlerinden ayrılır¹⁸.

---

¹⁵ Kavaklı O (1985) *Haberleşme*, İzmir: Ankara Matbaası, 51.

¹⁶ Giles V ve Hodgson, F W (1996) *Creative Newspaper Design*, Oxford: Focal Press, 47-76; Schneider W ve Raue P J (2000) *Gazetecinin El Kitabı*, Işık Aygün (çev), Ankara: Konrad Adenauer Vakfı Yayınları, 111.

¹⁷ Giles V ve Hodgson, F W (1996) *Creative Newspaper Design*, Oxford: Focal Press, 69.

¹⁸ Sucu M (2003). *Sayfa Düzeni*, Sevda Alankuş (der), *Gazetecilik ve Habercilik*, İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları, 92; Şeker M (2000). *Çağdaş Gazete Yayınlama Teknikleri*, Konya: S.Ü.

1.1.1.c.İnfografik Sayfa Düzeni. İnfografik sayfa düzeni anlayışı 1960’larda ABD’de ortaya çıkmıştır. Bu anlayış da ofsetin getirdiği yeni tasarım olanaklarını kullanarak ciddi gazeteler üretmek için kullanılmıştır. Ancak temel hareket noktası, televizyonla rekabet etmektir. Gazete okuma alışkanlığı olmayan, haber ihtiyacını televizyondan karşılayan kitlelere, televizyon gibi görselliğe sahip, yoğunluğu televizyon kadar olan gazetelerle ulaşma düşüncesiyle geliştirilmiş bir anlayıştır. İnfografik anlayışın ilk uygulaması önce bölgesel sonra ulusal olarak çıkan “USA Today” gazetesinde gerçekleşmiştir¹⁹. “USA Today” televizyon formatını temel almakla kalmamış, televizyonla rekabeti, gazetenin televizyon alıcısına benzeyen poşetlerde satılması boyutuna kadar varırmıştır. “USA Today,” içeriğinde ve estetiğinde televizyona benzemeyi bir amaç haline getirmiştir. Kısa haberlerden oluşan sayfalar, televizyonda olduğu gibi grafiklerle, renkli çizimlerle hazırlanmaktadır²⁰. Televizyonun temel haber medyası haline gelişi ve gündemi belirleyen gücü gazetelerin elinden alması²¹ tüm dünyadaki gazeteleri içerik ve estetik anlamda etkilemektedir. Ancak, infografik sayfa düzeninde televizyon düzeyinde ve görselliğinde gazeteler elde etmek temel hareket noktasıdır. Bilgilerin yazı yerine olabildiğince görsel malzeme ile ve bilgi grafikleriyle aktarılması tercih edildiğinden, bu ekole bilgi ve grafik kelimelerinin birleşimiyle oluşan “infografik” adı verilmiştir.

İnfografik ekolü benimseyen gazetelerde haberler tıpkı televizyondaki gibi yüzeysel bir bakış açısıyla ve kısa metinlerle hazırlandığı için sayfalarda görsel malzeme egemendir. Renk yoğun bir şekilde kullanılır. Bilgi grafikleri, illüstrasyonlar ile çizim ve şekillere haberi aktarmanın temel yolu olarak sık sık başvurur. Bu ekol, Avrupa’daki bazı gazeteleri de etkilemiştir. Ülkemizde ise bir televizyon grubunun gazetesi olarak çıkan “Star” gazetesi, televizyonla rekabet etmek üzere infografik anlayışı benimseyen ilk gazete olmuştur.

1.1.1.ç.Vitrin Sayfa Düzeni. Türkiye’de ofset teknolojiye geçildikten sonra gelişen sayfa düzeni anlayışına vitrin sayfa düzeni denmektedir. Bu anlayış, öteden

---

İletişim Fakültesi Yayınları, 29; Taş O (1993). *Çağdaş Gazete Tasarımı*, Ankara: Makro Yayınevi, 163.

¹⁹ Rigel N (1993). *Kağıt Kaplanlar*, İstanbul: Der Yayınları, 77.

²⁰ Postman N (1994). *Televizyon: Öldüren Eğlence*, Osman Akinhay (çev), İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 124.

²¹ Ramon I (2000). *Medyanın Zorbalığı*, Aykut Derman (çev), İstanbul: Om Yayınları,; Bourdieu P (1997) *Televizyon Üzerine*, Turhan Ilgaz (çev), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

beri uygulanan birinci sayfanın bir tür içindekiler sayfası şeklinde düzenlenmesi, birinci sayfada haber metni yerine haber anonslarının bulunması şeklindeki eğilim nedeniyle vitrin sayfa düzeni olarak adlandırılır²². Diğer yandan, sayfalara mümkün olduğunca çok haber ve görsel malzeme sığdırmak şeklindeki uygulama nedeniyle “yığma” sayfa düzeni adıyla da anılır. Aynı şekilde, haber grupları birbirinin içine geçtiği ve bir habere ait yazı diğer haberlerin yanına “akıtıldığı” için bu anlayışa akıntılı mizanpaj adı da verilir²³. Batı’daki bulvar gazetelerine özgü bazı temel özellikleri de içeren bu sayfa düzeni anlayışı, ofsetin ilk dönemlerinde “Hürriyet”in başını çektiği bazı Türk gazeteleri tarafından geliştirilmiştir²⁴. Sayfanın belli kalıpları ve şablonu bulunmadığı için eldeki haber ve görsel malzemeye göre her gün farklı sayfalar ortaya çıkmaktadır.

1.2.Gazete ve Dergi Sayfasının Grafik Tasarım Öğeleri Açısından İrdelenmesi

İ. Hulusi Güngör *Temel Tasar* adlı kitabında tasarımla ilgili bazı terimleri şöyle tanımlanmıştır:

Tasarlamak, Zihinde hazırlamak anlamına gelir. Bir düşüncüyü, bir hareketi gerçekleştirmek için zihinde hazırlık yapmak demektir. Tasarım yapmak; Bir şeyin şeklini zihinde canlandırmak, tasavvur etmek anlamına gelir. Tasarım; Tasarım yapmak işi veya tasarımı olan şekil, tasavvur anlamına gelir. Bu nedenle tasarım, bir projenin, bir eserin ilk şekli sayılır. Bir tasarım, kağıt üzerine çizilmek ya da başka bir tarzda ifade edilmek suretiyle tasarı halini alır. Tasarı; Kaleme alınan ilk şekil anlamına gelmektedir. Yani bir şeyin zihinde tasarımı olan ilk şekli demek olan tasarım’ın kaleme ifade edilirken aldığı ilk şekle tasarı denir. Zihinde tasavvur halinde olan ve tam kesinliğini alamamış bir durumda bulunan tasarım, kağıt üzerinde ifade edilirken tabiidir ki ilk anda kesin ve mükemmel şeklini alamaz. Bir tasarımın (tasavvurun) ne olduğunun başkalarınınca anlaşılabilmesi için çizgi ile ya da basit bir maket halinde ifade edilmesi gerekir ki ortaya çıkan bu ilk şekle tasarı denir. Daha sonra, çizilen bu şekil, zihinde tasarımı olan (tasavvur edilen) şekille kıyaslanarak göz ile zihin arasında bir köprü kurulur. Böylece tasarı’nın zihindeki tasarım’a ne derecede uygun olduğu araştırılır. Çizilen tasarı gözle görülmek ve zihinde idrak edilmek suretiyle ve bu olay göz ile zihin arasında lüzumu kadar tekrar edilerek tasarım tam olarak ifade edilir ve mükemmelleştirilerek tasarı halini alır.²⁵

²² Dağlı N (1995). *Gazete Yayımlama Teknikleri*, Ankara: İmaj Yayınevi, 168.

²³ Şeker M (2004). *Kuramsal Temeller ve Uygulama İlkeleriyle Sayfa Düzeni*, Konya: Çizgi Yayınevi 31.

²⁴ Demirkent N (1982). *Sayfa Sayfa Gazetecilik*, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi, 155.

²⁵ Güngör, İ. Hulusi. (1983). *Temel Tasar (Basic Design)*, İstanbul: Afa Matbaacılık, 2.

Hiçbir sanat yapıtı rasgele oluşmaz. Belli düşüncelerden hareket eden sanatçı, düşüncelerine en uygun düşen anlatım öğelerini seçen kişidir. “Nasıl ki herşey kendisini meydana getiren birçok şeylerin birleşmesi ile meydana gelirse, tasar da birçok öge ve ilkenin bir arada kullanılması ile meydana gelir.”²⁶. Görsel sanatlarda anlatım ya da ifadenin görünür kılınmasını sağlayan resimsel anlatım tekniği öğeleri vardır. İyi bir tasarım, tasarım ilkelerinin yardımıyla tasarım öğelerinin doğru ve bilinçli bir şekilde kullanılmasıyla meydana gelir. İfadeyi somutlaştıran bu tasarım öğeleri, *Nokta, Çizgi, Leke, Yön, Form (Şekil) ve Biçim, Ölçü – Oran – Aralık, Doku, Renk, Değerdir (Ton Değeri)*.

1.2.1.Nokta: Divanlıoğlu'nun tarifine göre: “Nokta uzaydaki konumu saptar. Kavramsal olarak, uzunluğu, genişliği veya derinliği yoktur ve bundan ötürü durağan, yönsüz ve merkezidir.”²⁷.

Atalayer ise noktayı estetiğin temel öğelerinden görüp, gözün merceksel yapısı ile ilintili, “boyutsuz” bir kavram olarak niteler ve onu kavramlaştırmadaki temel bir kavram, duyumsamadaki temel öge olarak görür:

...nokta; bulunduğu yüzeyde sürekli titreşip, mesaj yayan, plastik değerli, anlatım tekniği öğesidir. Yüzey üzerindeki noktaların: Sıklığı-gevşekliği (Yoğunluk şiddeti), yönelişleri (Toplanma-dağılma hızı), girişimleri (Üst üste binme, kesişme yeğinliği) ve noktanın tipi (Biçimsel karakteri), yüzeyi salt yüzey olmaktan çıkarıp, zengin biçimsel ifadelere, anlamlı mesaj sütrüktürüne dönüştürür. Noktaların yan yana kullanılması sonucu, nokta, “nesnel yalnızlıktan” kurtulur, izleyiciye mesaj taşıyan bilgi yüklü, plastik anlatım dinamizmine ulaşır.... mesajı, algıya ulaştıran köprüdür... psikolojik anlamları da taşıyan bir öğedir. Kalın-iri sık noktalar, ağırlığı, dinginliği, doluluğu zemin-yer ifadesini içerir. İnce, naif noktalar, temizliği, hareketi, dinamizmi, uçmayı, açıklığı ifadelendirirler. Şekil büyüklüğü ise, izleyicinin alana uzaklığı ile, noktanın ifadelendirdiği yüzeylerin ölçüleriyle saptanır²⁸.

1.2.2.Çizgi: Güngör'e göre tasarımda sık kullanılan bir öge olan çizgi, uzunluğu ve genişliği ile tarif edilemeyecek, belli bir etkidir: “Genişliği ve uzunluğu ne olursa olsun eğer bir şey çizgi etkisi yapıyor, çizgisel bir özellik gösterebiliyorsa; o şey, o tasar içinde bir çizgi rolü oynuyor demektir. Çizgilerin gösterdikleri biçim farkları

²⁶ Güngör, İ. Hulusi. (1983). *Temel Tasar (Basic Design)*, İstanbul: Afa Matbaacılık, 5.

²⁷ Divanlıoğlu, Demir. (1997). *Temel Tasar: Tasar'ın Öge ve İlkeleri*. İstanbul: Birsan Yayınevi,2.

²⁸ Atalayer, Faruk, (1994). *Temel Sanat Öğeleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, 143- 146.

dolayısıyla etkileri birbirinden farklıdır”²⁹. Becer de çizgiyi “mesaj ileten bir unsur olarak görür: “Yatay Çizgi: Durgunluk, Düşey Çizgi: Saygınlık, Diyagonal Çizgi: Canlılık, Kıvrımlı Çizgi: Zarafet”³⁰. Divanlıoğlu ise nokta ile ilişkisi çerçevesinde çizgiyi ele alır:

Gelişmiş bir nokta çizgi haline gelir. Kavram olarak, çizginin uzunluğu vardır, fakat genişlik ve derinliği yoktur. Doğal olarak nokta statik olduğuna göre, çizgi hareket halindeki noktanın yolunu tanımlarken, görsel olarak yön, devinim ve büyümeyi ifade eder. Herhangi bir görsel yapının oluşumunda çizgi önemli bir öğedir. Her ne kadar, kavramsal olarak çizginin bir boyutu varsa da, görülebilir olması için bir kalınlığı olması gerekir. Onun çizgi olarak görünmesinin nedeni, uzunluğunun genişliğine egemen olmasıdır. Çizgi, gergin veya yumuşak, kesin veya kararsız, zarif veya pürüzlü olsun, onun uzunluk ve genişlik oranı, çizimi ve süreklilik derecesini algılamamıza göre saptanır³¹.

Gençaydın ise çizginin “sınır” oluşturucu önemine, diğer sanat dallarındaki kullanımından analogilerle vurgu yapar:

İki ayrı yüzey ya da leke arasındaki sınır bir çizgi oluşturur. Resimden müziğe dek tüm sanat dallarında çizgi bir ritim, geçiş ve belirginleştirme öğesidir. Her sanat yapıtında yapıyı oluşturan yatay-dikey, eğri ya da serbest çizgilerin düzeni oluşturan öğeleri belirlediğini görebilmek olasıdır. Ancak bu demek değildir ki, sanatçı bu çizgileri, çalışmasının başlangıcında çizmiştir. Biz bu çizgileri ancak yapıya baktığımız zaman, yapıtı oluşturan öğelerin ilişkilerini gözümüz kendiliğinden arayıp bulduğunda görürüz. Böylece yapıtta boydan boya dolaşan ritmik bir çizgiler örgüsünün varlığı saptanabilir³².

1.2.3. Leke:

Atalayer’e göre leke, bir ifade tekniği, ışık, hacim ve doğrusallık ilişkisi içerisinde algı belirleyici bir unsurdur:

[Lekeler] mekan düzenlenmesi, biçimlendirmesi “örgütleyen” teknik öğelerdir. Düz, eğri, pürüzlü (sert) leke teknikleri; durgunluk, hareket kıymetlerini üretir. Işık-gölgeler, kabarıklıklar, yerden yükselişler, örtmeler, yuvarlaklıklar-köşelilikler, ayrışmalar, geçişler, kaynaşmalar; lekesel olarak, herhangi bir çizim aracıyla, yüzeyin “tamamen örtülerek” ifadelendirilmesidir. Işığın, rengin, dokunun, derinliğin ton değeri olan leke, plastik yapıyı göstermenin en etkili anlatım öğesidir. Pürüzsüz lekeler, yüzeyin düz olarak örgülenmesidir. Yedirme, degrade, yumuşatma teknikleri ile elde edilir. Dokusal lekeler, yüzeyin doku

²⁹ Güngör, İ. Hulusi. (1983). *Temel Tasar (Basic Design)*, İstanbul: Afa Matbaacılık, 5.

³⁰ Becer, Emre (1997). *İletişim ve Grafik Tasarım*. Ankara: Dost Kitapevi, 56-7.

³¹ Divanlıoğlu, Demir (1997). *Temel Tasar: Tasar'ın Öge ve İlkeleri*. İstanbul: Birsan Yayınevi, 4.

³² Gençaydın, Zafer (1993). *Sanat Eğitimi, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Resim-İş Lisans Tamamlama Programı*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, Temmuz, 77.

yapısını veren, darbeleri veya yedirmeli tekniklerdir. Çizgisel lekeler, yüzeyin çizgilerle örgülenmesidir. Noktasal (Puantilist) lekeler, yüzeyin noktasal darbelerle örgülenmesidir. Noktalama, çizgisel tarama leke üretir. Noktalama ve tarama lekenin, boşluklu biçimleridir. Noktalama ve taramada, zemin yüzeyi, nokta ve çizgi sıklıklarına göre “ton” ve yüzey değeri kazanır³³ (Resim 9.)

Resim 9 : Lekeseli bir dergi kapağı

1.2.4.Yön:

“Bir tasarım üzerindeki çizgiler ve noktalar değişik noktalara yönelerek bir hareket oluştururlar. Tasarımcı, vereceği mesaj doğrultusunda bu hareketi yönlendirmekle yükümlüdür”³⁴.

Gerek çizgiler, gerekse iki ya da üç boyutlu cisimler konumları ile birtakım yönler gösterirler. Bu yönlerden birbirine paralel olanlarla zıt durumda olanlarının meydana getirdikleri etkiler başka başkadır:

Yatay-dikey, yukarı-aşağı, paralel- eğik, alt-üst, arka-ön, sağ-sol gibi yönler, plastik değerlerin yerleşim yerleri, gerilimleri ve doğrultularını belirlemede kullanılırlar. Yön,

³³ Atalayer, Faruk (2001) .Tasarım Süreci. SDÜ Güzel Sanatlar Fakültesi Konferans Metni, Isparta, 151-3.

³⁴ Becer, Emre (1997). İletişim ve Grafik Tasarım. Ankara: Dost Kitapevi, 62.

*daima kendi zıttıyla vardır. Tasarımda yön, kuvvetlerin, içsel gerilimlerin dengesini sağlayan öğedir. Aynı zamanda hem derinlik duygusunu, hemde algısını etkiler ve belirler. Derinlik, yön öğesiyle hem anlam, hem işlev kazanır*³⁵

1.2.5. Form (Şekil) ve Biçim: Uzayı, yüzeylerle sınırlayan her varoluş, bir form örgütlenmesidir. Form, varoluş anlamının, içeriğin, dışavurumu, dışsal görüngüsüdür. Görme, görünenin uzaysal sınırları dışında, çevresi ile olan ilişkisi ve görenin birikimleri ile birleşen, yüksek düzeyde bir zihin çabasıdır. Yani bir form ve biçim algısı, form ve biçimin kendi sınırları (parçaların oluşturduğu bütün), çevresindeki oluşumlar ve bireyin geçmiş deneyimlerine bağlı bilgilerin, özel bir bileşim olarak “sembol, resimsellik, kavram, işaret” göstergeleşmesi olarak “kodlanışıdır”. Form (şekil), zihnin gördüğü (özneldir ve kişiye bağlıdır) ve bireyin dışındaki görünen nesne arasındaki ilişkisidir. Her madde her varlık, varoluşunun diyalektik çelişme ve zıtlıklarını taşıdığı- var olduğu sürece; sınırlara bağlı form algısı var olacaktır. Form, uzayı sınırlandıran, mekân, hacim oluşturan, algıya kaynaklık eden “gösteren” dışsal varlık değeridir.

Bir tasarda rol oynayan en önemli öğelerden biri de biçimdir. Her tasarım tasarı haline geçerken yani maddeleşirken çevre çizgileri belirlenir ve kabuğu oluşturulur. Hem iki boyutlu hem üç boyutlu cisimler için durum aynıdır.

Birçok çizginin bir arada bulunuşu, tek bir çizgi içindeki dönüş ve kıvrımlar ile değişik tonların oluşturduğu yüzeyler bir tasarımda biçimi oluşturan unsurlardır.

Her varoluş, kendi iç ve dış şartlarına göre sınırları olan bir bütündür. İşte genel olarak her varoluşun-sentezin “dış görünüşü,” onun “şeklini” (formunu) oluşturur. Yani, bir bütünün karakteristik tüm özelliklerini taşıyan genel görünüş formudur. Fakat zaman gibi, dış ve iç koşullardaki değişiklikler ve hareket gibi faktörler, her bütünün genel görünüşünü daha değişik bir hale, görünüşe, pozisyona getirebilir. İşte herhangi bir cismin, varlığın bir anlık pozisyonu, o formun o anlık biçimi olur. Şöyle örnekleyebiliriz: İnsanın genel bir şekli-formu vardır. Fakat herhangi bir anda, bu genel form “daha değişik bir görünüme” girebilir. Oturmak, zıplamak, eğilmek, yuvarlanmak, koşmak vs. gibi pek çok davranış türlerinde, genel insan formunun aldığı, farklı bir anlık görünüm, insanın o anki biçimidir.

---

³⁵ Atalayer, Faruk (2001) *Tasarım Süreci*. SDÜ Güzel Sanatlar Fakültesi Konferans Metni, Isparta, 201.

1.2.6.Ölçü – Oran – Aralık:

Biçimler farklı boyutlarda kullanılırsa, farklı etkiler elde edildiğinden, ölçü bir tasarı unsuru olarak daima önemli bir rol oynar. Ölçü bakımından, birbirine yakın boyutlardaki biçimler uygun, çok farklı boyutlardaki biçimler ise ölçü bakımından birbirine zıttırlar. Oran, biçim veya gerçek boyutları arasındaki matematiksel ilişkiye dayanırken, ölçü, bina ögesi veya mekânın boyutunu, diğer biçimlere göre nasıl algıladığımıza dayanır. Bir ögenin görsel ölçümü için, ölçüsünü bildiğimiz öğelerin kendi koşullarındaki ölçülerini karşılaştırma ögesi olarak kullanılır.

İnsan, doğayı, toplumu algılayarak, daima kendi varlıksal “büyüklüğüne” göre algılamada bulunur. Kendi eni, boyu, yüksekliğine göre, nesne ve varlıkları, ölçüsel olarak değerlendirir. Büyüklük-küçüklük, insana göre büyüklük-küçüklüktür. Nesnelere, varlıklar arasındaki büyüklük-küçüklük de insana göre bir ölçü ilişkisi olarak değer ifade eder. Ölçü, genel olarak var olanın insan tarafından birimlendirilmesidir. Doğada her nesnellik, “büyük ve titiz” bir ölçü düzeni içindedir. Nesne ve varlıkların sınırları, alan ve hacimleri, ağırlık ve uzunlukları, kendi özelliklerine göre sınırlanmıştır, derecelenmiştir, birimlenmiştir. Kısaca ölçü, var olan şeylerin uzayda kapladıkları yerin, işlevlerin vb. değerlerinin birimlendirilmesidir. İster iki, ister üç boyutlu olsun, isterse uygun isterse zıt olsun biçimler, düzen içinde “gerekli büyüklükleri” ile rol alırlar.

İKİNCİ BÖLÜM

GAZETE SAYFA TASARIMI

2.3.1.Gazete Sayfa Tasarımında Birinci Sayfa

Gazete birinci sayfası gazetenin kimliği ve vitrinidir. Birinci sayfa tasarımı gazetenin farklılığını yansıtır. Gazete tasarımında birinci sayfa aynı zamanda gazetenin tüm içeriğiyle ilgili kısa bilgileri yansıtabilen, okuru bu görüntüsüyle etkileyebilen bir yan Tasarım genel anlamda kullanımı ile tanınıyor olmasına karşın en yaygın ve güncel olanı gazete sayfa tasarımı olarak bilinir. Günlük periyodu ile her gün okurla iletişim kurma araçlarını en etkinlerinden biri olan gazeteler haber taşıyıcı olmalarını yanı sıra tasarımları ile de okurları etkilerler. Gazete sayfa tasarımında geleneksel hale gelmiş kalıplar olmasına karşın her gün o kalıplar içinde gazete genel tasarım politikasına uygun farklı tasarımlarla okurun önüne çıkması gerekir. Okur zaman zaman alışkın olduğu gazetesi üzerindeki yapısal değişiklikleri bekler. Bu değişiklikler ağırlıklı olarak sayfa tasarımlarında yapılan, okurun görsel zevkini okşayan değişikliklerdir. Gazete sayfa tasarımcıları bir gazete sayfası boyutlarında, üzeri milimetrik zeminli ve gazetenin genel teknik planı ile belirlenmiş sayfa sütun ölçüleri ve sayısının belirtildiği sayfa plan kâğıtlarını kullanırlar. Bir anlamda bu plan kâğıtları, tasarımın önemli unsurlarından olan *grid*'le eşdeğerdir.

Gazete sayfa tasarımcısı sayfa mizanpajlarını bu plan kâğıtları üzerinde yapar. Sayfa tasarımcısını gazete plan kâğıdını yanı sıra hep yanında bulundurduğu araçlar ise geleneksel yazı ölçü aleti olarak bilinen, üzerinde tipografi/yazı uzunluk ve boy ölçüsü olarak kullanılan katrat ve pika ölçülerinin yanı sıra cm/mm ölçüleri olan “Katrak Cetveli” ile resim ve fotoğrafların oransal ölçülerinin hesaplanması sırasında kullanılan “Orantı Çarkı”dır. “Katrak cetveli” ile gazete sütunlarına yerleştirilecek yazıların sütun genişlikleri ölçülür. Bu ölçü birimi tüm teknik sekreterler tarafından kullanılır.

Fotoğraf, resim, karikatür vb. gibi görsel malzemelerin sayfaya yerleştirilmeleri sırasında kenarlarının oransal ölçülerini bulmada kullanılan araç ise “Orantı Çarkı”dır.

Birinci sayfa, gazete ve içeriğinin sunulmasında anahtar rolü oynamaya günümüzde de devam etmektedir ve cazip ve genel bir görünüşün yaratılması

bakımından bir sanatkârın mozaik çalışmasına benzemektedir. Ancak birinci sayfa, mozağin aksine, birbiriyle ilgili veya ilgisiz bir dizi mesaj iletmek durumundadır. Yani, sunuş tarzı ile mesajın önemi, okuyucuya anında iletilmektedir ³⁶.

2.3.2. Gazete Sayfa Tasarımında Arka Sayfa

Bir gazetenin kendine göre bir sunuş biçimi geliştirmeye çalıştığını ve bu bütünlük içinde her sayfanın kendine has özellikleri olduğunu daha önce belirtmiştik. Çeşitli kategorilere ayrılmış sayfalarda yer alan haberler, gazetenin yayın politikası doğrultusunda çarpıcı başlık ve görüntülerle verilmelidir.

Resim 10: Arka sayfadaki gazete logosu öndeki logoya göre daha küçük kullanılır

³⁶ Taş, O. (1993). *Çağdaş Gazete Tasarımı*. Ankara: Makro Ltd. Sti. Eğitim Yayınları, 49.

Gazetelerin arka sayfaları, birinci sayfadan sonra en çok görünen sayfa olduğu için ikinci vitrin olarak nitelendirilebilir. Bu sebeple arka sayfalar hem içerik hem de görsel açıdan oldukça önemlidir.

Ülkemizde daha önceleri yaygın olarak spor haberlerinin vitrini olarak yararlanılan arka sayfalar, hem düzenleme hem de içerik açısından bugün farklı ve eskisine oranla daha çeşitli bir yapıya sahiptir.

Bu çeşitliliğe rağmen, günümüzde yayınlanan gazetelerin arka sayfalarını incelediğimizde, bir takım ortak noktalar tespit etmek zor olmayacaktır.

Her şeyden önce gazetenin logosu, birinci sayfadaki boyutlarından daha küçük olarak sayfada yer almaktadır. Logonun sayfadaki konumu gazeteden gazeteye ya da sayfanın içeriğine göre değişiklikler gösterebilmektedir.

Arka sayfalarda dikkat çeken bir başka özellik de reklâm ilanlarıdır. Gazetenin hemen her sayısında, arka sayfada büyük ölçülerde bir reklâm ilanına rastlamak mümkündür. Bu ilanlar bazen tam sayfa olarak da yer alabilmektedir.

Bazı gazetelerin arka sayfalarında özellikle logoya yakın olarak konumlandırılmış sabit unsurlar (karikatür, hava durumu vb.) bulunmaktadır. Bu unsurlara bazı gazetelerde gelenekselleşmiş olmakla birlikte, tartışmalı bir konu:

Resim 11: Önceleri gazetelerin arka sayfaları spor sayfası olarak kullanılırdı

Resim 12: Yerel gazete arka sayfa örneği

2.3.3.Sayfa Düzenlemenin Genel Kuralları

Sayfa düzeni görüldüğü kadar kolay değil. Aslında oldukça karmaşık, zor ve özen gösterilmesi gereken, genel kuralları olan bir iştir; Sayfa tasarımı/mizanpaj bir bilim değildir ve kuralları sübjektiftir.

Tasarımda altı önemli unsur hep göz önünde bulundurulmalıdır. Bunlar; 1)Sadelik, 2) Kontrast, 3) Denge, 4) Uyum ve bütünlük, 5) Sayfa tasarımında Kullanılan Görseller, 6) Renk.

Sadelik: İyi mizanpaj, basit ve sade olmalıdır. Sayfayı bütün olarak görmek ve gerekli malzemeleri kullanmak gerekir. Fazla malzeme karışıklık yaratır ve okur üzerindeki etkiyi azaltır. Ofset beyazlık demektir.

Kontrast: İyi mizanpaj kontrastın iyi kullanılmasını içerir. Kontrast algıyı güçlendirir. Bir sayfada bir veya iki tane kuvvetli unsur (başlık veya fotoğraf) bulunmalıdır. Beyaz bir yazı metnine siyah başlık kullanmak veya büyük bir fotoğrafa küçük puntolu başlık atmak gibi yöntemlerin yanı sıra beyaz ve leke dengesi de kullanılabilir.

Denge: Denge her şey için çok önemlidir. Çünkü dengeli olmayan şeyler kişiyi rahatsız eder. Bu sayfa tasarımı için de geçerlidir. Sayfaya yerleştirilen öğelerin dengesiz dağılımı, ya da renk ya da biçimdeki dengesiz okuru zorlar ya da okumaktan caydırır. Okur, sayfa ile ilgili bir şeylerin yanlış olduğunu hisseder.

İki tür denge vardır: simetrik denge ve asimetrik denge. Simetrik dengede, nesnelere merkezin sağına ve soluna, altına ve üstüne dağıtılır. Asimetrik dengede ise nesnelere ağırlıkları, sayfaların her bir kenarında, ölçüleri birbirine benzemeyen biçimde düzenlenir. Her iki dengede de renk, değer, ölçü, şekil ve doku gibi unsurlar denge oluşturmak amaçlı kullanılabilir. Örneğin; siyah alanlar beyaz alanlara göre daha ağır görünür. Sol tarafta kullanılan küçük siyah bir şekil sağdaki büyük bir beyaz boşluğu dengeleyebilmektedir. Simetrik denge ile oluşturulan sayfalar ciddiyet, tutuculuk, katılık hissi verir. Hazırlaması kolay ancak sıkıcı sayfalardır. Asimetrik sayfalarda hareket vardır. Yaratıcılık gerektirir³⁷.

Uyum ve Bütünlük: Tüm elementleri bir bütün oluşturacak şekilde kompozisyonlar oluşturmak olarak tanımlanabilir. Tasarım ilkeleri içinde en önemlisi ve dikkat edilmesi gereken kuralıdır. Sayfa tasarımcısı bütünlük sağlamak için farklı yöntemler kullanabilir. Bunlar: çizgi, üç nokta yöntemi, eksen çizgileri, beyaz boşluklardır. Bütünlük türdeşlik değildir, fakat bölümler içinde ailesel bir benzerliği gerektirir³⁸.

Bütünlük katı bir kural olarak algılanmalıdır. Tipografik elemanların bütünlüğü yaratıcılığa dönüşmelidir. Font karmaşasından kaçınılmalıdır. Genellikle bir sayfada 2-3 fonttan fazla font kullanılmamaya dikkat edilmelidir. Önceden belirlenmiş kurallar, karakter seçimi ve puntolamada kolaylıklar sağlar.

Renk: Renkler ışıkla birlikte var olurlar ve izleyen üzerinde birçok değişik duygular uyandırır. Bunların bir bölümü kişisel, bir bölümü ise genellebilir duygulardır. Sıcak renkler uyarıcı, soğuk renkler ise gevşetici ve dinlendiricidir. Renk, tasarımda, belki çizgi sisteminden daha etkili, duygulara daha yakından seslenebilen bir heyecan elemanıdır. Renk, tasarımı estetik kılan görüngenü öğelerinden biridir (Resim 91- 92-93.)

³⁷ Tiryakioğlu, Filiz ve Top, Dilek. (2010). *Sayfa Tasarımı ve Kurumsal Kimlik Oluşturma: Türkiye'deki Ulusal Gazetelerin Birinci Sayfaları Üzerine Bir Araştırma*. Selçuk İletişim, 140.

³⁸ White W A (2002). *The Elements Of Graphic Design*, New York: Allworth Pres, 63.

Işık alan tüm cisimlerin rengini şu üç renk faktörü belirler: Öz renk, objenin (cismin) kendi, asıl rengidir. Işığa göre değişen renk (tonal renk), ışık ve gölgenin etkilemesi sonucu görülen değişmiş renk. Yansıma renk, çevredeki diğer objelerden yansıyan renkler. Bu üç faktörü de ışığın rengi, ışığın yoğunluğu, aradaki atmosfer etkiler³⁹.

Tasarımcılar gerek renk armonilerinden, gerekse renk kontrastlıklarından faydalanabilmektedir. Uzak-yakın renk armonileri, ton armonileri, tüm zıtlıklar ya kendileri ya da birkaç alternatif birlikte kullanılır. Böylece renk ile denge sağlanmış olur.

Rengin üç boyutu bulunmaktadır: 1- Uzunluk (Rengin Türü), 2- Genişlik (Rengin tonu), 3- Derinlik (Rengin yoğunluğu). Rengin türü, renkleri betimleme de kullandığımız terimlerdir: Kırmızı, mavi vb. Renk tonu, bir rengin açıklık ya da koyuluğudur. Bir renge beyaz boya kattıkça tonu açılır, siyah ekledikçe koyulaşır. Rengin yoğunluğu ise rengin parlaklığı ile ilgilidir. Yoğunluğu fazla olan renkler; parlak renklerdir⁴⁰. Rengi oluşturan bu üç boyut içinde en önemlisi, rengin ton değeridir. Bir görsel imgeyi en iyi tanımlayan unsur, içerdiği tonlardır. Renk türü ya da yoğunluğu, bu anlamda daha küçük rollere sahiptir⁴¹

Renk, bir tasarımı meydana getiren yapıtaşlarından biridir. Bu nedenle bir kapak tasarımcısı hedef kitlenin tercih ettiği ya da hoşlandığı renkleri yaş ve cinsiyete göre, o bölge veya çevreye ve o toplumun kültürel yapısına göre tayin etmelidir. Sıcak renkler, izleyeni uyarır ve neşelendirir. Soğuk renkler ise yatıştırıcı ve dinlendiricidir. Soğuk renkler fazlaca kullanıldığında kasvetli, hatta moral bozucu bir etki yaratabilir. Aynı şekilde, sıcak renkler de insanı şiddete götürebilir. Sıcak renkler sayfadan çıkıyormuş izlenimi verir ve önde görünürler. En önde görünen renk ise sarıdır. Soğuk renkler ise uzaktaymış izlenimi yaratırlar⁴².

Yalın renklerin insan psikosundaki direkt etkileri kısaca belirtirsek: Kırmızı; heyecanlandırıcı, duygu coşturucu. Turuncu hareketi, canlılığı belirler. Sarı; neşelendirici, zeka açıcı tesirleri vardır. Renk duyuşsal olarak özel bir anlam içerir. Işıklılığı, yayılmayı ifade eder. Beyaz berraklık, temizlik telkini yapar, ferahlatır. Mavi düşündürücü, karar verdirticidir. İnanç verdirticidir. Derinlik ve sonsuzluğu çağırıştırır. Yeşil serinlik, yansızlık,

³⁹ Jose M. (1997), *Parramon, Resimde Renk ve Uygulanışı*, İstanbul: Remzi Kitapevi, 26.

⁴⁰ Becer, Emre (1997). *İletişim ve Grafik Tasarım*. Ankara: Dost Kitapevi, 58.

⁴¹ Becer, Emre (1997). *İletişim ve Grafik Tasarım*. Ankara: Dost Kitapevi, 58.

⁴² Becer, Emre (1997). *İletişim ve Grafik Tasarım*. Ankara: Dost Kitapevi, 59.

tazelik ifade eder. Dinlendiricidir. Mor kederlendirir, hüznün verici, korku verici bir tesiri vardır⁴³.

“Grafik tasarımcı renk seçiminde şu dört unsuru dikkate almalıdır. 1) Rengin kültürel çağrışımı, 2) Hedef kitlenin tercih rengi, 3) Firma ya da ürünün karakteri ve kişiliği, 4) Tasarımdaki yaklaşım biçimi”⁴⁴.

Baskı amacıyla seçilen kâğıt ve bu kâğıdın üzerinde kullanılan mürekkep, grafik tasarımın renklerini belirler. Renk unsuru aslında taslaktan başlayarak tasarım sürecinin içindedir. Bazen renk yaratıcı düşüncenin temelini oluşturabilir ve bütün tasarım renk üzerine kurulabilir. Dört renkli bir kapak, iki renkli bir kapaktan daha dikkat çekicidir. Siyah beyaz basılan bir kapak, çok renkli olarak basıldığında istenilen atmosferi yaratmış olur. Tasarım eğer iki renkle, çok renkliden daha etkin bir güçte olacaksa, az ama öz olacağı için bu tercih edilmelidir.

Birçok ürün, işlevi nedeniyle satın alınır. Ama satın alma eylemi sırasında görüntü daha fazla önem kazanır. Renk, çekiciliği artırır ve kalite kavramını siyah-beyaza oranla daha iyi yansıtır. Dört renkli bir tasarımın maliyeti siyah-beyaza oranla üç misli daha pahalıdır. Buna rağmen, rengin okuyucu üzerindeki olumlu etkisi, çok renkli kapakların daha fazla tercih edilmesini sağlayacaktır. Renk aynı zamanda bir yayınevinin ya da herhangi bir dizinin veya derginin simgesi haline gelebilir. O ürüne kişilik kazandırır. *Time* dergisinin kapağını çepeçevre kuşatan kırmızı bordür ile, *National Geographic* dergisinin kapağında kullanılan sarı renkteki bordürlerin grafik bir kimlik oluşturmada ne kadar etkili oldukları görülmektedir.

---

⁴³ Atalayer, Faruk (2001). Tasarım Süreci.. *SDÜ Güzel Sanatlar Fakültesi Konferans Metni*, Isparta, 189-190.

⁴⁴ Becer, Emre (1997). *İletişim ve Grafik Tasarım*. Ankara: Dost Kitapevi, 560.

Resim 13: Time dergisi

Resim 14: National Geographic Dergisi

İsviçreli psikiyatrist Hermann Rorschach, neşeli ve dışa dönük kişilerin renge, melankolik ve içedönük kişilerin ise daha çok biçime eğilim duyduklarını söylemektedir. Renkten çok biçime dayalı bir tasarım anlayışı, izleyicisinden daha fazla katılım bekler. Renk ise izleyiciyi daha edilgen bir konuma sokar. Ama sonuç olarak; Renk, bir tasarımda mesajın daha etkili bir yoldan verilmesine yardımcı olur. Siyah-beyaz bir tasarım, tek renkli baskı sürecini gerektirir. Basım sektöründe genellikle beyaz renkli kâğıtlar kullanılır. Bu nedenle beyaz ayrı bir renk olarak basılmaz ve böyle durumlarda kağıdın beyazından yararlanır. Sarı, magenta (kırmızı), cyan (mavi) ve siyahtan oluşan dört renkli baskı tekniği ile bütün renk tonlarını elde etmek mümkündür⁴⁵.

2.3.4. Gazete Sayfa Tasarımında Kullanılan Görseller

Sayfa tasarımında kullanılan, fotoğraf, illüstrasyon, grafik, diyagram gibi malzemelerin tümü görsel malzeme olarak adlandırılmaktadır. Sayfa üzerindeki görsel hiyerarşinin oluşturulmasında etken faktörler şunlardır:

- Boyu
- Kapladığı alan,
- Yoğunluğu, koyu ve açık değerleri,
- İmajın kendi doğal dinamiği,
- Renk

⁴⁵ Becer, Emre (1997). *İletişim ve Grafik Tasarım*. Ankara: Dost Kitapevi, 61.

Her görsel malzemenin kendine has bir sesi, tonu vardır. Pastel renklere sahip bir kar fotoğrafı, boyu ne kadar büyütülürse büyütülsün, sayfada etkin, baskın bir değer oluşturmazken, sıcak ve yoğun renklere sahip çok daha önce algılanabilir. Bu durum ancak tasarımcının elindeki malzemeleri iyi ve doğru şekilde kullanabilmesi ile mümkündür. Günümüzde basın, yayın ve reklamcılık alanında ürün veren sanatçılar değişik teknikleri ve stilleriyle çekici görsel imajlar yaratmaktadır. Gerçeküstü imajların oluşturulması, mizah duygusunun, doğallığın ve samimi bir atmosferin yaratılması aşamalarında illüstrasyonlar önemli rol oynamaktadır. Ayrıca illüstrasyonlar, fotoğraf ve diyagram grafikleriyle birlikte kullanılabilir. Bu düzenlemeler, sayfa üzerinde güçlü bir dinamizm yaratmada etkili olabilir⁴⁶.

Gazete sayfa tasarımı için oluşturulan grid (ızgara sistemi) üzerindeki elemanlar denge, görsel süreklilik, vurgu, çekicilik ve uyum gibi prensipler ışığında düzenlenir.

2.3.5.Sayfa Tasarımı Aşamaları

Gazete sayfa tasarımcısı tasarıma veya mizanpaja başlamadan önce haber merkezi toplantısında belirlenen sayfa tasarım malzemelerini gözden geçirir. Sayfa düzenleme malzemelerinin en güncel olanı ve en önemlisi, gazete sayfalarına yerleşecek olan haberler ve bu haberlerle ilgili olan görsellerdir. Sayfa tasarımcısı, bilinen klasik ismiyle “teknik sekreter” ilk iş olarak mizanpajını yapacağı sayfada kullanacağı malzemeleri tasnif eder.

1. Aşama:

Bu tasnif sıralamasında ilk yapılan, sayfada kullanılacak olan mizanpaj veya sayfa düzenleme malzemelerini;

1) Sabit, ölçüsü değişmeyen sayfa elemanlarını,

2) Değişken, hareketli ve ölçüsü değişken olan, güncel sayfa elemanlarını gruplandırarak kullanıma hazır hale getirir.

1) Sabit, ölçüsü değişmeyen sayfa elemanları:

---

⁴⁶ Uçar, T F (2004). *Görsel İletişim ve Grafik Tasarım*. (3. Baskı). İstanbul: İnkilap Yayınevi, 162.

Bu elemanlar, Genel anlamda günlük bir gazetede her gün yer alan, ölçüleri değişmeyen ve hemen hemen her gün aynı ölçülerde ve aynı yerde kullanılan, maktu ilanlar, kampanya ilanları, başyazı, köşe yazısı, gazete ile ilgili genel anonslar, kampanya ilanları, kuponlar ve doğal olarak da gazete logosudur.

2) Değişken, hareketli ve ölçüleri değişken olan, güncel sayfa elemanları:

Bu elemanların en önemlisi gazetenin okura taşımakla yükümlü olduğu günlük haberler ve bu haberlerle ilgili olarak kullanılması gereken görsel malzemelerdir (fotoğraf, resim, grafik ve karikatür vb. gibi.)

Tasnif işlemi yapıldıktan sonra öncelikli olarak eldeki sabit sayfa elemanları, sayfa planı üzerinde, genelde, her gün kullanıldıkları yerlere yerleştirilirler. Bu işlemle, günlük gazete sayfası üzerinde kullanılacak tasarım elemanlarından değişken, hareketli, güncel sayfa elemanlarına veya güncel haberlere ait alanlar da ortaya çıkarılmış olur. Sayfa planı üzerinde sabit sayfa elemanlarından arta kalan alanlara güncel haberlerin yerleştirilme işlemi için ikinci aşamaya geçilir.

2. Aşama;

İkinci aşama olarak, teknik sekreterin, gazete mizanpajında genel olarak kullanılan uygulama biçimlerinden hangisini uygulayacağına karar vererek sayfa tasarımına veya çizimine başlamasıdır.

Gazete sayfa tasarımlarında iki uygulama biçimi kullanılır. Bunlar; A) *Manşet uygulamalı sayfalar*, B) *Sürmanşet uygulamalı sayfalar*

A) *Manşet uygulamalı sayfalar*: Bu uygulama biçiminde gazete *logotype*'ı üsttedir ve genelde kullanılan uygulama biçimidir. Önem sırasına göre kurgulanarak haberler (en büyüğünden, küçüğüne doğru) *logotype*'in hemen altından başlamak üzere sayfaya yerleştirilir. Genel tanımlama olarak "Manşet Haber" en üstte, en büyük alan ve başlık boyutuyla kullanılan haberdir. Manşet uygulamalı sayfada en önemli ve büyük haber en üstte *logotype*'in hemen altındadır. Habere sayfa planı üzerinde önemine göre alan verilir ve ana başlığı büyütülür. Diğer haberler önemine göre manşet haberden aşağıya doğru büyükten küçüğe sıralamasıyla yerleştirilir.

B) *Sürmanşet uygulamalı sayfalar*; Bu uygulama biçimi ise; Büyük toplulukları ilgilendiren yaşamsal ve önemli toplumsal olaylar (savaş, salgın hastalık,

doğa olayları, toplu hareketler vb. gibi) sırasında gazetelerin başvurdukları bir uygulama biçimidir. Genel anlamıyla en yukarıda ve en üstte verilen haberden daha da önemli bir olayı gazete ile okura iletilmesine olanak veren ve sıkça kullanılmayan bir uygulama biçimidir. Ancak, ülkemizdeki gazetelerin genel olarak kullandıkları bir uygulama biçimi haline dönüşmüştür. Sürmanşet uygulama biçiminde günün önemli haberi olağandan büyük başlıkla ve gazete *logotype*'ı aşağı kaydırılarak üzerinde kullanılır. Sürmanşet uygulamada gazete *logotype*'ı en çok gazete sayfasını enine olarak ortada ikiye bölen katlama noktasına kadar indirilir. Sürmanşet olarak kullanılacak haberler *logotype*'ın üzerinde yer alır. Sürmanşet uygulama sırasında özel anlaşmalı olarak alınan başlık yanı maktu ilanlar, *logotype* ile birlikte aynı hizada kullanılmak üzere aşağıya kaydırılır. Ancak genelde sürmanşet uygulamalı sayfalarda başlık yanına maktu ilan alınmaz.

2.3.6. Sayfa Tasarımına Başlama

Tüm bu hazırlıkları yapan sayfa tasarımcısı veya teknik sekreter elindeki tasarım malzemeleriyle sayfa çizimine baslar. Sayfa tasarımcısı genel gazete tasarımı kurallarını göz ardı etmeksizin tipografinin veya yazının tüm özelliklerinden yararlanarak leke değerlerinden oluşan bir armoninin hâkim olduğu gazete sayfasını çizer. Burada kullanılan en önemli malzeme haber ve onun destekleyicisi olan görsel malzemelerdir. Tasarımcının en büyük yardımcısı tipografinin veya yazının sunduğu olanaklardır. Yazı karakterleri ve yazı ailesi tasarımda leke değerlerini oluşturmada kolaylıklar sağlar. İyi bir tasarımcı sadece yazıları kullanarak ve haberin anatomik kurgusuyla görsel zevk veren, okurun ilgisini çeken sayfalar çizebilir. Görsel malzemeyi cömertçe kullanmak çok ise yaradığı gibi tasarımının bozulmasına da yol açabilir.

Gazete tasarımcılarının genel tercihi, sayfa göbeğinde bir büyük resim kullanarak okurun görsel malzeme özlemini hep canlı tutmaktır. Sayfa tasarımcısı iyi bir gazeteci, iyi bir fotoğraf sanatçısı ve baskı tekniklerinden iyi anlayan bir operatör olmalıdır. Teknik sekreterler bir gazetenin üretim kurgusunda; Haber merkezi toplantısından dağıtımına kadar tüm aşamaların etkin, müdahil ve sorumlu durumundadır. İyi bir teknik sekreter; masaüstü yayıncılığın işleyişini, baskı tekniklerini ve baskı sonrası işlemlerini iyi bilmelidir. Tüm bu bilgilerle donatılmış bir teknik sekreter yaratıcılığı zenginleştirebilir, daha ayrıcalıklı tasarımlar oluşturabilir. İkinci aşama sonrasında tasarımı tamamlayan teknik sekreter grafik

bilgisayarda uygulamasının yapılması için uygulama sekreterlerinin kontrolünde Macintosh bilgisayarlarda elektronik ortama aktarılır. Grafik bilgisayarda biten çalışma sayfa sekreteri tarafından son kez kontrol edilir ve operatör tarafından film çıkış işlemi için film çıkış sistemine gönderilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DERGİ SAYFA TASARIMI

Dergi siyaset, edebiyat, teknik, kültür, magazin, ekonomi vb. konuları inceleyen ve belirli aralıklarla çıkan süreli yayındır. Dergiye mecmua da denir. Bir derginin içeriği derginin amacına göre değişir. Örneğin; bir teknoloji dergisinde yeni teknolojilerle ilgili resimler, yazılar ve yeni teknolojinin tanıtımı vb. görsel bir tasarım sonucu okuyucuya verilir.

Dergi türleri sinema, bilim, teknoloji, çocuk, eğitim, magazin, ekonomi, moda, gezi, kültür, tıp, fikir, siyasi, kadın, erkek, dini ilimler, edebiyat, eğitim vb. birçok alanda yayın yapan dergiler vardır. Bir derginin içeriği ve tasarımı dergi çeşidine göre değişir.

Dergi tasarımında tasarımcıların ellerindeki tasarım malzemelerini ve sayfayı kullanmada daha özgür davrandıkları, yaptıkları tasarımlardan anlaşılmaktadır. Dergi tasarımında, gazete tasarımında uyulması gereken katı kurallar gibi katı kurallar yoktur ve dergi tasarımcısı broşür, katalog tasarımındaki gibi tüm grafik kuralların özelliklerinden yararlanarak özgür bir tasarım biçimi sergiler.

Dergi tasarımında sayfa zemin alanı ve rengi oluşturulacak leke unsurlarında biridir ve leke değeri dengesinde önemli bir yer tutar. Gazete tasarımında sayfa, eldeki tasarım malzemeleriyle olabildiğince ekonomik kullanılmasına rağmen, dergi tasarımında sayfanın üzerinde kullanılan malzemelerle sergilediği görsel güzellik ön plandadır.

Dergi tasarımında da belli kurallar vardır ve bu kurallar çerçevesinde hareket edilir. Ancak; burada okurun görsel zevki de göz ardı edilmez. Dergiler salt haber taşıyıcı olarak tanımlanmazlar. Periyodik olarak haftalık, on beş günde bir, aylık ve daha uzun periyotlarda yayınlandıkları için yayın periyotları süresince okurun okuyabileceği bilgileri, hep güncel kalacak bir üslupla okura iletmek zorundadırlar. Dergide kullanılan tüm malzemeler periyodu süresince hep güncel kaldığı gibi, geniş zamanda, gerektiğinde başvurulacak bir bilgi hazinesi niteliğindedir. Bu nedenle de dergi yazı dili daha ayrıntılı ve geniş zamanlıdır.

Dergi tasarımında da haberin anatomik yapısından yararlanılır ve leke değerlerinin oluşturacağı düzene uyulur. Dergi tasarımcısının grafik sanatçısı kadar

grafik bilgisine ve yaratıcılığına sahip olması gerekir. Dergi tasarımında haberlerin sunumunda olabildiğince sadelik ön plandadır.

Dergi tasarımcıları da aynen gazete tasarımcıları gibi dergi sayfası boyutunda milimetrik zeminli ve üzerinde tasarlanan ölçü ve sayıda sütunların olduğu plan kâğıtlarını kullanır ve gazete tasarımındaki aşamalara göre tasarımı yapar. Aynı görsel simgeleri kullanır ve tasarım simgelerinin ilettiği mesajlar aynı anlamı taşırlar.

Dergi sayfa planları yan yana bitişik sol ve sağ sayfa olmak üzeri iki sayfadan oluşur ve sayfa tasarımı, formayı oluşturan bu sayfa düzeninde sol sayfa-sağ sayfa ilişkisi ve bütünlüğünde yapılır. Dergi forma düzeninde yan yana iki sayfada çift numaralar sol, tek numaralar ise sağ sayfadadır. Tasarımcı forma bütünlüğü ve baskı öncesi çalışmaların aksamaması için bu düzene mutlak uyar.

Dergi tasarımı sayfalar arasında uyumu ön plana çıkarılan bir bütündür. Dergide genel tasarım politikası izlenir ve tipografinin veya yazının tüm özellikleri kullanılır. Üst başlıklar, başlıklar ve alt başlıklarda vb. gibi, kullanılan yazı karakterleri üzerinde, yazının anatomik yapısını bozmayacak şekilde kaligrafik grafik uygulamalar yapılarak sayfada görsel güzellik sağlanır. Bazen sadece yazıları kullanarak, bazen yazı-görsel birlikteliğiyle yoğunlaşmış bir tasarım düzeni uygulanır. Dergide kullanılacak haberler ve görseller grafik kurgu gereği, tasarıma görsel zenginlik kazandırmak amacıyla abartılı orantılarda kullanılabilir. Burada önemli olan dergi sayfaları arasında görsel güzellikle birlikte okura okuma kolaylığı sağlamaktır. Dergi okuru, dergi tercihini yaparken içeriğiyle ilgilendiği gibi derginin tasarımından, özel, farklı grafik kurgusundan da etkilenir. Okur dergiyi okumaya başlamadan önce göz gezdirir ve sonra keyfini çıkararak okumaya baslar. Dergi okuru yayın periyodu süresince dergisiyle birlikte olmalıdır. Okurun bu tutkunluğu, bağlılığı dergi içeriğinin zenginliğinin yanı sıra tasarımının ilginçliğinin, farklılığının yarattığı güzellikle sağlanır.

Dergi tasarımcısı tüm grafik kuralların var olan özelliklerinden yararlanarak, elindeki tasarım unsurlarını doğru, anlaşılır ve takibi kolay olan bir biçimde, kapaktan başlayarak tüm sayfalara uygulamalıdır. Dergi tasarımı; baskı öncesi kurgunun ana malzemesi olan forma düzeninde baslar. Derginin teknik yapısı; kapak ve içindeki formaların bir araya gelmesidir.

3.1. Dergi Sayfalarının Genel Özellikleri

Dergiler düzenli aralıklarla yayınlanan, değişik ilgi alanlarına hitap eden, deneme, makale, inceleme, araştırma ve eleştiri gibi yazılar, değişik edebi türleri ya da belirli konulara yönelik derlemeleri içeren ve genellikle resimli olan basılı yayınlardır.

Tarihsel gelişiminden de anlaşılacağı gibi dergiler çoğunlukla tematik niteliktedir. Dergilerin en belirgin özelliği, yöneldikleri belirli bir okuyucu kitlesinin olmasıdır. Belirli bir konunun ayrıntılı olarak incelendiği bir iletişim aracıdır. Gazetelerde gerektiği gibi incelenemeyen, ayrıntıları atlanan bilgilerin daha doyurucu bir şekilde verilmesi söz konusudur.

Sektörel, güncel, siyasi, mizah, edebiyat, akademik, magazin, çocuk, sağlık, tarih, moda, kültür-sanat, gezi gibi çok çeşitli kategorilerde yayınlanan dergiler kişilerin ilgi alanlarıyla bağlantı kurdukları iletişim mecralarıdır.

Farklı dergiler incelendikçe çok değişik uygulamaların olduğunu fark edilir. Bu değişik özellikler derginin boyutlarından tutun görsel ve yazı kullanımına kadar çok çeşitlidir. Bunun en önemli nedeni yukarıda da değindiğimiz gibi dergilerin çok değişik amaçlarla yayınlanması ve bunun doğal sonucu olarak ortaya çıkan tür çeşitliliğidir. Burada en etkili faktör derginin türü ve hitap ettiği kitledir. Şüphesiz ki bir çocuk dergisi ile akademik bir derginin içerik farklılıkları görsel karakterini de etkileyecek ve bu iki dergi arasında önemli bir görsel farklılık oluşacaktır.

Bütün bu çeşitliliğe rağmen dergilerde tasarımın temel ilkelerinin uygulanmasından kaynaklanan ortak noktalar da bulabiliriz. Dergi sayfalarının sayfa tasarımının temel ilkeleri olan denge, orantı ve görsel hiyerarşi, devamlılık, bütünlük ve vurgulama açılarından sorunlu olmaması gereklidir. Özellikle bütünlüğün sağlanması çok sayfalı yayınlarda son derece önemlidir. Yani bir dergi her şeyden önce görsel bir kişiliğe, bütünlüğe sahip olmalı ve dergi içeriği iyi organize edilmeli, okuyucu tarafından kolay bir şekilde okunabilmelidir. Okuyucuya kolaylık sağlamak amacıyla dergilerde gazetelerden farklı olarak içindekiler sayfası yer alır ve bu sayfa diğer sayfalar gibi derginin görsel karakterine uygun olarak hazırlanır.

Dergi tasarlarken atlanmaması gereken önemli konulardan birisi ise sayfa sayısı ve ebadının belirlenmesinde baskıda kolaylık sağlamak ve maliyetleri

artırmamak için belirli standartlara uygun davranılmasıdır. Dergilerin sayfa sayıları genellikle dört ve katları şeklinde belirlenir. Ayrıca sayfa boyutları da özel bir nedeni olmadıkça mevcut kâğıt standartlarına uygun olmalıdır.

Bir dergi sayfasını tasarlamadan önce çok iyi bir hazırlık çalışması yapılmalıdır. Bu aşamada derginin türüne, kâğıt çeşidine, içeriğine göre belirlenecek çeşitli teknik özellikler bulunmaktadır. Bu konuda en etkili unsurlardan biri de şüphesiz mizanpaj anlayışıdır.

Konuyu biraz açmak gerekirse derginin boyutlarının ne olacağı; hangi tür kâğıda ve nasıl basılacağı; sayfanın genel yapısının (kenar boşlukları, kuşaklar, sayfa sayısı ve numaraları sütun sayısı, vb.) nasıl olacağı; içeriğin nasıl organize edileceği; sayfalarda kaç tür başlık kullanılacağı; üst başlık, ana başlık, alt başlık ve ara başlıklar için hangi fontların, hangi puntoda ve hangi biçimde kullanılacağı; ana metinlerin hangi font, punto ve biçimde kullanılacağı; spotların nasıl ve hangi ölçülerde kullanılacağı; fotoğraf-altı yazılarının nasıl biçimlendirileceği; bloklamaların hangi durumlarda ve ne tarafa yapılacağı; beyaz boşlukların hangi ölçülerde kullanılacağı; çizgilerden hangi ölçülerde ve nasıl yararlanılacağı; hangi zemin renklerinin kullanılacağı; görsel materyallerden nasıl yararlanılacağı ve ne oranda kullanılacağı gibi noktalarda belli kararlar verilmesi gerekmektedir.

Bu kararları alırken göz önünde bulundurulacak en önemli faktör derginin türü ve hedef kitesidir.

Dergi tasarımında dikkat edilmesi gereken unsurlar şöyledir:

Tasarlanan dergi sayfasında fotoğraf, illüstrasyon, alt ve ana başlık, resimlerin alt yazılarını yerleştirilirken okuma sürecinin hem entelektüel hem de optik yönleri dikkate alınmalıdır. Dergi satılması için hedef kitesine yönelik tasarlanmalıdır. Sayfa tasarım düzeni ne kadar iyi olursa okuyucu o kadar okumaya yönelir. Tasarlanan dergi iki tarafa da düz olarak açılabilmelidir (**Resim:** 15 -16). Sayfalarda bulunan tüm basılı kısımların da tek bir bakış açısından izlenebilmelidir.

Resim 15: Altis Spor Malzemeleri ürün kataloğu, tasarımı ve baskısı. Spor Dünyası.

Resim 16 :Tarih Dergisi İç Sayfa Düzeni ve Tasarımı

Tasarlanan sayfa üzerindeki yazı alanı ve kenar boşlukları (marjlar) önceden belirlenmelidir. Eskinizin de oluşturduğunuz kapak ve sayfa tasarımlarının taslaklarına bağlı kalarak bilgisayarlarda hazırlayabilirsiniz.

Tasarlanan sayfalardaki tasarım öğeleri (çizim, fotoğraf), derginin içeriğini gölgeleyecek nitelikte vurgulanmamalıdır.

Bir derginin sayfasında bulunabilecek elemanlar; yazılar, resimler, tablolar, çerçeveler, çizgiler, renkler, sayfa numarası, başlıklar, vektörel çizimler”⁴⁷.

İşlevleri bakımından dergi illüstrasyonu “süsleyici resimler”, “metni yorumlayıcı resimler” ve “metni tamamlayıcı ve yorumlayıcı metinler” olarak üç ayrı gruba ayırabiliriz:

1. Dergilerde Süsleyici Resimler: Süsleyici, yani dekoratif illüstrasyonlar bir konunun anlatılmasından çok onun simgesel yönünü belirlemek için kullanılır. Bu nedenle süsleyici illüstrasyonları çocuk dergilerinde, edebiyat dergilerinde kullanmak daha uygundur. Bu çeşit süsleyici illüstrasyonlar, hayal gücünün, estetik duygunun, düşünce şeklinin ve kişiliğin gelişmesine katkıda bulunur. Bu illüstrasyonlar konunun anlaşılmasını kolaylaştırır. Ayrıca kişinin okuduğu yazıdan zevk almasını da sağlar. Böylece illüstrasyon, okuyucunun hayal gücünün artması ve bilgi dağarcığının genişlemesine yardımcı olacaktır. Tipografinin etkisini hafifletmek, çerçeve ve cetvel olarak hareket vermek ya da alanı dağıtmak için kullanılırlar. Doğal olarak bütün illüstrasyonlar bu işi yapabilir. Fakat süsleyici illüstrasyonlar, büyük bir anlama sahip olmaksızın salt bunu yapar. Geleneksel çiçek motifleri ve geometrik şekiller iyi bir örnektir. Bizde bu tip çalışmalara en güzel örnek el yazmalarının kenarlarına yapılan “tezhip”lerdir.

2. Dergilerde Metni Yorumlayıcı Resimler: Metin yorumlayıcı illüstrasyonların, görsel algılamanın zihinsel gelişmeye olan büyük katkısı göz önüne alındığında, okuyucu için son derece yararlı olacağı söylenebilir. Metin yorumlayıcı illüstrasyonlar, sözcüklerin yerini tutarak yorumlama görevini yerine getirir. Bu tür illüstrasyonlar, verilen bilgilerin unutulmasını önler ve anlatılan konunun zihinde kalmasını sağlar. Bu illüstrasyonlardan kavram geliştirilmesinde de yararlanmak mümkündür.

3. Dergilerde Metni Tamamlayıcı ve Yorumlayıcı Resimler: Kullandığımız kelimeler bazen duygu ve düşünceleri açıklama konusunda yetersiz kalabilir. İşte bu yetersizliği yok etmek amacıyla yapılan illüstrasyonlar, yazıyı açıklayıcı yönüyle düşünce ve yorum fonksiyonunu yerine getirirler. Bu çeşit resimlemeler, yazı ile anlatılması güç olan detaylı nesnelere ve olayların kolayca anlaşılmasını sağlamak amacıyla yapılmaktadır. Ayrıca bir takım teknik olayları

---

⁴⁷ T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. (2013). *Grafik ve Fotoğraf . Dergi Sayfası Hazırlama*. Ankara, 4-5.

açıklamak için de kullanılabilir. Yine bu çeşit resimler ile farklı varlıklar, en önemli özellikleri ile birlikte okuyucuya anlatılabilir: Kartal, yılan, aslan, balık ve baykuş gibi canlılar illüstre edilerek, özellikle çocukların gerçek olanı hızlı bir şekilde kavramaları sağlanabilir. Bununla birlikte algılama yeteneği yeterince gelişmemiş olan çocuklar için, illüstrasyonun eğitici yönünden yararlanmak da mümkündür.

Sayfa düzenlemede temel olarak amaçlanan dergideki haber ve yazıların, okuyucu tarafından kolaylıkla algılanmasını sağlamaktır. Bu temel amacı gerçekleştirmeye çalışırken sayfanın estetik açıdan da bir değer taşıması gerektiğini unutmamamız gerekir.

3.2.Dergi Kapak Tasarımı

Grafik tasarımı yapılan her türlü çalışmada; (gazete, dergi, kitap, her türlü matbu evrak, ambalaj, etiket vb.) tipografik unsurlar tasarımın olmazsa olmaz yapı taşlarıdır. Tamamı resim olan bir tasarımda dâhil en azından bir başlık, amblem – *logotype* veya bir fiyat kupürü veya ISBN numarası, olarak karşımıza çıkmaktadır. İnternet yayıncılığının yaygınlık kazandığı, klasik dergiciliğin can çektiği ve var olan dergilerin yoğun rekabetin içinde varlığını sürdürme mücadelesi verdiği günümüzde; satın alma tercihinde içerik kadar kapak tasarımı da önem taşımaktadır. Gelişmiş grafik tasarım teknolojilerinin sağladığı geniş imkânlar ve hedef müşteri kitlesinin dikkatini çekmek için sınırları zorlayıcı tasarım çabaları sonucunda aşırı kapak tasarımları karşımıza çıkmaktadır. Böyle bir tasarım olgusunda bazen tasarımın ayak bağı olabilen tipografik unsurlar dahi, sanatsal ve teknik birikime sahip grafikerlerin elinde ve özenli bir çalışmanın neticesinde dikkat çekici unsurlara dönüşebilmektedir. Dergi kapakları, bugüne kadar oluşan tasarım olguları ve grafikerin sanatsal birikimi ile harmanlanarak tasarımda son şeklini almaktadır. Bu olgular doğrultusunda oluşturulan kapak, her dergi çeşidine göre farklılık göstermektedir.

Dergi kapağında tipografik unsurlar, *logotype*'dan başlayarak diğer öğelere kadar yayılım göstermektedir. Kapakta kullanılan tipografik öğeler, diğer öğeler (görsel, zemin, renk dengesi, grafik tasarım elemanları) ile de uyum sağlayarak okuyucunun görsel algısına en uygun biçimde tasarlanmalıdır. Okuyucu tipografi unsurlar yardımı ile istediği bilgiyi görür ve kapakta alması gereken mesajı alır. Eski dergi kapaklarında çoğunlukla o günkü sınırlı teknolojik koşullarında bir sonucu

olarak tek bir görselle yer verilirken, günümüzde zengin görsel ve tipografik öğeler kullanılarak fazla boş alanlara imkân verilmeyen boğucu tasarımlar tercih edilmektedir. Böyle bir yapıda görsellerin ve tipografik öğelerin kullanımı daha hassas çalışma yapmayı beraberinde getirmektedir. Özellikle; yüzlerce yazı karakteri içinden en uygun olanı seçebilmek, en uygun renk ve büyüklüğü belirlemek seçim yapmayı zorlaştırmaktadır.

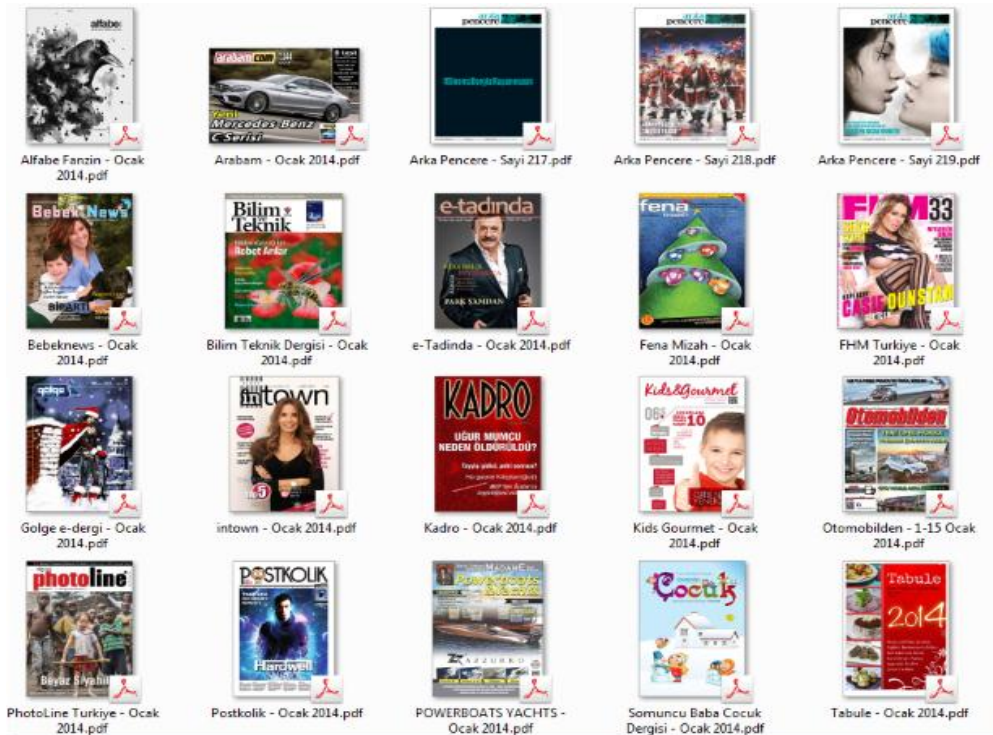
3.3. Dergi Kapaklarının Genel Özellikleri

Dergi kapakları da derginin iç sayfaları gibi derginin türü, hedef kitlesi, içeriği, baskı özellikleri gibi faktörlere göre çok çeşitlilik gösterir. Kapağın tasarımında logo, seçilen renkler, kullanılan renklerin uyumu son derece önemlidir. Ayrıca kapak derginin içeriğini iyi yansıtmalı ve dikkat çekici olmalıdır. Dergi kapakları genellikle farklı gramaj kâğıda basıldığı için iç sayfalardan ayrı olarak tasarlanır. Bu tasarım çoğu zaman ön arka kapak karşılıklı sayfa olarak arada sırt payı gelecek şekilde düzenlenir. Kapaklar kapak içi sayfalarıyla birlikte tasarlanır. Kapak da önemli konulardan birisi de ön ve arka kapaklar arasına gerekli sırt payı konulmasıdır. Sırt payının hesaplanmasında sayfa sayısı ve kâğıt gramajı belirleyici unsur olduğundan baskıyı yapacak kişi ya da kuruluşla işbirliği içerisinde olunması son derece önemlidir.

Dergi kapağı her şeyden önce kendisini diğerlerinden ayıran bir görünüme sahip olmalıdır. Genel olarak kapak bir insan yüzü gibidir. Diğerlerinden farklı olmalı, bir kişiliğe, bir karaktere sahip olmalıdır. İnsanlar nasıl yüzlerinden, seslerinden ayırt edilebiliyorsa bu özelliğin dergi kapaklarında da olması gerekmektedir. Belirli bir geleneği olan ünlü dergilerin kapakları incelendiğinde, kapak çalışmalarına büyük önem verdikleri rahatlıkla görülebilir. Çalışmayı, çizgi, görsel, renk gibi unsurları kullanarak farklılaştırmak mümkün. Ancak bütün bunların tasarımın temel ilkelerine uygun olması gerekmektedir. Dergi kapağında çarpıcı, okuyucuda ilgi uyandıran çalışmalar ortaya çıkarmak tasarımcının görevidir. Kapakta yer alanlar, içerikteki ön plana çıkartacak görsellerden ve başlıklardan oluşmalı, görselin teknik ve estetik açıdan yeterli özelliklere sahip olması gerekmektedir. Derginin içeriği, hedef kitlesi, derginin teknik özellikleri (kâğıt çeşidi, baskı çeşidi, vb.) renk tercihlerinde dikkat etmemiz gereken konulardandır. Tasarımda sadelik ve yalınlığa önem verilmeli, bütünlük sağlanmalıdır. Font tercihleri çok dikkat edilmesi gereken konulardandır. Yazı ve görseller arasında bir denge kurulmalı, bu denge

kendi içlerinde de sağlanmalıdır. Değişik fontlar kullanmak yerine çok uyumlu birkaç font veya tek font tercih edilmelidir. Tasarımın güzelliğini tamamlayan ve aynı zamanda içeriği okuyucuya ulaştıran fontların seçimi bu nedenle çok önemlidir. Her tasarım öncesi olduğu gibi, kapak tasarımında kullanılacak materyalleri bir araya getirip hazırlamalı, bunların bir kâğıt üzerinde eskizi yapılarak, neyin, nereye ve nasıl yerleştirileceğine karar vermek gerekir. Tasarım öncesi yapılan bu çalışma, ekran başında harcanan zaman dilimini hem kısaltır hem de işi çok daha kolay hale getirir.

Bir tasarımcı, hazırlayacağı iş konusunda mutlaka bilgili olmalı, bunun yanında araştırmacı olmalıdır. Daha önce yapılmış olan başarılı çalışmalarını incelemek, çalışmalara olumlu yansır. Yapılacak dergi kapağı veya kapak çalışması öncelikle kafada ana hatları ile oluşturulmalıdır. Dergi kapağında çoğu durumda ön ve arka kapak biri birine çok uyumlu olmalıdır. Sayfanın güzel görünmesi son derece önemlidir; ancak bu noktada işlevselliği ihmal edilmemeli, derginin içeriği de iyi yansıtılmalıdır. Uygulamaya geçmeden önce hazırlayıcı nitelikteki çalışmalar yararlı olur.

Resim 17: Dergilerin rekabetinde kapak tasarımı oldukça önemlidir

Gazete ve dergi sayfası düzenlemenin temel amaçlarını üç başlık altında toplayabiliriz:

Okuyucuların dikkatini çekmek ve bunu sürdürmek: Günümüzde okuyucuyu etkilemek için sadece iyi bir içeriğe sahip olmak yeterli değildir. Gazete okuyucusu bilerek veya bilmeyerek, gazetenin görsel güzelliğinden de içeriği kadar etkilenmektedir.

Sayfa içeriğinin göreceli olarak önemini ve konumunu vurgulamak: Bir gazetede bulunan haberlerin hepsi aynı öneme sahip değildir. Sayfa düzenlemenin temel amaçlarından biri de haberleri önem sırasına göre konumlandırmak ve biçimlendirmektir. Burada gazete sayfalarının işlevselliği büyük önem kazanmaktadır.

Okuyucu gazeteyi okurken ilgilenmediği haberleri okumak zorunda kalmamalı ve aradığını kolaylıkla bulabilmelidir. Alışılmış köşelerin sürekli aynı konumda ve görsel özelliklerde olması, okuyucunun aradığını kolaylıkla bulabilmesini amaçlamaktadır.

Gazeteye fark edilebilir bir görsel karakter vermek: Bir gazete, kendisini diğerlerinden ayıran görsel bir karaktere sahip olmalıdır. Bunu sağlamak için özel bir çaba harcamak gerekir. Gazetede kullanılacak fontlar, fotoğraf kullanımı, renkler, başlık düzenlemeleri, metinlerin yerleştirilmesi gibi konular, belli bir anlayış çerçevesinde uygulanır. Gazete bu özellikleriyle diğer gazetelerden görsel olarak ayrılırken kendi sayfaları arasında devamlılık ve bütünlüğü sağlar⁴⁸.

---

⁴⁸ T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. (2013) *Grafik ve Fotoğraf. Gazete Sayfası Hazırlama - 1*. Ankara, 4.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GÜNÜMÜZDE GAZETE VE DERGİLERDE GÖRSEL MALZEMELERİN DÜZENLENMESİ

Ofset sistemde görsel materyallerin daha kaliteli olarak yayınlanabilmesi, gazetelerde görsel malzeme (fotoğraf, bilgi grafikleri, karikatürler, illüstrasyonlar, çeşitli şekiller) kullanımı artmış ve bu materyaller sayfa düzenlemede belirgin rol oynamaya başlamıştır. Günümüzde birçok gazete, fotoğrafa dayalı sayfa düzeni yapmaktadır. Görsel malzemeler haberi destekleme yanında, sayfa düzeni açısından yazı yoğunluğunu bozarak durağanlığı gideren, dikkat çeken, sayfaya hareketlilik kazandıran, özetle sayfayı zenginleştiren unsurlardır. Gazetenin sayfa düzenleme anlayışına bağlı olarak, görsel malzemelerin kullanımı konusunda farklı uygulamalar bulunmaktadır.

Görsel malzemelerin düzenlenmesi konusunda yaygın olarak uyulan kuralları şöyledir:

İllüstrasyon: Temel metni anlatan veya onu tamamlayan, somut bir kâğıt sayfasında, baskı aracılığıyla yerleştirilmiş tasvirdir. Gerçekliği yansıtmasına göre çizimler sanat-tasvir ve bilimsel-bilişsel olmak üzere iki gruba ayrılır.

Sanat - tasvir illüstrasyonları: Sanat-edebiyat örneklerinde yer alır ve görme ile eserdeki genel izlenimi güçlendirmek amacı taşır. Burada önemli olan eserin pasif tekrarı değil, kitap grafik temelinde yaratıcı şekilde yeniden işlenmesidir. Böyle illüstrasyonların değeri ve doğruluğu, eserdeki olayların gerçekleştiği yüzyılın aynen yansımada değil, yazarın okuyucuya iletmek istediği çatışmaların doğru sunulmasında yatar.

Bilimsel-bilişsel çizimler: Vanlı ve cansız doğanın tüm canlılarının ve olaylarının tasvirini, insan fonksiyonunun sonuçlarını, mantıksal ve matematiksel ilişkilerini sunarlar. İdrakin temel hedefi, herhangi bir bilimsel gerçektir. Bilimsel-bilişsel çizimler çevreyi anlamaya hizmet eder, bu yüzden tam netlik, orijinale maksimum yakınlık gerektirir. Böyle çizimlerde önemli olan duygusal ve sanatsal değil, bilimsel netliktir. Buna karşılık bilimsel-bilişsel çizimler iletişim araçlarından biri olarak şu gruplara ayrılır: sadece nesne karakterinde olan resimler (resim,

fotoğraf); koşullu nitelik taşıyan resimler (çizim, şema, harita); şema niteliği taşıyan çizimler (grafik, matematiksel harita).

Birinci gruba dâhil olan çizimler objektif bilgi cihazları sayılır. İkinci ve üçüncü gruba dâhil olan çizimler şartı-disiplin karakteri taşıdıklarından onlar eşyaların belirtilerini karşılaştırmada ve farklı özelliklerde gizlerler.

Bu gruplara dâhil olan türlerin her birini ayrı ayrı ele almak gerekirse:

Resim: Öyle bir illüstrasyon türüdür ki ressam orijinal biçimde çizer, bu durumda tarif edilen nesnenin fotoğraf makinesiyle çekilmiş resmi de kullanılabilir. Bazen resim herhangi bir düzlemde hatlar, leke, noktalar aracılığıyla çekilen grafik tasvirdir. Resim herhangi bir okur için anlaşılır ve ifadelidir, çok kolay şekilde değişikliğe tabi olur. Ama yeterince resmi belge karakterli değildir, tasvirin kalitesi daha çok ressamın kişisel özelliklerine bağlıdır; çünkü resim illüstrasyonun kurulması aşırı karmaşık bir şemadır ki bu da yayının hazırlanma süresini etkiler.

Fotoğraflar: Herhangi bir nesnenin fotoğraf makinesiyle çekilmesi ile elde edilir ve herhangi bir yayında esas metnin somut bir içeriğinin sunulmasına hizmet eder. Bundan daha çok tarif edilen eşyanın belirtilerinin sunulmasında bilimsel doğruluk talep olduğunda kullanılır.

Yapılan araştırmalara göre, okuyucuların sayfada ilk dikkatini çeken unsur fotoğraflardır. Günümüzde gazete sayfalarında fotoğraf kullanımı olmazsa olmaz olarak kabul edilmekte, hatta çağdaş tasarımın en önemli unsuru olarak değerlendirilmektedir.

Fotoğraf kullanımı konusunda, gazetenin sayfa düzeni anlayışının belirleyici olduğuna yukarıda değinilmişti. Örnek vermek gerekirse infografik yaklaşımli gazetelerin sayfalarında görsel malzemeler, yazıdan fazla olabilmektedir. Bulvar gazetelerinde birçok haber, birden fazla fotoğrafla verilmektedir. Buna karşılık modüler yaklaşımda görsel malzemeler az sayıda ama büyük ebatla kullanılır. Modüler sisteme göre çoğunlukla bir fotoğraf, sayfanın ortasına büyükçe yerleştirilir. Diğer haberler fotoğrafsız ya da küçük ebatlı fotoğraflar kullanılarak verilir. Örneklerden de anlaşılacağı gibi gazetenin sayfa düzenleme anlayışı, görsel malzemelerin kullanılması açısından önemli farklılıklara sebep olmaktadır.

Bu farklılıklar dışında sayfalarda kullanılacak fotoğrafların seçimi, kullanımı, sayfadaki konumu ve haberle ilişkisi açısından genel kabul gören kurallar da bulunmaktadır:

- Fotoğraf bir anlam taşımalı ve belge niteliğinde olmalıdır.
- Teknik özellikleri (netlik, ışık dengesi, kadraj vb.) bakımından nitelikli olmalıdır.
- Haber fotoğrafı gerçek olmalı, özellikle gerekmedikçe üzerinde oynama yapılmamalıdır. Ancak gerekli durumlarda fotoğrafa müdahale edilmelidir. Örneğin, konunun öne çıkarılması açısından kesme (*crop*) işlemi, portre fotoğraflarında arka planın temizlenmesi (*decoupage*), teknik niteliklerinin iyileştirilmesi, fotoğraftaki objenin sayfanın içine bakması amacıyla döndürme işlemi gibi müdahaleler yapılmalıdır.
- Fotoğraf mümkün olduğunca haberle ilgili olmalı, zorunlu olmadıkça arşiv fotoğrafı kullanmaktan kaçınılmalıdır.
- Yan yana verilen portre fotoğrafları aynı ebatlarda olmalıdır.
- Basılacak fotoğraflar uygun çözünürlükte, siyah beyaz fotoğraflar için gri skala (*grayscale*,) renkli fotoğraflar için CMYK modunda olmalı ve TIFF formatında kaydedilmelidir.
- Fotoğrafın büyüklüğü, sayfanın durumuna ve fotoğrafın içeriğine göre değişiklik gösterir. Örneğin, bir portre fotoğrafı büyük ebatta kullanılmamalı, geniş bir alanı gösteren ya da içeriğinde çok sayıda obje barındıran bir fotoğraf da küçük ebatta verilmemelidir.
- Sayfanın ana fotoğrafı büyük olmalı ve mümkünse sayfanın ortasına konumlandırılmalıdır. Görsel ilginin dağılmaması için diğer haberlere ait fotoğraflar küçük ebatta kullanılmalıdır.
- Fotoğrafın, haberleri birbirinden ayırıcı özelliğinden de yararlanılmalıdır. Örneğin, sayfada tek büyük fotoğraf kullanmak sağ ve sol bölümü dikey olarak, alt ve üst bölümü yatay olarak birbirinden ayırıp, haber grupları oluşturulmasına yardımcı olur.
- Fotoğraflar sayfaya dengeli bir şekilde yerleştirilmelidir. Sayfanın belli bölgelerinde yoğunlaşan fotoğraflar dengeyi bozar. Bu dağıtımda en sık kullanılan yöntem “Z” kuralıdır: Bu kurala göre sayfanın görsel ilgi merkezleri sırasıyla sol üst köşe, sağ üst köşe, sol alt köşe ve sağ alt köşedir. Fotoğraflar da bu görsel merkezlere eşit olarak dağıtılmalıdır.

- Fotoğrafın hangi habere ait olduğu, bir bakışta anlaşılacak şekilde konumlandırılmalıdır. Bunu sağlamak amacıyla sık kullanılan yöntemlerden biri, haberi fotoğrafla birlikte çerçeve içerisine almaktır.

- Fotoğrafın ait olduğu haber metninin, başlığın üstünde ya da altında olması haberin dikey ya da yatay paket olmasına bağlıdır. Dikey haber paketlerinde fotoğraf, metin ve başlık üzerinde olabilir. Ancak yatay haber paketlerinde genellikle fotoğraf, başlığın altında olur.

- Fotoğrafın metnin içerisine gömüldüğü durumlarda metin, fotoğraf etrafında “U” ya da “L” sargısı oluşturmalıdır. Yazının fotoğraf etrafında ters “U” ya da ters “L” sarmalı oluşturulmasına dikkat edilmelidir.

Çizim: Konunun boyutlarının izdüşümünü düşürme yöntemi ile net oranda dikkate alınması ile koşullu grafik tasviridir. Dolayısıyla bu belirli bir yüzey üzerinde geometrik biçimin (nokta, çizgi, yüzey vb.) çizgiler aracılığıyla tasviridir. Çizimlerde ürün (makine, ekipman, cihaz vb.) parçaları açıklanır. Çizimler, boyut ve çizim araçlarının yardımıyla matematiksel hesaplamalar temelinde yapılır.

Çizimler, perspektifte (manzaranın uzaktan görünümü) veya aksonometride yerine getirildiğinde teknik resim sayılırlar. Onların aracılığıyla herhangi teknik ekipman ilave detaylar olmadan, dış görünüşün arkasında gizlenen mahiyeti açıkça tarif edilebilir.

- Gazete sayfalarında, çizim, grafik ve illüstrasyon kullanımında, genellikle fotoğraf için geçerli olan kurallar geçerlidir. Ancak bu görsel malzemelerin kullanımlarına ait bir takım kurallar da bulunmaktadır.

- Çizim, grafik ve illüstrasyon kullanımında ölçülü olunmalı, gerekli durumlarda kullanılmalı, daha çok metin ve varsa fotoğrafı destekleyici nitelikte olmalıdır.

- Bilgi, mutlaka taşınmalı sayfayı renklendirmek, görsel etki yaratmak amacıyla kullanılmamalıdır.

Şema: Herhangi bir nesnenin şartı grafik tasviridir, burada genel belirtiler temelinde karakteri ve yapısı sunulmaktadır. Şema, hatlı tasviridir; şemayı çizimden farklı kılan husus, çizim yalnız bir konuyu takdim ediyorsa da şemada nesnenin tüm ilişkileri tüm olarak dikkate alınır. Şema iki meseleyi çözer: 1) Konu veya olayların bölümlerinin ve kendi aralarındaki gizli ilişkilerinin sunulması. 2) Tamamlanmış grafik kompozisyonda tasvirin esas mahiyetini verebilen ayrı elementlerinin sunulması.

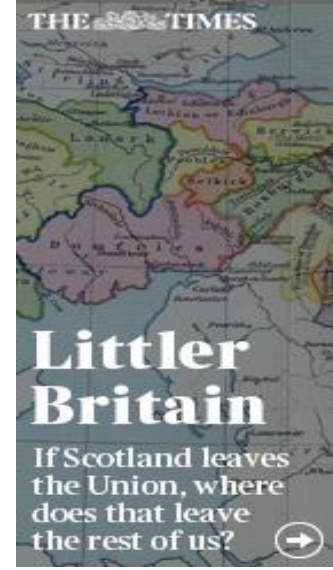

Şemalar iki gruba ayrılabilir: 1) Yaratıcı şemalar: Yapısal ve sınıflandırma karakterlidir (sistem, durum, hal gösterirler); 2) Gelişme ve hareket şemaları: Teknik şemalar (kinematik, elektroteknik, radyoteknik, optik, vakum.)

Harita - kartografik eser (Resim 18-19): Yayınlanan dergide belirtilen belli bir bilginin iletimine hizmet eder. Haritanın temel unsurları illüstrasyonların hepsinde olduğu gibi grafik temelli (sahil hatları, siyasi ve idari sınırlar, merkezler, yerleşim birimleri ve bilgi hatları) olup , tematik (sosyal) görevlidir.

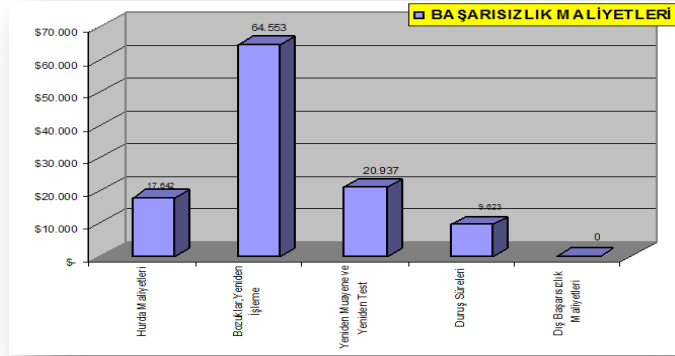
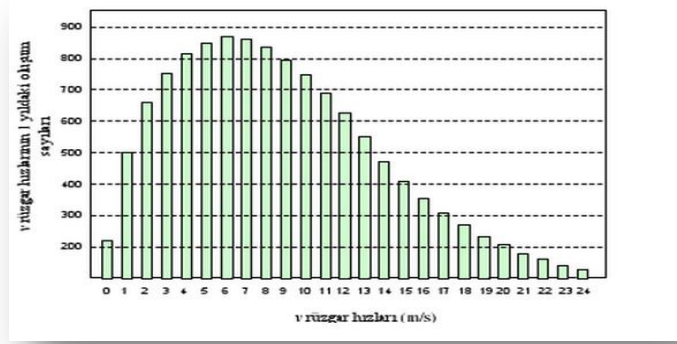

Resim 18: "Zaman" gazetesi

Resim 19: "The Times" gazetesi

Grafik-çizim (Resim 20-21): Süreç ve olayların miktar ilişkisi ve karşılıklı ilişki gelişiminin eğri, düz, kırık çizgilerle görsel şekilde tasviridir. Bilgiyi aktarım biçimine göre grafik tabloyu hatırlatır. Grafikler herhangi bir sürecin sorunsuz, durmadan sürekli değişimin görsel ifadesi için kullanılır. Tablo ise sadece ayrı boyutları belirtir. Tercih sadece bilginin niteliğine değil, bu bilginin ait olduğu derginin tipolojik karakterine de bağlıdır.

Resim 20-21: Grafik-Çizim

Plan-çizim(Resim 12): Herhangi bir konu veya boyutlarının yatay veya dikey projeksiyonda şema işaretleri ile tasviridir.

Resim 22: Plan-çizim

Pasta grafik (Resim 23) - belli boyutların hatlar, geometrik figür, resimlerle yerine getirilmiş şema ile grafik tasviridir.

Resim 23: Pasta grafik

İllüstrasyonlar diğer belirtilerine, yani anlamına ve metinle ilişkisine göre de gruplanabilir: öğrenmenin yardımcısıdır (illüstrasyon fazla kullanılırsa biz metni gereksiz hale düşürebilir, örneğin anatomi atlasları gibi); metne eşlik edeb illüstrasyonla okuyucunun edindiği bilgi artar (illüstrasyon olmadan metni anlamak mümkünse de zordur.

İllüstrasyonlar diğer belirtilerine, yani anlamına ve metinle ilişkisine göre de ayrılabilir: öğrenme konusu (illüstrasyonu çıkınca metin de gereksiz hale düşebilir; örneğin, anatomi atlasları gibi); metni izlemek (illüstrasyon olmadan fikri anlamak zorsa da mümkündür) bilgiyi genişletir.

İllüstrasyonun ikinci ve üçüncü türü daha yaygındır.

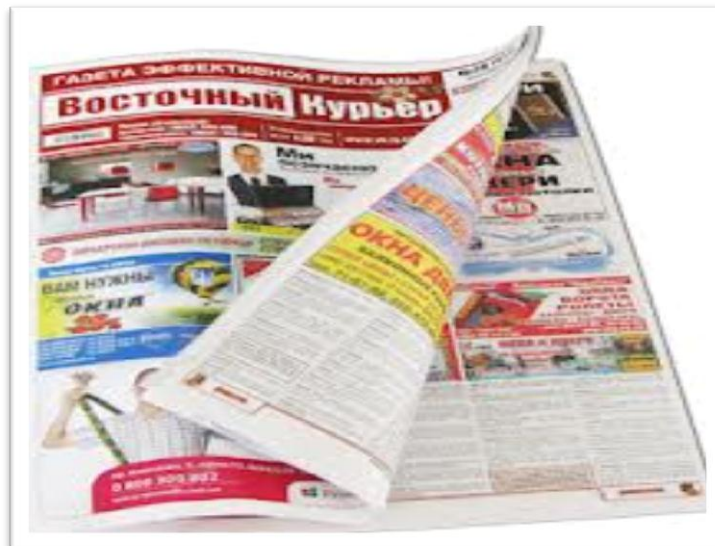
Hazırlanmasına göre illüstrasyonun aşağıdaki biçimleri mevcut: orijinal (dergi için özel tasarlanmışlardır); iktibas edilmiş (diğer dergilerden alınmışlar); belgelenmiş (tarihi belge olarak sunulan bir değişiklik yapılmamış tarihi içerikli resimler). Böyle resimler daha çok bilimsel, bilimsel-popüler ve tarihi dergilerde kullanılır.

Grafik araçların kullanımına göre illüstrasyonun aşağıdaki türleri mevcut: hatlı (çizgilerden, nokta, aynı renkli gölgelerden ibaret olanlar); yarımtınlı (bir renkle gölgeye geçiş yaparak).

Tasvir elemanlarının rengine göre gazete ve dergi illüstrasyonların aşağıdaki türleri vardır: siyah – beyaz (Resim 24); karışık renkli (Resim 25).

Resim 24: Siyah – beyaz illüstrasyonlar

Resim 25: Karışık renkli illüstrasyonlar

Çizimler sayfada yerleşim yöntemlerine göre de farklı olur. Resimli metinlerin en yaygın türü - açık sayfadır. Bu durumda resimde yukarı ve aşağı satır arasında bulunur, illüstrasyonlu metne oranda özelleşmiş biçimde olur ve daha çok ilgi çeker.

Yoğun sayfalanmaya (resmin her yandan metinle çevrenmesi) ve kapalı sayfalanmaya (resim yukarıdan ve aşağıdan veya üç yandan metinle çevrenmesi) çok az rastlanır ve tercüme metinlerinde, üç sütun metin içeren ansiklopedilerde kullanılır.

4.1.İllüstrasyon Çeşitli Olmalı

Çizimler sadece hacmine ve formatına göre değil, doğasına göre de farklı olmalıdır. Haber sayfasının sadece fotoğraflarla ifade olunması gibi özel bir kanun yoktur; kalemle çizilmiş resimleri, bilgisayar grafiği, değiştirilmiş fotoğrafları, tabloları da içerebilir.

Gazete ve dergi illüstrasyonunun fonksiyonu fazladır. İlave bilgi kaynağıdır, makalede anlatılan olayların belli koşullarını yaratırlar, dikkati makaleye yöneltirler, içeriğinin tam olarak öğrenilmesini sağlarlar. Ayrıca bu çizimler değerli sanat eserleridir. Ne ki gazetelerde sunulan resimler, okuyucular tarafından bu biçimde pek anlaşılmaz. Onlarda hayat, gerçekçilik ve farkındalık azdır. Pratik olarak onların hepsinde iyi ne ise bulmak mümkün olmuyor.

Bunların bazılarını ele alalım:

A. *Nüfus cüzdanı için çekilmiş resimlerin gazete sayfalarında verilmesi* (Resim 26). Bu resimlerde karakterin sadece başı ve biraz da omuzları tasvir edilir.

Resim 26: Nüfus cüzdanı için çekilmiş resimler

Makalenin sonucunda bir köşede küçük bir şekilde böyle resimlerin yer alması o kadar da korkutucu değil, fakat her makalenin başında böyle bir resim verilirse, o zaman gazete markalardan oluşan fotoğraf albümüne benzer.

B. *El sıkışma*. Bu fotoğraflar hep ellerin kasılması sırasında ve karakterlerin dikkati kameraya yönelttiği zaman çekilir. (Resim: 27). Fotoğraf haricinde buluşan insanlar birbirlerine bakarlar. (Resim: 28) Böyle resimlerin gazete sayfalarında da sunulmasının hiçbir anlamı yoktur.

Resim 27: Yanlış

Resim 28: Düzgün

C. *Sıra* (Resim: 29). Böyle resimler daha çok durumlarda bir kaç kişinin birlikte yaptığı işi görüntüleme için çekilir. Fotoğrafçı tüm katılımcıları bir araya toplayarak bir hizada onların fotoğrafını çeker. Böyle resimler başarısız sayılmalıdır. Eğer tüm grubu birlikte çekmek gerekiyorsa gruptaki insanların sanki bir şeyler yapmaya yöneltmesi daha iyi olur.

Resim 29: "Palitra" gazetesi

D. *Bende bir şeyler var* (Resim:30-31): Bu daha çok herhangi bir ödülü kazanmış kişilerin fotoğraflarında görülür. Bu fotoğraflarda kişi elinde kazandığı ödülü tutup sunar. Kamerasına gülerken, biraz da utanırcasına bakarlar. Daha iyi halde

ise bu insanlar parmağı ile ödülü gösterir veya ödüle bakıyor vb. durumlarda olur. Hâlbuki ödülü kazandıkları işle uğraşırken resimlerinin çekilmesi daha iyi olur.

Resim 30: Bende bir şeyler var. “Spor” gazetesi

Resim 31: Bende bir şeyler var – “Palitra” gazetesi

E. Masabaşı (Resim:32). Bu resimler daha çok girişimciler için öngörülür. Böyle fotoğraflarda karakter, kendi masasında telefonla konuşurken veya belgeleri gözden geçiren zaman sunuluyor. İlginçtir ki tüm durumlarda karakter soğuk, anlamsız bakışlarla kameraya bakar durumdadır. Böyle fotoğraflar gazetenin seviyesini çok düşürür ve bu karakterin doğru değerlendirilememesine neden olabilir.

Resim 32: Masabaşı – “Edebiyat” gazetesi

F. Parmakla göstərmək (Resim:33) Böyle fotoğraflarda karakter parmağı ile olayın olduğu yeri gösterir. Bu günlük yaşamda karşılaşılabılır bir durum olsa da günlük yaşamda kişi etrafındaki kişilere bir şeyi gösterirken, gazete resimlerinde ise yalnız sunulur; bu nedenle de bu resimler sanatsallığını kaybederler.

Resim 33: Parmakla göstərmək

4.2. Gazetelerde ve Dergilerde Foto-İllüstrasyon

Basında gazetecinin sunduğu malzeme öyle bir görsel yapıdır ki sadece sözel bilgidenden değil, "tarif + metin" birleşimi gibi bir bileşimden oluşabilir. Fakat bu yapıyı da okur diğerleri gibi öncelikle görsel olarak anlayacaktır.

Herhangi bir gazeteci malzemesinin temel amacı herhangi bir bilgiyi okura iletmektir. Kitlesele iletişim araçlarının gelişimi gösteriyor ki yaratıcıları her zaman işin daha iyimser biçimlerini aramışlardır. İllüstrasyonların oluşturulması bu yönde atılan adımlardan biridir. Bugün illüstrasyon makalede sunulan konunun görsel imaj yaratma yöntemlerinden biridir.

Fotoğrafın oluşması bu olanakları genişletmekle yanı sıra gazeteciliğe kuvvetli bir belgesel silah sağlar: "Fotoğrafi çekilmişse demek ki olmuştur". Fotoğrafın bu imkânları onu ön plana çekti. Edward Steichen'in deyimiyle, "On kelimedenden oluşan bir fotoğraf, on bin kelimenin verebileceği bilgidenden çok bilgi verebilir".

"Fotoğraf + metin" dergi metinlerinin en yaygın biçimlerinden biridir. Fotoğraf iyi akılda kalır ve ilgi çeker, bu durumda "başlık - fotoğraf - yazı" bir bütün halinde çalışır. Yazı, fotoğrafta önemli unsurdur, okuyucunun dikkatini çeken öğelerden biridir. Çünkü herhangi illüstrasyonu gözden geçiren okuyucu onun altındaki yazıyı arıyor ve eğer bu yazıyı bulamıyorsa, bundan gazete kaybeder.

Araştırmalar gösteriyor ki gazete ve dergilerde konulu fotoğraflar daha güçlü etkiye sahiptir. Kısa bir ilave onu okurlar için ilginç yapar, hatta farklı dil kültürüne sahip olan okurlar için anlaşılır olur.

Basında çizimlerden bahsedildiğinde, bilgilendirici materyalden bahsedilir, bunun temel janrı da tabii ki fotoğraftır. Fotoğraf sayfanın genel içeriğine uymalı, kullanımda görevi kaliteli biçimde ve profesyonellelikle yerine getirilmelidir. Ama belirtmek gerekir ki birçok durumda gazete ve dergilerde grafik de (resim, karikatür) kullanılır.

Basında kullanılan illüstrasyon tiplerinden biri de infografik, yani şema, diyagram, haritalardır. Okura yaşanan olayı görselleştirirler ve ondan çabuk sonuç çıkarmaya yardımcı olurlar, sadece kelimelerle anlatılamayan bir konuyu açarlar. Yayında bilgisayarlar ve özel programların kullanılması infogramların kullanımını

kolaylaştırdı, en karmaşık şema-yapıların maksimum derecede hızlı ve doğru tasvirini sağladı. Böylece, günümüz basınında "gazeteci metnini" üç açıdan ele almak mümkün: sözel tasvirler; "fotoğraf + ilave"; infografik, yani şema + ilave. Her bir biçimin kendine özgünlüğünü dikkate alırsak, bu üç bileşenin birliğinden oluşan sentetik bilgiler hazırlamak mümkündür ki bu da okuru dünyada olan biten hakkında yeterli şekilde bilgilendirmeye yardımcı olur.

Gazete sayfalarındaki resimler kendi bünyesinde belli bir görsel bilginin taşıyıcılarıdır. Çizimler hem de gazete tasarımının bir parçasıdır. Gazetelerde bunları foto muhabirler ve ressamlar düzenler. Gazetenin çoğu bölümünü çeşitli bağlamda ve çeşitli janrlarda yazılmış makaleler oluşturmaktadır. Buna rağmen resimsiz gazetenin herhangi bir sayısı yarım görünecek ve sunulan yazılar okuyucu tarafından zor kabul edilecektir. Maliye ve satış açısından da yanaştığımızda resimli gazetelerle karşılaştırıldığında bunlar büyük başarısızlıkla karşılaşılır. Tüm bunları göz önünde bulundurarak herhangi bir gazetede illüstrasyonlu makaleler yer almalıdır. Tabii ki makale ön planda olmalıdır. Fakat gazetelerin bayramlar veya matemler ile ilgili yayınlanan özel sayılarında çizimler birinci sayfada verilebilir. Ama dünya gazete basımı deneyiminden, bazı gazetelerde son sayfaların yalnız çizimlere ayrıldığı da görülebilir. Rusya'da yayınlanan "İzvestiya" ve "Vremya Novostey" gazeteleri buna örnek teşkil ederler. Bununla birlikte bugün Rusya'da yeni yayınlanmaya başlanmış birçok gazete, sayfalarında resimlerle makaleler eşit şekilde yer ayırmaktadır. Örneğin, Moskova'da yeni yayınlanmaya başlayan "Gazeta" isimli gazetede illüstrasyonlar bilginin aktarımı için temel araçlardan biridir. Bu gazetenin yöneticileri böyle çalışma üslubunu, çağdaş insanın okuma yeteneğinin azalması ve gereken bilgiyi televizyon ve diğer görsel araçlarla almasına bağlamaktadırlar. Bu gazetenin sayfalarında büyük foto-illüstrasyonlar metinden çok yer kapsarlar.

Bunlar gösteriyor ki herhangi bir durumda gazete tasarımcıları ilk önce onun illüstrasyon sistemini hazırlamalıdır. Bu ise birkaç sorunun cevabını gerektirir: Basında hangi çizimler yayınlanmalıdır? Tabii ki herhangi bir kişi bu soruya şöyle cevap verecektir: "Gazete sayfalarında makalelerin içeriğine bağlı olarak önemli olan resimler basılmalıdır." Böyle bir cevap çok basit olur ve gazete illüstrasyonunun hazırlanmasında etkili sonuç vermez.

Foto muhabiri bilmelidir ki o gazetenin her numarasına birkaç fotoğraf hazırlamalıdır ve işe sıfırdan başlamalıdır, yani her sayfaya bir illüstrasyon

yerleştirilmelidir. Bu koşula bağlıdır, çünkü sayı artabilir. Ayrıca ressam hangi dalda fotoğraflar hazırlayacağını da önceden belirlemelidir.

Foto-illüstrasyonlar. Tüm gazete illüstrasyonları iki gruba ayrılır. Onlarda birinci gruba dâhil olanlar – foto-illüstrasyonlardır ki fotoğraf makinesi ile çekilirler. Bunlara röportaj resimleri ve foto-portreler, foto-natürmortlar, foto-peyzaj, foto-plaket ve foto-reprodüksiyonlar içerir. Her gazetede röportaj resimleri önemli yer tutmaktadır ki bunlarda herhangi bir an ve bu anın katılımcıları yer alır.

Resim 34-35: Foto-illüstrasyonlar

Böyle resimler gerçekleri kendisinde yansıtır ve bu nedenle onlar hiçbir açıklama talep etmezler.

Röportaj resimlerine *foto-suçlama* da dâhildir. Bunlar sorunlarla mücadele için gerçek delil olarak kullanırlar. Görselliğine göre foto-suçlama herhangi bir eleştirel makaleden güçlü etki yaratabilir.

Foto-natürmort röportaj resimlerinden farklıdır. Çeşitli ticari ürünlerin örneklerini sunar. Hem reklam amacıyla hem de farklı bir karakterdeki ürünleri sunan gazete metinlerinin illüstrasyonu için kullanırlar.

Foto-portre: İllüstrasyonun popüler türlerindedir. Çeşitli ünlü kişilerin, çeşitli olayların kahramanlarının görüntü veya makalenin yazarının takdimi için

kullanılırlar. Örneğin, güncel bir sorunu açığa çıkaran gazetecinin makalenin başında foto-portresi verilir. Foto-portre bireysel ve grup biçiminde olabilir. Birçok durumda bu resimler hacimce çok küçük olur.

Resim 36: Foto-portre

Yol denemeleri veya belli bir bölgenin doğasının özellikleriyle ilgili makalelerdeki çizimler foto-peyzaj biçiminde sunulur. Foto-peyzaj, foto-etüt gibi okuyucunun estetik terbiyesine hizmet ediyor.

Foto-Deneme: Gazete illüstrasyonunun bileşik türlerinden biri foto-denemedir. Foto-denemede yazıyla beraber bir olaya veya konuya adanmış birkaç fotoğraf sunulur. Foto-deneme gazeteciye fikrini ayrıntılı iletmek için geniş olanaklar sunar. (Bunlarda tüm bilgi fotoğraf vasıtasıyla iletilir.)

Foto-denemenin hazırlanması zaman ve deneyim gerektirir. Ayrıca diğer resimlerden farklı olarak foto-denemeye büyük yer gereklidir; çünkü bünyesinde en az 3 tasvir barındırır. Bu nedenle küçük hacimli gazetelerde az kullanılırlar. Gazete foto-illüstrasyonları ünlü sanatçıların çektikleri resimlerini, belgeleri, kitap sayfalarının foto-reprodüksiyonunu da içerir. Bilgi verilen nesnenin net bir açıklama sunmasını sağlarlar.

- Görsel unsurlar sayfanın ortasında yer almalıdır.
- Ana kurallardan birisi fotoğraf ve ait olduğu haberin birlikteliğidir.
- Eğer fotoğrafın habere ait olup olmadığıyla ilgili en ufak bir şüphe varsa bu kuşkuyu yok etmek için çerçeve kullanılmalıdır.
- Başlık ve yazı, kimi zaman fotoğrafın içine gömülebilir. Ancak bu durumda zeminin açık renk olması gerekir.
- Sayfa yüz ölçümünün 1/3'ü görsel unsurlardan oluşursa okuma kolaylaşır.
- Sayfa sekreteri, fotoğraf kadrajlamada ustalaşmalıdır. Fotoğrafın her zaman kadrajlanması doğru değildir. Eğer kadraj yapıldığında fotoğrafın etkisi ve anlatım gücü artıyorsa, gereksiz detaylardan kurtuluyorsa kadrajlanmalı; aksi takdirde olduğu gibi kullanılmalıdır.

4.3. Gazete ve Dergilerde Fotoğraf Olmayan İllüstrasyon

Gazete görsel görüntülerinin ikinci grubunu fotoğraf olmayan çizimler oluşturur, yani kalem veya boya ile çizilmiş resimler ve tablolar. Bu grup, çeşitli tip resimler, karikatürler, afiş, diyagram, harita, şema, tablo, teknik resim vb. içerir. Ustalıkla çekilmiş bir portre, hayat sahnesi veya doğa tasviri fotoğraftan kuvvetli etkiye sahiptir. Bazen böyle resimler metnin içeriğini tam olarak ifade etmekle birlikte, gazetenin tasarımına da özel bir çekicilik getirirler.

Resim 39-40: Fotoğraf Olmayan İllüstrasyon

Karikatür: Tasvir illüstrasyonunun en popüler biçimlerindedir. (Resim 42). Ressam, tarif edilecek karakterin herhangi ayırt edici belirtilerini vermekle karikatürü yaratır. Eğer karikatür eksik yönleri kahrkaha hedefine çevirirse, şarj mizah alanına aittir. Görevi sunulan kişiye karşı sempati ve saygı yaratmaktır.

Resim 41: Karikatür

Neredeyse tüm gazetelerde çeşitli tipte diyagramlar basılır, çoğu durumda onları çeşitli metinler izler. Bu, daha çok istatistiksel hesaplamaların sonuçları, ekonomik durumla ilgili raporların içeriğinde kullanılır. Gazetelerde bu illüstrasyonun çeşitli türleri kullanılır. Birçok durumda sütuna benzer diyagramlar kullanılırken, Dairesel diyagramlarda daire birkaç bölüme ayrılır. Konulu-tasvir diyagramlarda, çeşitli ticari ürünlerin örnekleri gibi, çeşitli konular açıklanır.

Gazete metinleri sosyal hayatın ekonomik, siyasi, mali ve diğer alanları ile ilgili olup, çoğu durumda tablolarla sunulurlar. Siyasi açıklamalar ve belli araziler hakkında metinlerde ise daha çok illüstrasyonun bir türü olan haritalar kullanılır. Fakat bunu, ders kitaplarında ziyade, gazeteler maksimum düzeyde kullanırlar. Bilimsel-teknik içerikli metinler ise çizim ve teknik resimlerle sunulabilir. Çizim gazete illüstrasyonu gibi herhangi bir okuyucu için anlaşılır olmalıdır.

Gazetelerde birleşik tasvir resimleriyle de karşılaşabiliriz.

4.4. Gazete ve Dergilerde Dijital İllüstrasyon

Çağımızda bilgisayar, grafik tasarımın her alanına girdiği gibi, illüstrasyon tasarımı alanında da mükemmel sonuçlar vermektedir. Teknik ve ustalık aşamasını bilgisayar hallettiği için, tasarımcı iyi bir program kullanıcısı ve yaratıcılık bilgisine sahip olduğu takdirde, hayal edilen her şeyi tasarlayabilmektedir⁴⁹. Bilgisayar ortamında illüstrasyon, klasik çizim yöntemleri ve uygulamalarının masaüstü yayıncılık bağlamında bilgisayar grafiğinin sunduğu sayısal (dijital) zemine taşınmış biçimdir. Bu ortamda temel görüntü öğeleri, doğal renk pigmentleri değil; piksellerdir.

Resim 42: Dijital İllüstrasyon

4.4.a.Sayısal Görüntü Teknolojisinin Temel Kuralları

Geleneksel illüstrasyon, çizim ve boya malzemeleri kullanılarak renk pigmentlerinin kağıt ya da farklı yüzeyler üstündeki etkileşimiyle gerçekleşir. Ancak,

⁴⁹ Tepecik, A. (2002). *Grafik Sanatlar*, Ankara: Detay ve Sistem Ofset,.82.

bilgisayar ortamında düzenlenmiş bir görüntü büyüteç ile büyütüldüğünde görüntünün “piksel” olarak adlandırılan kareciklerden oluştuğu görülür. Tüm sayısal görüntülerin en küçük parçası olan noktacıklara piksel denir. İngilizce de resim parçası anlamına gelen “picture element” birleşik kelimesinden çıkarılmıştır. Piksel, picture (resim) kelimesinin kısaltması olan pix ve element (parça) kelimesinin ilk iki harfinden (el) oluşmaktadır. Pikselin Türkçe’si gözek olarak adlandırılmaktadır.

Bir piksellik görüntünün renk paletinde kaç renk olduğu tamamen görüntünün derinlik adı verilen özelliği ile ilgilidir. Bir piksel için bir bit derinlik tahsis edilmişse bu piksel ya 1 ya da 0 değerini alabilir. Böylece bir pikselin alabileceği renk sayısı 2’dir. 8 bit derinliğinde olan bir görüntünün kaç renk alabileceği, diğer soruda olduğu gibi 8 bit’in alabileceği olasılıklar ile sınırlıdır. 8 bit’in alabileceği değerler $2^8 = 256$ ile sınırlıdır. Böyle bir durumda 1 piksel için tahsis edilmiş olan bellek alanı 1 byte olacaktır. 2x2’lik ve 8 bit derinliğindeki bir görüntü 4 byte, 3x2 piksel boyutunda ve 8 bit derinliğindeki bir görüntü 6 byte belleğe gereksinim duyar. Bir piksel için tahsil edilmiş 8 bit farklı biçimlerde kullanılabilir. Örneğin siyahtan beyaza kadar bir skalayı temsil ediyorsa 8 bitlik 256 ton gri skala bir görüntü elde edilmiş olur. Eğer 256 değer her biri için görüntü içerisinde sık kullanılan gerçeğe yakın renklerden biri temsili değer olarak seçilmişse, bu durumda indekslenmiş renk skalasından söz edebiliriz.

Gerçeğe yakın görünmesine rağmen bazı renkler ölçekte bulunan en yakın renk ile değiştirilmiştir. Böyle bir kayıp tahsis edilen bit sayısının azlığından doğmuş olup, her piksel fazla bellek ayrılarak aşılabilmektedir. Renklerin gerçek yaşamda olduğu gibi görünmesi için yeşil, kırmızı ve mavi renklere birer byte (8 bit) ayırmak gerekir böyle bir görüntünün derinliği (3 byte) 24 bit’dir. 24 bitlik görüntünün temsil edebildiği renk sayısı 224’tür, bu da 16.777.216 (16 milyon) renk eder. Böyle bir görüntüde 2x2 piksel boyutundaki bir görüntü 12 byte bellek alanına gereksinim duyar. 2x3 boyutundaki bir görüntü, 18 byte bellek alanı gerektirir.

Bilgisayar grafiğinde bir diğer önemli nokta da çözünürlük faktörüdür. Çözünürlük değerini ifade ederken uluslararası değerlendirmede “ppi” (pixel per inch) birim olarak kullanılmaktadır ve bir inch’e (2.54 cm) düşen piksel sayısını gösterir. Buna göre, yüksek çözünürlüklü görüntü, düşük çözünürlüklü bir görüntüden daha çok piksel sayısı içerir. Yüksek çözünürlük değerine sahip bir görüntüyü düşük bir çözünürlük değerine çevirdiğimizde, görüntüde kırıklar

oluşması ile çözünürlük faktörünün önemini görebiliriz. Buna karşın, vektör tabanlı görüntü yazılımları, yaratılan bir görüntünün matematiksel formülünü yaratıp büyütme ve küçültmelerde çözünürlük değerini kendiliğinden belirler. Bilinmesi gereken bir diğer faktör de “*anti-aliasing*”dir. Bitmap tabanlı görüntüler dörtgen piksellerden oluşmaktadır. Bitmap görüntülerde eğimli çizgiler varsa bu hatların kırık görülmesine sebep olur. Kırık hatların görünmemesi için yazılımlar, köşeli kenarları gerçeğe daha çok benzetmek için çizginin farklı tonlarında pikseller ile doldurularak bu sorunu çözülebilir.

Görüntü Formatları: Masaüstü yayıncılığın tüm alanlarında dosya transferi yazılım ve işletim sistemleri arasındaki belge alışverişi yönünden önem taşır. Bir çalışma bu biçimde başka yazılım ve işletim sistemlerine taşınıp, değerlendirilebilir. Ayrıca belirli çalışmalar belirli görüntü formatlarında kaydedilmesi gerektiği için (Web ortamında kullanılan GIF ve JPEG formatları gibi) bu formatların özelliklerinin kullanıcı tarafından bilinmesi bir zorunluluktur. Bilgisayar ortamında illüstrasyon çalışmalarında sıkça kullanılan Bitmap görüntü formatları şunlardır:

Amiga IFF (Amiga Interchange File Format): Commodore Amiga sistemlerinden görüntü aktarımı için kullanılan formatdır. Electronic Arts gibi bazı firmalar oyun grafiklerinde Amiga iff’yi kullanmaktadır (*Grafik Formatı*, 2008).

Bitmap: Bir görüntü alanını ve her bir pikselin rengini belirler. GIF ve JPEG, Bitmap içeren grafik görüntü dosya tipine iyi birer örnektir. Bitişlem kökeni nedeni ile farklı yerlerde farklı anlamlarda kullanılan bir kelimedir.

Windows işletim sistemleri ile gelen resim işleme programları, görüntüleri bmp adında, aslında hiçbir avantajı olmayan bir bitişlem formatında kaydederler.

Sadece siyahlardan ve beyazlardan oluşan tek bitlik görüntülere bazı görüntü işleme programlarında Bitmap denmektedir. Bu görüntülerde ara renkler yoktur, az yer kaplar, faks veya grafik amaçlı kullanım için uygundur.

GIF (Graphics Interchange File): Grafik dosyalarını sıkıştırmak ve böylece veri aktarma zamanından tasarruf etmek amacıyla CompuServe tarafından yaratılmış bir grafik formatıdır. Web dokümanlarında sık sık kullanılır. Az sayıda renk içeren dokümanlarda oldukça iyi sıkıştırma sağlaması, animasyonlarda zamanlama ve farklı

boyutlardaki resimleri bir arada tutma desteği, saydam renk tanımlanması bu formatı popüler yapan nedenlerdendir.

EPS (Encapsulated Postscript): Postscript sayfa tanımlama dilini kullanan, tüm renk modlarını ve bit sayılarını destekleyen görüntü formatıdır. EPS genellikle masaüstü yayıncılıkta kullanılmaktadır. EPS olarak düzenlenmiş çalışmalarda beyaz alanlar boş olarak tanımlanır.

EPS TIFF Preview: EPS ve TIFF olarak açılabilen, düşük çözünürlüklü (72 dpi) ön izleme formatıdır.

JPEG (Joint Photographic Expert Groups): Renkli görüntüleri sıkıştırmakta kullanılan bir tekniktir. Sıkıştırma oranı fazla yüksek değildir ve sıkıştırılan görüntü tekrar açıldığında bir miktar detay kaybı söz konusudur.

PCX: PC Paintbrush programı tarafından kullanılan grafik dosya formatıdır.

PICT *File*: Masaüstü yayıncılıkta kullanılan tüm yazılım ve platformların desteklediği yüksek çözünürlüklü Machintosh bilgisayarların kullandığı görüntü formatıdır.

PSD (*Photoshop Document*): Adobe Photoshop yazılımına özel bir formattır. Formatı farklı işletim sistemleri ve uygulamalar arasında dosya değiş tokuşu sırasında kolaylık sağlamaz. PSD çok sayıda alfa kanalının, *path*'i ve katmanı desteklemektedir. PSD dosyaları; siyah-beyaz, indekslenmiş renk, gerçek renk, RGB, CMYK, CIE Lab modellerini, 1, 2, 4, 8, 16, 24 bit seçeneklerinden biriyle destekler. Çalışma sırasında oldukça uygun olan PSD, işlerin matbaa ve internet paylaşımı için uygun değildir. Ayrıca bu formatın sıkıştırma opsiyonu yoktur.

TIFF (*Tagged Image File Format*): EPS ve PICT ile birlikte tüm platformlarda en yaygın olarak kullanılan 32 bit destekli görüntü formatıdır. TIFF üzerinde LZW (Lempel Ziv Welch) olarak görüntü sıkıştırma sistemi geliştirilmiştir. Her noktanın pozisyonu ve tonu dosya içerisinde yer alır. Böylece grafik yazılımları resmi basabilir ya da görüntüleyebilir. Bu saklama özelliğinden dolayı TIFF dosyaları büyük dosyalardır.

Freehand ve Illustrator gibi yazılımlar ise, çalışmalarını kendi özgün formatlarında oluşturulur, ancak yazılımların *export* seçenekleri ile çalışmalarını herhangi bir bitmap görüntü formatına dönüştürmek mümkündür.

Renk Modelleri - Temel kabul edilen 3 renk modeli vardır. Bunlar; LAB, RGB, CMYK'dır. Bunlara ait renk bilgilerini HSL içerir. Bu modellere ek olarak *Pantone* (spot), *Tire* (*Bitmap* ve *Grayscale*), *Dublex* (*Duotan*) biçimlendirmeler vardır.

LAB: Commission Internationale d'Eclairage kurumunun renk standardı olarak 1976'da CIE Lab (*lightness*, a,b) ismiyle tanımlanmıştır ve üç kanalı içerir. Bu kanallar *Lightness*, A kanalı (kırmızı –yeşil arası renk geçişleri) ve B kanalından (mavi-sarı arası renk geçişleri) oluşur. Bu modda çalışıldığında *lightness* kanalında gri renk değerlerini bozmaksızın çalışmanın açıklık ve koyuluk değerine müdahale edilebilir. Lab color biçiminde bir belge diğer modlara problemsiz dönüştürülebilir.

RGB: Ölçülebilen renklerin baskı ortamına taşımada filtre görevi görerek, renklerin kanallara ayrılması işini üstlenir. RGB'yi oluşturan renkler sırasıyla Red (Sarı + Kırmızı), Gren (Mavi + Sarı), Blue (Kırmızı + Mavi). Genellikle tarayıcılar (*scanner*) görüntüleri bilgisayar ortamına RGB modda aktarırlar. Çalışmalar bitirilince genelde CMYK moda çevrilir. Çünkü RGB kanallarla oluşturulan bir çalışmayı ofset makineleri basamaz. Bunun nedeni, RGB modda her kanalın iki renkten oluşmasıdır.

CMYK: Dört renk üzerine kurulmuş bir modeldir. Bu mod baskı standardı olarak geliştirilmiştir. Kâğıda aktarılan mürekkep miktarı arttıkça renk koyulaşır. Boya mantığının doğasından dolayı, bazı renklerin kesin üretimi mümkün değildir.

HSL: Renkleri düzenlemek ve kontrol etmek için kullanılan moddur. *Hue* rengin özünü, *saturate* rengin doygunluğunu, matlığını ve parlaklığını, *lightness* ise rengin ışınını, açıklık ve koyuluğunu denetlemek için kullanılır.

PANTONE: Tek yüzey renk düzenidir. Spot renk olarak da adlandırılır. Baskı aşamasında ekstra renklerle basılır. İki ayrı *pantone* rengi üst üste basılmaz. Çünkü ne tür sonuç alınacağı bilinemez. Ayrıca CMYK çalışılmış bir işe kısmi spot renk uygulamaları (Altın, gümüş yıldız vb.) yapılabilir.

GRAYSCALE: Siyah-beyaz olarak adlandırılır. Sadece siyah kanaldan oluşur. Fakat CMYK'nın siyahıyla aynı değerlere sahip değildir. Tüm renklerin birleşimiyle oluşan bir siyahtır.

DUATONE: Yalnızca gri skala olarak düzenlenmiş çalışmalarda uygulanabilecek bu modda çalışmaya RGB ve CMYK olarak ya da Pantone renk skalasından spot renkler eklenebilir. *Duotone* modunda bir çalışma CMYK ve RGB modlarına dönüştürülebilir.

Yazılımlar ve Yazılım Kategorileri: Bilgisayar grafiğinde yazılımlar, vektörel, bitmap ve üç boyutlu modelleme yazılımları olarak üç ana grupta toplanmaktadır. Bunlardan vektörel ve bitmap yazılımlar, iki boyutlu illüstrasyon çalışmalarında doğrudan kullanılmaktadır. Üç boyutlu modelleme yazılımları ise geleneksel çizim mantığından farklı bir şekilde görüntü öğelerinin üç boyutlu bir düzlemde matematiksel olarak modellenmesini gerektirir. Modelleme yazılımları mimari, tıp, tv grafikleri, animasyon ve mühendislik gibi alanlarda üç boyutlu sunum gerektiren çalışmalarda kullanılmaktadır.

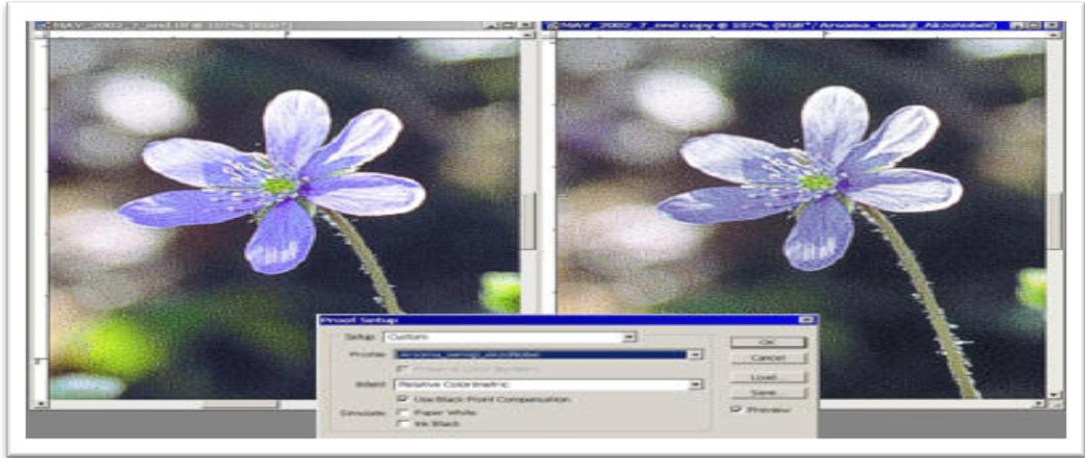
Vektör Düzenini Kullanan Yazılımlar - Macromedia Freehand, Adobe Illustrator ve Corel Draw gibi yazılımlar bu gruba girmektedir. Bu yazılımlar, özellikle amblem ve logotype gibi grafik diline daha yakın olan çalışmaların yanı sıra illüstrasyon alanında da başarılı bir şekilde uygulanmaktadır. Vektör sistemini kullanan yazılımlar Adobe tarafından geliştirilen PostScript sayfa tanımlama dilini kullanırlar.

Vektörel bir yazılımla yaratılmış bir çalışmayı söz konusu programların içinde "anahtar çizgi" moduna çevirdiğimizde, çalışmanın üst üste bindirilmiş ya da iç içe girmiş kapalı alanlar ve çizgilerden oluştuğunu görebiliriz. Yazılımlar normal serbest çizim düzeninden farklı olarak, çalışmayı bir bütün olarak değil, parçalar halinde oluşturmamızı öngörür.

"Bezier Eğrileri" Sistemi: Fransız matematikçi Bezier tarafından bulunan bu eğimli çizgi düzeni, tüm vektör yapılı grafik ve üç boyutlu modelleme yazılımlarında kullanılmaktadır. Temel olarak bu sistem seçili iki nokta arasında yer alan yön çizgilerinin aynı iki nokta arasındaki çizginin eğim ve yönünü belirlemesidir. Bezier eğrileri, postscript sayfa tanımlama dilinin tüm belgedeki görüntü öğelerinin kenar çizgilerini matematiksel formüllerle tanımlaması olarak da açıklanabilir.

Piksel Düzenini Kullanan Yazılımlar: Masaüstü yayıncılıkta görüntü işleme, illüstrasyon, kolaj ve renk düzenleme gibi görsel amaçlarla sık sık kullanılan, İngilizcede “Raster Graphics” olarak da adlandırılan bu yazılım türünün temel özelliği çözünürlük faktörüne dayanmasıdır. Görüntünün parçalar halinde oluşturduğu vektör yapıları yazılımlardan farklı biçimde bu kategorideki yazılımlarda çalışmalar, klasik serbest çizim tekniklerine daha yakın bir biçimde yaratılabilir. Photoshop, Macromedia X-Res, Fractal Design Painter ve Live Picture gibi yazılımlar bu gruba girmektedir.

Bitmap yazılımlar, öncelikli olarak çözünürlük değerini tanıdığı için, kullanıcı açısından belgenin boyutları, çalışmanın niteliği açısından ikinci derecede önemlidir. Bu yönden illüstrasyon çalışmalarında ve kolaj türü uygulamalarda görüntülerin gereken çözünürlükte taranması ve çalışmaya başlamadan önce boş belgeye gereken çözünürlük değerinin verilmesi gerekir.

Resim 43: Canlı Kontur komutuyla bir bitmap görüntüyü izlemeden önce ve sonra

Bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiş illüstrasyon çalışmalarının, illüstrasyonun görüntü ögesi olarak kullanılmasını gerektiren her alanda kullanılabileceği görülmektedir.

Dijital illüstrasyonun son yıllarda gördüğü ilginin artması, kullanıldığı alanların artışıyla paralel gitmektedir. Dijital illüstrasyon belgesi, olayları canlandırıcı, betimleyici özelliklerini karşıladığı gibi, hızlı üretim sürecine de karşılık vermektedir.

Bilgisayar ortamında gerçekleştirilen illüstrasyon uygulamalarının bir illüstratöre sunduğu en önemli avantaj, kısa sürede çalışma üstünde alternatifleri değerlendirebilme ve klasik illüstrasyon tekniklerine oranla daha çok değişiklik yapabilme olanaklarıdır. Bilgisayarla çalışan bir illüstratör, bu avantajı kullanarak yazılımlar üstündeki yeteneğiyle ilişkili olarak yaratıcılığını klasik uygulamalarına oranla daha geniş biçimde kullanabilmektedir.

Bilgisayarda gerçekleştirilen bir illüstrasyon, kullanılan yazılımın olanakları doğrultusunda tamamen kendine özgü sonuçlar vermektedir. Bu yüzden dijital illüstrasyonun sunduğu olanaklar diğer illüstrasyon teknikleri ve araçlarına bir alternatif olarak değil, bağımsız bir uygulama ortamı olarak görülmesi gerekmektedir.

Dijital illüstrasyon, yaratıcılığı kullanmada yardımcı bir araç olarak da düşünülebilir. Tamamen bilgisayar ortamında yapılan çalışmaların yanında klasik yöntemlerle yaratılmış çalışmaların da bilgisayar ortamında değişikliklere uğratılabilmesi ve taslakların bilgisayar ortamına aktarılıp yeniden düzenlenebilmesi, bu işlevi açıkça ortaya koymaktadır.

Bilgisayarda çalışmanın illüstratöre kazandırdığı en önemli avantajlar arasında, illüstrasyonda geleneksel yöntemlerle uzun bir süreyi kapsayabilen yaratım süreci ve renk düzenlemesi bilgisayarın kullanımı ile kısalması gelir. Bununla beraber görüntü kaybı olmadan çoğaltma, uzun yıllar saklama imkanı ve birçok illüstrasyon tekniğini bir arada kullanma olanağını sanatçıya sunmaktadır.

4.5. “Hürriyet”, “Star” ve “Zaman” Gazetelerinin Birinci Sayfasında Kullanılan Görsel Malzemelerin Sayısı ve Yüzölçümü

Örnekleme alınan üç gazetenin birinci sayfaları, görsel malzeme yoğunluğu açısından da incelenmiştir. Çağdaş sayfa düzeni anlayışlarında fotoğraf, çizim, illüstrasyon, karikatür, bilgi grafikleri gibi görsel malzemeler yazıdan sonra en önemli ikinci sayfa düzeni unsuru kabul edilir. İncelemede, birinci sayfalarda yer alan görsel malzemelerin sayısı ve yüzölçümü belirlenmiştir. Böylece görsel malzemenin sayfadaki ağırlığı ortaya çıkarılmış ve görsel malzeme kullanımının sayfa düzeni anlayışına göre önemli farklılıklar gösterdiği saptanmıştır.

“Hürriyet”, çok sayıda görsel malzeme kullanma eğilimindedir. “Hürriyet”in birinci sayfasında kullanılan haftalık ortalama görsel malzeme sayısı 10.7’dir. Bu sayı “Star”da 8, “Zaman”da ise 6.5’tir.

Kullanılan görsel malzemenin yüzölçümüne bakıldığında ise infografik anlayışla hazırlanan “Star” gazetesi öndedir. “Star” ın birinci sayfasındaki görsel malzemenin haftalık ortalaması 661 santimetrekareyi geçmektedir. Daha fazla sayıda görsel malzeme kullanmasına rağmen yüzölçümü bakımından “Hürriyet”teki bulgu 573 santimetrekarede kalmıştır. “Zaman”ın görsel malzeme yüzölçümü ortalaması ise 448 santimetrekaredir. Bu bulgular, “Hürriyet”in sayıca fazla ancak küçük ebatta görsel malzeme kullandığını “Star”ın ise “Hürriyet”e oranla sayıca az ancak büyük ebatta görsel malzeme kullanımını tercih ettiğini göstermektedir. “Zaman” ise sayı ve yüzölçümü bakımından “Hürriyet” ve “Star”a göre daha az görsel malzeme kullanmaktadır.

Sonuçlar, gazetelerin ait olduğu sayfa düzeni ekollerinin gereğidir. “Hürriyet”, her haberi görsel malzemeyle verme eğiliminin benimsendiği vitrin sayfa düzeni ekolüne uygun hazırlandığı için; “Star” ise sayıca az ancak çok büyük ebatta görsel malzeme kullanımını gerektiren İnfografik anlayışın sonucu olarak görsel malzemeyi fazla kullanmaktadır. Modüler anlayışla hazırlanan “Zaman” ise görsel malzemeyi sayı ve büyüklük olarak sınırlı kullanmayı yeğlemektedir.

Elde edilen görsel malzeme ortalamalarının sayfaya oranına bakıldığında, “Hürriyet”in birinci sayfasının yaklaşık yüzde 31’inin; “Star”ın birinci sayfasının yaklaşık yüzde 35’inin, “Zaman”ın birinci sayfasının ise yaklaşık yüzde 24’ünün görsel malzemedan oluştuğu görülmektedir.

Resim 44:

“Zaman” 20 Nisan 2009 “Hürriyet” 10 Şubat 2008 “Star” 30 Mayıs 2012

4.6. Gazete ve Dergi İllüstrasyon Teknikleri

İllüstrasyon çalışmalarında sanatçılar bir çok zorluklarla karşılaşmış ya da eski kullandıkları yöntem zamanla illüstratöre yetersiz gelmeye başlamıştır. Bu zorlukları yenebilmek için illüstrasyonda yeni malzemeler denenmiş farklı yüzeylerde etkilerini görmüşlerdir. Bu arayışlar sonucu bugünkü illüstrasyon yapında kullanılan teknikler oluşmuştur.

İllüstrasyon Teknikleri: İllüstrasyonun, kullanıldığı ilk zamandan beri gelişen bilgisayar teknolojisinin de etkisiyle birlikte, çeşitli tekniklerle uygulandığı görülmektedir. 13. yüzyılda üretilen kitapların pahalı olması, resimleme tekniğinde daha basit bir yol seçilmesini zorunlu hale getirmiştir. Bu yüzyılda kitap resimleri, tek bir renk kullanılarak uç ile çiziliyor, daha sonra iç kısımları sade bir biçimde boyanıyordu. 14. ve 15. yüzyıllar arasında, üretilen kitapların maliyetini daha da düşürmek için ağaç baskı resim tekniğinin uygulandığı görülmektedir. Ağaç baskı tekniğinin Avrupa ülkelerine doğudan geldiği de bilinmektedir. Bu tekniğe örnek olarak, Albrecht Dürer'in yaptığı ağaç oyma resimlerini verilebiliriz.

Grafik tasarımda kullanılan tüm teknikler illüstrasyon çalışmalarında da kullanılabilir. Teknik malzeme olarak kalemler, kâğıtlar, boyalar, karışık teknik ve bilgisayar destekli tasarım tekniği ile illüstrasyon çalışmaları yapılabilir.

Karakalem Tekniği (Resim 46) - Karakalem tekniğinde önemli olan tasarımın anlatım gücü ve kompozisyonun kurgusudur. Birçok karakalem tekniği vardır. Karakalem tekniklerinden en çok kullanılanlar grafit kalem, kömür kalem ve stabilo kalem teknikleridir.

Resim 45: 1889 yılında Thomas Cleary mahkemesini *The New York Times* dergisi

Grafit Kalem (Kurşunkalem) Tekniği - Günümüzde de en çok kullanılan çizim aracı olan grafit kalemler 1640'ta kıta Avrupası'nda kullanılmaya başlanmıştır. Kurşun kalemler sertlik ve yumuşaklıklarına göre adlandırılmışlardır "B" serisi yumuşak yazan kalemler, "H" serisi sert kalemlerdir ve üzerlerindeki rakamın büyüklüğüne göre sertlik veya yumuşaklıkları artar. HB" ve "F" kalemleri ise orta sertlikte olan kalemlerdir.

Sanat eğitiminin başlarından itibaren kullanılan kurşun kalemlerle; gerçeğe çok yakın ton geçişleri verilebildiği gibi silinebilir olması da sonradan yapılacak olan değişikliklere de imkân sağlamaktadır. Kurşun kalemlerle karalamadan ayrıntılı çizimlere bütün çalışmalar yapılabilmektedir. İllüstratörler de düşünceyi görselleştirme amacıyla yaptığı ilk karalamalarda da kurşunkalem kullanırlar.

Kömür Kalem (Füzen) Tekniği: Kömür kalem var olan en eski çizim aracıdır. Kökeni insanlığın ilk sanatsal ifadelerine kadar gitmektedir. Söğüt ağacının ince dallarından yapılmış bir çeşit kömürdür. Kömür kalem grafit kalem tekniğine benzerlik gösterir ancak kömür kalem daha yumuşaktır. Uygulanan yüzeylerden dağıtılarak farklı ton değerleri ve yumuşak geçişler elde edilmektedir.

Stabilo Kalem Tekniği: Özellikle yumuşak yzeyli kartonda stabilo kalem ile çalışmak hoş bir tat verir. Bu tip kalemlerle çok koyu bir çizgi elde edilebilir. Ayrıca bu tip kalemler kömür veya grafit kalemden daha farklı bir his ve daha koyu bir çizgi elde ettirir⁵⁰.

Kuru Kalem Tekniği: Kurşunkalem ve kuru boya çalışmalarında benzer tekniklerden yararlanır. Kuru boya ile çalışırken daima en açık tonlarla boyamaya başlanmalıdır. Kuru boya, istenilen renk değeri elde edilinceye kadar aynı yzey üzerine aşama aşama uygulanabilir; ama koyu bir rengi açmak olanaksızdır⁵¹.

Kuru boya çalışmalarında yzey ve gölgelerde zengin bir renk dizisi kullanıldığında, etkileyici sonuçlar elde edilmektedir. Kuru boya; taslaktan çok, illüstrasyon çalışmaları için idealdir. Silinme, yayılma ve bulaşmayı önlemek için, biten çalışma üzerine sabitleştirici vernik (fixative) püskürtülebilir.⁵² Kuru kalem tekniği, “İllüstrasyon çalışmalarında iyi sonuç veren bir tasarım tekniğidir. Özellikle ocuk hikyelerinde bu teknik çok kullanılır. Tasarımcı ocukların renk dünyasını keşfetmelerine yardımcı olur, hayal güçlerini genişletir”⁵³.

Lavi Tekniği: Sulandırılmış tek renkle ya da mreккеle yapılan leke etkili bir resim tekniğidir. ini mreккеbi, is mreккеbi, sepya ya da su ile inceltilebilen boyalar kullanılmaktadır. Lavide ton geçişleri sulandırılarak yapılmaktadır. Böylelikle kontrast sağlanarak derinlik etkisi verilebilmektedir. Sulandırılarak çalışıldığı için pamuk oranı yüksek, suyu emebilen kğit yda kartonlar kullanılır.

ini Mreккеle Tarama Tekniği: ini mreккеle tarama tekniği, siyah beyaz ve orta değerdeki tonların farklı bir tarzla çizim biçimidir ve illüstrasyon çalışmalarında çok kullanılır. Sıfır numara uçlu bir divit veya değişik numaralardan oluşan rapidolarla alıřılır⁵⁴.

Konunun ve ışığın durumuna göre çizgilerin inceli kalınlı olarak çizilmesi resme güzellik kazandırır. Işık olan yerlerde kâğıdın beyazlığından faydalanılır. Gölgeli kısımlarda ise koyuluk derecesine göre sık ya da seyrek çizgilerle belirtilir.

⁵⁰ Dike,L(2004). *İlköğretim Okullarındaki Türkçe Ders Kitaplarında Kullanılan Kitap Resimleri (İllüstrasyonlar) Teknikleri ve ğrenmeye Katkısı*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Resim-İş ğretmenliği Bilim Dalı, Ankara, 24.

⁵¹ Becer, E., (2006). *İletişim ve Grafik Tasarım*. Ankara: Dost Kitapevi, 213.

⁵² Becer, E., (2006). *İletişim ve Grafik Tasarım*. Ankara: Dost Kitapevi, 213.

⁵³ Tepecik, A., (2002). *Grafik Sanatlar*, Ankara: Detay ve Sistem Ofset, 81.

⁵⁴ Tepecik, A., (2002). *Grafik Sanatlar*, Ankara: Detay ve Sistem Ofset, 82.

Tarama resimde, tarama çizgilerinin yön ve biçimleri de önemlidir. Yuvarlak yüzeyleri eğri çizgilerle, düz yüzeyleri de doğru çizgilerle çalışılmalıdır⁵⁵.

Grafik tasarımları amblem, logo, piktogramlar, obje çizimleri, mobilya ve mekân tarama tekniği uygulamaları çini mürekkebinin kullanıldığı bristol kâğıtlar ve schöhler kâğıtlar üzerinde uygulamalar yaptırılır.

Resim 46: Çini Mürekkeple Tarama Tekniği

Pastel Boya Tekniği - Pastel boya, tebeşir özelliği gösteren bir boya türüdür. Yuvarlak tebeşir büyüklüğünde sunulmaktadır. Yağlı ve kuru tipleri vardır. Pastel çalışması, pürüzlü satırlar üzerinde daha iyi sonuç vermektedir. Kâğıt ve karton üzerine çalışılabileceği gibi tahta, bez ve duvar üzerine de çalışılabilir. Kuru pastelle çizilen yerler istenildiğinde elle veya bez tamponla zemine sürülerek yayılabilir. Bu işlem yapılırken renklerin birbirine karışmasında kirlenmemesine dikkat edilmelidir⁵⁶.

İçinde yağ ve vernik bulunmayan, katışıksız karışımından dolayı pastel güçlü bir boya türü değildir. Pigment denilen toz halindeki boya maddesi su ve zamkla bağlanarak pastel boya oluşturulmuştur. Bu yüzden pastel çabuk zarar görebilecek özelliktedir. Bu nedenle, pastel boyalar ton düzeltmeleri dışında karıştırılmazlar ve doğrudan kâğıda uygulanırlar. Bu da çok çeşitli renkte boya ile çalışmayı gerektirir⁵⁷.

⁵⁵ Kılıçkan, H., (1992). *Resim*. İstanbul: Taç Yayınevi, 68.

⁵⁶ Tuna, S., (1997). *İlkokuma ve Yazma Öğretiminde İllüstrasyondan Faydalanma*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim-İş Eğitimi Anasanat Dalı, Ankara, 16.

⁵⁷ Parramon, M.J., (1999). *Çizim ve Resim Sanatı*, İstanbul: Remzi Kitapevi, 50.

Suluboya Tekniği (Resim 38) - Sulu boyalar, su ile karıştırıp çalışıldığı için bu ad verilmiştir. Şeffaf renkli bir resim boyası olup su ile karıştırılarak fırça ile kâğıt üzerine çalışılır. Sulu boya yapımında Arap zankı, gliserin, kitre, nöbet şekeri ile suda eriyen boyalar kullanılır⁵⁸.

Suluboya tekniğinin en belirgin özellikleri, saydam olması ve yan yana sürülen farklı renklerin suyun yardımıyla kaynaşmasıdır. Çalışırken renklerin açıktan koyuya olan değeri, boyanın istenilen derecede sulandırılmasıyla sağlanır. Sulu boyada beyaz renk kullanılmaz bunun yerine kâğıdın beyazlığından yararlanır. Sulu boya tekniğinde yanlış sürülen renkler düzeltilmek istendiğinde, önce o kısım temiz su ile ıslatılır, sonra sünger ya da kuru bir fırçayla silinir⁵⁹.

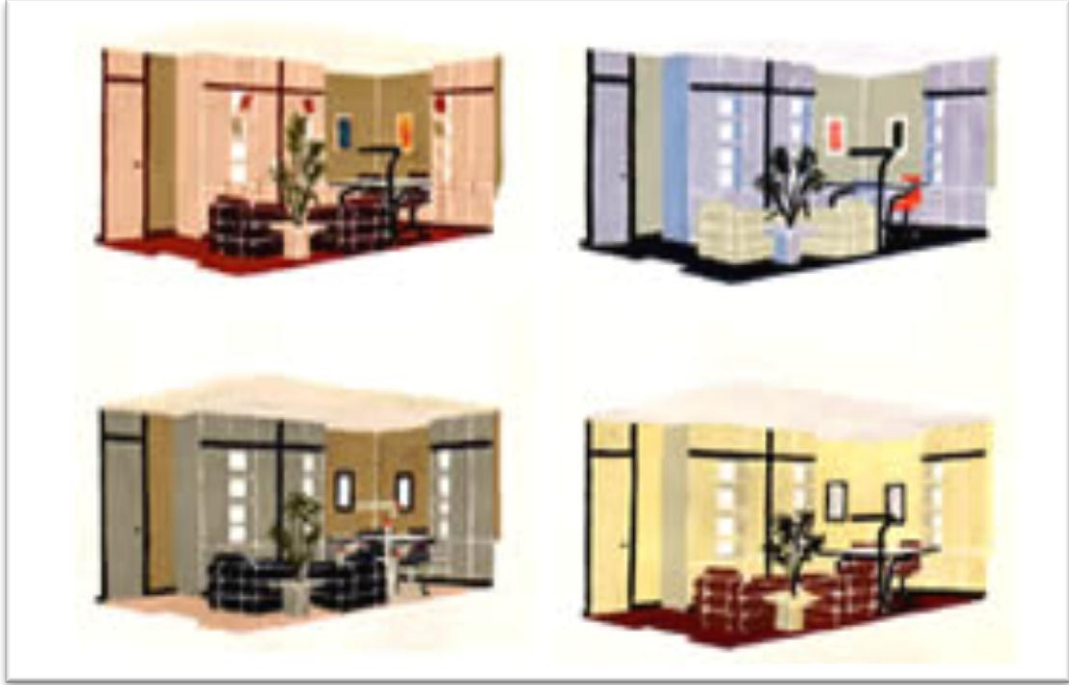
Resim 47: Gazete ve dergilerde Suluboya Tekniği

Guaj Boya (Tempera) Tekniği (Resim 49): Guaj, suyla inceltilebilir ama saydam olmayan bir tür resim boyası ve bu boyayla resim yapma tekniğidir. Suluboyada çok küçük pigment parçaları kâğıdın dokusuna iyice işleyerek saydam bir etki bırakır oysa guajda pigmentin zankla karıştırılması nedeniyle boya kâğıdın dokusuna işlemeden yüzeyinde bir kat oluşturur ve ışığın geçmesini engeller. Guaj tekniğinde serbest fırça vuruşlarının doğallığı da izlenebilir. Sert kıllı fırçayla sürülürse hafif ama etkileyici impasto, yumuşak kıllı fırçayla sürülürse düzgün ve kusursuz bir renk yüzeyi elde edilir.

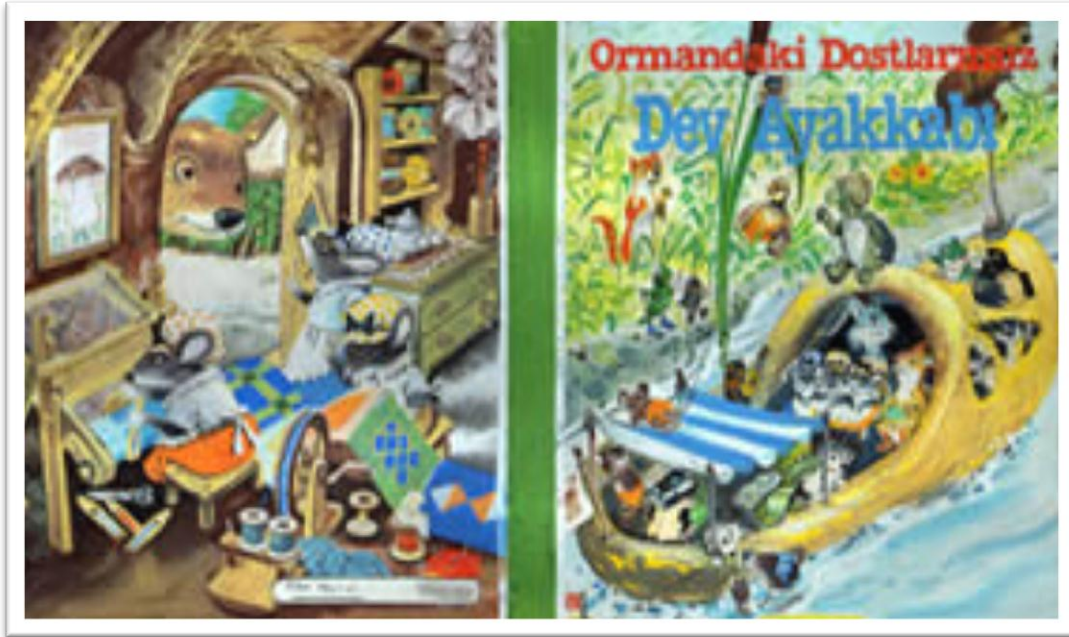
⁵⁸ Turani, A. (2006). *Sanat Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Remzi Kitapevi, 130.

⁵⁹ Kılıçkan, H. (1992). *Resim*. İstanbul: Taç Yayınevi, 83.

Guaj boya ile hem mat hem de parlak renklere ulaşılabilir; bunun için fotomekanik üretime elverişlidir. Genelde guaj boya afiş için kullanıldığından birçok dile afiş boyası olarak geçmiştir⁶⁰.

Resim 48: Gazete ve Dergilerde Guajboya Tekniğinde Mekanlar

Resim 49: Guaj boya Çocuk Dergi Kapağı

⁶⁰ Comamala, J. T., (1993). *Guvaş Resim Tekniği*. İstanbul: İnkılap Kitapevi, 6.

Kolaj Tekniği - Herhangi bir zemin üzerine değişik malzemelerin yapıştırılması ile yapılan resim tekniğine kolaj adı verilmektedir. Bu teknikte değişik renkte ve dokuda malzeme kullanılabilir. Bu malzemeler tek başına kullanılabilirdiği gibi yapılacak resimde isteğe göre karışık olarak uygulamak da mümkündür. Resim, zemin üzerine çizim veya boyama ile başlanır. Çizgi veya rengin yerine etkiyi azaltacak veya kuvvetlendirecek malzemeler yapıştırıp bunların üzerleri tamamen veya kısmen de boyanabilir. Burada önemli olan resimde verilmek istenen etkiye uygun düşecek en iyi malzemenin seçilmesi ve bu malzemenin etkilerinden yararlanabilmektir. İstenilen etkinin alınabilmesi için yapıştırılan malzemeler kesilerek veya buruşturularak da kullanılabilir⁶¹.

Air-Brush Tekniği: İllüstrasyon ve fotoğraf çalışmalarında püskürtme tekniklerinden yararlanır. Sıvı ya da sonradan inceltilmiş boyaları hava kompresörleri ya da sıkıştırılmış hava tüpleri ile iki ve üç boyutlu yüzeyler üzerine aktarmada kullanılan kalem ya da tabanca bi-çimindeki araçlara pistole (airbrush) adı verilir⁶².

Tıp, mühendislik ve makine ekipmanlarının ayrıntılı detaylarını resimlemek amacıyla tercih edilen bir tekniktir. Titizlik ve ustalık ister, dolayısıyla sonuçları görüntü ve baskı açısından oldukça başarılıdır⁶³.

Karışık Teknik - Karışık teknik, pastel, suluboya, kuru boya, kolaj gibi tekniklerin bir arada kullanımıyla yapılan resimleme tekniğidir. Güçlü bir anlatım aracıdır, her türlü illüstrasyon türünde kullanılabilir⁶⁴.

---

⁶¹ Tuna, S., (1997). *İlkokuma ve Yazma Öğretiminde İllüstrasyondan Faydalanma*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim-İş Eğitimi Anasanat Dalı, Ankara, 17.

⁶² Becer, E., (2006). *İletişim ve Grafik Tasarım*. Ankara: Dost Kitapevi, 219.

⁶³ Tepecik, A., (2002). *Grafik Sanatlar*. Ankara: Detay ve Sistem Ofset, 83.

⁶⁴ Tepecik, A., (2002). *Grafik Sanatlar*. Ankara: Detay ve Sistem Ofset, 83.

Resim 50: Bayan Yanı dergisi – Karışık Teknik

BEŞİNCİ BÖLÜM

GAZETE VE DERGİ TASARIMININ TEMEL İLKELERİ, TARZ VE KANUNLARI

5.1.Gazetenin Tematik ve Grafik-Kompozisyon Modeli

Herhangi bir basın örneğinde önemli olan içeriktir. Genel içeriği hazırlamadan gazetenin yayınına başlanmaz. Bunun için ise "tematik model" olarak adlandırılan bir metodolojik biçim mevcuttur.

Tematik model - basının içeriğini sunma sistemidir ki gazetede çıkacak makale ve illüstrasyonların miktarını (malzemenin hacmi ve sayısı), alanını (makalelerin sayfalarda ve numaralarda yerleştirilmesini), kalitesini (janrını) ve zamanını (hacmini) belirler.

Tematik modelin esasını başlık oluşturur (buraya tüm başlıklar toplanır ve onların tanıtımı gruplanır). Süreli yayıncılığın tüm amaç ve görevleri, tipolojik özellikleri, karakteri yayınevlerinin maddi olanakları dikkate alınarak belirlenir. Bu genel model üç ana bölümden oluşur, yani onun içeriği, tertibatı ve teşkilinden ibarettir. Bu sayılanlardan bizi esas ilgilendiren gazetenin sanat düzenidir. Bugün gazetenin sanatsal düzenlemesinden konuşan zaman "gazetenin tasarımı" terimine de rastlıyoruz. Bazen birbirlerinin eşanlamı olarak kullanılsa da, onlar karakteristik özellikleri ile de farklıdırlar. Gazetenin düzeni denilince, gazetenin hazırlanması için gereken tüm aşama, tasarım deyince ise sonuç anlaşılır. Tasarımda ilk önemli olan sanatsal düzendeki çeşitlilik, ikincisi ise yansıtmadır. Tasarımın temel özelliği modelleme, sanat-grafik projeksiyondur ki bu da önerilen küme içerisinden en uygun olan rengin, kompozisyonun ve daha birçoğunun seçilmesine izin verir. Tasarımda esas olan kural ve sistemlilik. Gazete tasarımı öncelikle fonksiyonel olmalıdır; fakat burada da temel olan netlik, mantık, sadelik ve özellikle de güzelliştir. Gazetenin tasarımı onun kartvizitidir. İşte gazetenin dış görünüşü ile okuyucunun ilk tanışması başlar. Onun dış görünüşüne göre okuyucu kendi tasavvurunda onu okuyup-okumaması hakkında karar verir. Çünkü içerik ve biçim bir tümdür.

Herhangi bir gazete bilgisinin ifadesi için hem dile hem de dildışı araçlara başvurulur. Biri iç, diğeri ise dış biçimini ifade eder ve her ikisi de birbiri ile sıkı şekilde bağlıdırlar. Gazetenin grafik-kompozisyon modeline sahip olan her bir sayfasına somut bir bölüm, tür, konu atfedilir. Ayrıca sayfada verilecek materyalin

içerik açısından önemliliğine bağlı olarak onların yerleştirilme kuralları da mevcuttur. Diğer bir deyişle, gazeteden bir sistemmiş gibi bahsedilebilir. Gazetenin çok basamaklı modeli gazeteci, tasarımcı ve poligrafik fonksiyonunun sonucudur. Birinci aşama metin ve illüstrasyonu sunar.

Gazete ve dergilerin tertibatında aşağıdaki kompozisyon ilkeleri dikkate alınmalıdır:

1. Hacim kanunu: Altın orana uygun olarak dağıtılan malzeme hangi noktada başarılı görünmektedir? Küçük kesik büyük kesige nasıl yaklaşırsa, büyük kesik de küçük kesige o tür yaklaşır. Bu Fibonacci dizisi denilen matematiksel sıralanmadır (3:5, 5:8, 8:13 ve s.). Bu hesaplama temelinde yerleştirilmiş malzeme çok güzel görünür (1:1,62). Bu oranlar gazetenin biçimine, enin ve boyuna da uygulanır. Ancak kişisel fikri belirtmek gerekirse gazete ve dergi sayfalarında neyin önemli, neyin ikincil olduğu illüstrasyonların boyutundan belli olmalıdır. Bir sayfada 3-4 resmin aynı ölçüde verilmesi kötüdür. Böyle illüstrasyonun verilmesinin hiçbir önemi yoktur.

2. Çelişki kanunu: Yan yana zıt ögeler yerleştirilmelidir.

3. Ahenk kanunu: Belli elementlerin tekrarında bir ahenk olmalıdır.

4. Denge kanunu: Düzenlemede kullanılan elementlerin her biri farklı bir ağırlığa sahiptir; bunu dikkate alarak denge yaratmak önemlidir. Örneğin, eğer sayfanın başında illüstrasyon yerleştirilmişse onun altında büyük bir makale verilmelidir.

Gazete sayfalarında materyalin yerleştirilmesinin okur dikkati denilen bir kanunla yoğun ilgisi mevcuttur: 90lı yılların başlarında, basında masaüstü bilgisayar sistemlerini yaygın olarak kullanılması gazete ve dergilerin düzenini bir probleme dönüştürdü. Bilgi pazarından pay çalmak için gazete tasarımı temel araçlardan birine dönüştü. Gazete tasarımında ise 3 prensip geçerlidir: 1. Konfor (okuyucu için okuma rahatlığı, gazeteci için yaratıcılık ve tasarım kolaylığı, yayıncı için yayın uygulamasına elverişlilik.) 2. Ekonomi (okuyucu, gazeteci ve yayıncı için zaman ve araç ekonomisi.) 3. Güzellik (kişilerde memnunluk duygusu yaratan bölümlerin birleşerek bütünlük oluşturması).

Bilgisayarda sayfaların kapanması sırasında, gazeteler bugün İngiliz-Amerikan matbaa boyut sistemi kullanıyor (Tipo ölçümü:1 punto= 0,353 mm.), Önceleri ise Avrupa ölçü sistemi (1 punto= 0,376 mm.) kullanılırdı.

Gazetenin temel kanunu içerik ve düzenin uygunluğudur. Burada kara kitap üslubu ve aşırı derecede çekici poster tarzı kabul edilemez. 30lu yıllardan genel gazete üslubu şekillenmeye başlamıştır. 40lı yıllarda ekonomi üslubu uygulanmaya başlanmıştır (yazı ve sorunlu elementlerin azlığı.) 50li yıllarda renkli üslup şekillenmeye başlar. 60lı-70li yıllarda tuğla biçimli üslup uygulanmaya başlanmıştır ("süs" aradan kaldırılmışsa da fazla bileşenlik karakteristiğe dönüşmüştür.) 70li yıllardan bugüne kadar aydınlatma üslubu kullanılmaya başlanır.

Gazete Tasarımının Temel İlkeleri şunlardır:

- Sayfaların makyajında aynı kural uygulanır. Birinci sayı nasıl başladıysa diğerleri de o türde yayınlanmalıdır. Eğer değişikliğe ciddi ihtiyaç varsa bunu yılın başından yapmak gerekir.
- Temel metnin toplam hacmi, baskı için ayrılmış bölümün 2\3'ünü kapsamalır; böyle olmazsa o zaman bu sayı çığ durabilir.
- Gazete ve derginin düzeninde, okuyucu düzenlemeci çalışmasının zorunlu olduğunu fark etmemeli, bunu düzenlemecinin kişisel işi kabul etmeli.
- Reklam sayfaları her bir yayın organında özel tercihi olmalıdır, başkalarının kullandıklarını tekrarlamaya gerek yoktur.
- Küçük resimler %10'dan fazla olmamalıdır.
- İllüstrasyonlar sayfanın genel içeriğine uygun, kalitesine ve teknik tertibatına göre profesyonel olmalıdır. Burada ölçüyü ve yönü dikkate almak önemlidir.

5.2.Gazete ve Dergilerde Foto ve Fotoğraf Editörü

Fotoğrafları "teknik" ve "içerik" olarak değerlendirip, nasıl değerlendirildiklerine dair birtakım sonuçlara ulaşma işlevine "Fotoğrafi okuma" diyoruz. Fotoğrafla haşır neşir olanlar, fotoğraf çekenler ve bunu değerlendirenler artık fotoğrafa sıradan bir insan gibi bakmaz, onu tıpkı yazılı bir metni okur gibi okurlar. Haber fotoğrafçıları ve fotoğraf editörleri bu okuma işini ustalıkla yaparlar. Ancak yine de çeşitli görüntü fırsatları içinden fotoğrafçı birkaç tane seçer ve çeker; fotoğraf editörü ise bunlardan birine karar veren mekanizmadır. Fotoğraf editörü fotoğrafi teknik olarak değerlendirir.

Gazetenin temel üç görsel ögesi vardır. Bunlar yazı, fotoğraf, illüstrasyon veya grafikdir. Haber fotoğrafçılarının bulunmadığı ya da olay anının tespit edilemediği anlarda, olaylar illüstrasyonlarla (çizimle) anlatılır. Genellikle sıradan insanların başına gelen olaylar bu teknikle görselleştirilir. Çünkü her sıradan insanın peşinde bir haber fotoğrafçısı bulunmaz. Ani gelişen ve çok sıra dışı olan haberler fotoğrafı olmadığında çizimle yani illüstrasyonla verilir. Örneğin, intihar eden bir insanın, hapishaneden tünel kazıp kaçan mahkûmların ya da olağanüstü, bu da olmaz ki dedirten bir kazanın haberi çizimle verilir. Aynı şekilde gazetelerin ekonomi sayfaları da paragraflarca anlatılabilecek birtakım haber ve mesajları pasta ya da çubuk grafikler kullanarak aktarmayı tercih eder. Kısacası, okura metnin yanında mutlaka bir “görsel malzeme” sunulur. Çünkü okur, görsel malzeme ile desteklenen haberi daha kolay ve daha hızlı algılar.

Günümüzde haberin değeri, haber fotoğrafçısının kurumuna getirdiği fotoğrafla birlikte artar, azalır ya da haber hepten kullanılma şansını yitirebilir. Bu durum sadece popüler basına özgü bir durum değil aslında. Ciddi fikir gazetelerinde bile iyi fotoğrafla desteklenmiş bir haber, gazetenin baş sayfasında yer alabilirken; fotoğrafsız bir haber gazetenin arka sayfalarına bir yerlere itilir ya da hiç kullanılmaz. İşte bu nedenle haberi destekleyen fotoğrafın da tıpkı haber metni gibi ciddiyetle ele alınması gerekir.

Yerli-yabancı çok sayıda haber ve fotoğraf ajanslarından, gazetelerin kendi üretici kadrolarından ve hatta amatör fotoğrafçıların gönderdiği sayısız fotoğraf, her gün, her saat, her dakika gazetelerin yazı işlerine ulaşır. Bu fotoğraflar “fotoğraf editörleri” tarafından değerlendirilir ve yayınlanacak kare ya da kareler bu kişiler tarafından belirlenir. Yani “seçilir”. Gazetecilik mesleğinde “seçmek” kavramı en önemli, en büyükelimedir. Bu noktada bir haber tanımı yapmak gerekirse; Haber; kuralına (etiğine) uygun ya da değil okura/izleyiciye birileri (gazeteci, haberci, köşe yazarı, haber fotoğrafçısı, editör, fotoğraf editörü vs.) tarafından seçilen (sınırsız kelime ya da görüntü fırsatları arasından) ve iletilen mesajdır ve hatta imajdır⁶⁵. Haber fotoğrafçısının görüp de seçtiklerinin arasından fotoğraf editörü tekrar seçer. Sözelimi ya üç kareden birini ya da aynı kare içinden kadrajlama yolu ile yeni bir kare çıkarır. Son karar fotoğraf editörünün seçtiğidir.

---

⁶⁵ Soygüder, Ş. (2003). *Eyvah Paparazzi: Magazin Haberi, Haberin Magazinelleşmesi ve Etik*. İstanbul: Om Yayınevi.

Editörler, gazetelerin eşik bekçileri, gündem belirleyicileridir. Muhabirlerden ve diğer haber kaynaklarından toplanan haberler, editörler tarafından okur kitlesinin ilgisi ve yayın kuruluşunun politikası doğrultusunda önem sırasına konur. Böylece her gün bazı haberler gazete sayfalarında çeşitli boyutlarda yer alırken, bazı haberlerse gazete sayfalarında yer almaz. İşte bu kararı veren kişiler editörlerdir. Kısaca editörler toplanan haberleri, nitelikleri ve önemleri doğrultusunda değerlendiren kişilerdir⁶⁶.

Haber editörlerinin gerçekleştirmiş olduğu bu çabanın aynısını fotoğraf editörleri de gerçekleştirmektedir. Ancak görüldüğü gibi her iki alan ayrı anlatım dilini (biri yazıyı; diğeri fotoğrafı) kullanır. İşte bu yüzden, bu dilleri çözümleyen, değerlendiren, düzelter ve sonuçta yayınına karar veren kişilerin de farklı bilgilerle donatılmış, alanlarında uzman kişiler olması gerekir. Batılı ülkelerde gazete ve dergilerin birden çok fotoğraf editörü bulunmaktadır. Örneğin 48 sayfalık *Time* Dergisi'nde dokuz fotoğraf editörü çalışmaktadır. Türk basınında ise yerel gazetelerde ve ihtisas gazetelerinde fotoğraf editörü istihdam edilmemektedir. Bu kurumlarda fotoğrafı değerlendirenler ve sayfaya girecek fotoğrafı seçenler ya sayfa sekreterleri ya da haber müdürleridir. Hatta bazı gazetelerde yazılı metinleri kontrol eden ve karar veren haber editörleri aynı zamanda fotoğraf editörlüğü de yapmaktadır. Yayınlanacak haber fotoğrafları üzerinde karar vermenin uzmanlık isteyen bir konu olduğu dikkate alındığında, bu uygulamanın önemli bir hata ve eksiklik olduğu söylenebilir. Türkiye'de otuz sekiz adet gazete yayınlanmakta ve dağıtılmaktadır. Ancak buna rağmen 7-8 tane fotoğraf editörü görev yapmaktadır. Bu ciddi bir eksiklik⁶⁷.

Fotoğraf editörlerinin, okuru fotoğrafla bilgilendirmenin yanında, fotoğrafın bir yayın organına sağladığı görsel katkıyı da göz önünde bulundurup, fotoğraflarla yayını daha etkili ve görsel olarak daha çekici bir duruma getirmesi beklenir. Bu nedenle fotoğraf editörleri, fotoğrafları görsel açıdan da çekici hale getirmek için çabalar. Amaçları haberi en etkili biçimde sunmaktır. Gazetenin görsel yapısını kuran sayfa düzeni yönetmenleriyle birlikte çalışarak seçilen fotoğrafların sayfa içinde konumlandırılması ve boyutlandırılması konularında, en doğru seçimin

---

⁶⁶ Arıcan, M. Z. (2001). *Haber Fotoğrafını Oluşturan Öğeler Açısından Türkiye Ulusal Basınında Fotoğraf Seçim Ölçütlerinin Belirlenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 98.

⁶⁷ Soygüder, Şebnem (2013). *Fotoğraf Editörlüğü Kurumu ve Gazeteler İçin Önemi*, 4.

yapılmasına çaba harcamalıdır. Çünkü fotoğraflar bir gazetenin en etkili silâhlarıdır ve doğru kullanıldıklarında etkisi de artacaktır⁶⁸.

Mario Garcia, fotoğraf editörünün basın fotoğrafçılarından gazete sayfasında kullanılmak üzere bir haberle ilgili olarak beş farklı fotoğraf istemesi gerektiğini savunur. Bunlar:⁶⁹

1. Sayfada büyük kullanılmak üzere olayı bütün hatlarıyla gösteren bir fotoğraf;
2. Bir detay fotoğrafı (olaydan ya da sahneden öykünün tümünü temsil eden bir detay);
3. Yatay bir fotoğraf (Okurun ilgisini soldan sağa doğru yönlendirir);
4. Dikey bir fotoğraf (okurun ilgisini yukarıdan aşağıya doğru yönlendirir);
5. Değişik bir bakış açısı. Bu fotoğraf ısmarlama olamaz. Ancak foto muhabirinin yeteneği doğrultusunda, diğer basılı medyaya üstünlük sağlamak amacıyla öykünün farklı bir boyutta algılanmasını sağlayacak farklı bir fotoğrafla sağlanır.

Bu fotoğraflar fotoğraf editörünün yanı sıra sayfa düzenini yapan kişiye de (sayfa sekreteri) sayfa tasarımı yapabilmesi için fırsat verecektir. Fotoğrafların teknik hataları yoksa sayfa sekreteri fotoğrafı istediği gibi kullanabilir. Özellikle foto muhabirliğinde arayış genelde konuyu kapsayan tek bir güçlü görüntü üzerinedir. Fotoğrafçı olarak bir şey size güçlü şekilde bariz ve çarpıcı geldiğinde fotoğraf editörü ve okuyucuya da aynı şekilde gelecek demektir. *Life* Dergisi bu anlayışın ve kültürün en önemli parçasıdır⁷⁰.

5.3. Gazete ve Dergilerde İllüstrasyonların Teknik Değişikliği

Haber fotoğrafçıları çektikleri görüntüye ilk müdahaleyi makine üzerinde kendileri yaparlar. Çekilen fotoğrafın odak uzaklığı ile dijital fotoğraf makinesi

---

⁶⁸ Arıcan, M. Z. (2001). *Haber Fotoğrafını Oluşturan Öğeler Açısından Türkiye Ulusal Basınında Fotoğraf Seçim Ölçütlerinin Belirlenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 101.

⁶⁹ ARICAN, M. Z. (2012). Basında Fotoğraf Kullanımı. *Basın Fotoğrafçılığı*. (Ed.), Nejdet Atabek, Feyyaz Bodur Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 52.

⁷⁰ Freeman, M. (2011). *Fotoğrafçının Gözü*, Çev: Deniz Güzelgülgen, İstanbul:Remzi Kitapevi, İstanbul, 140.

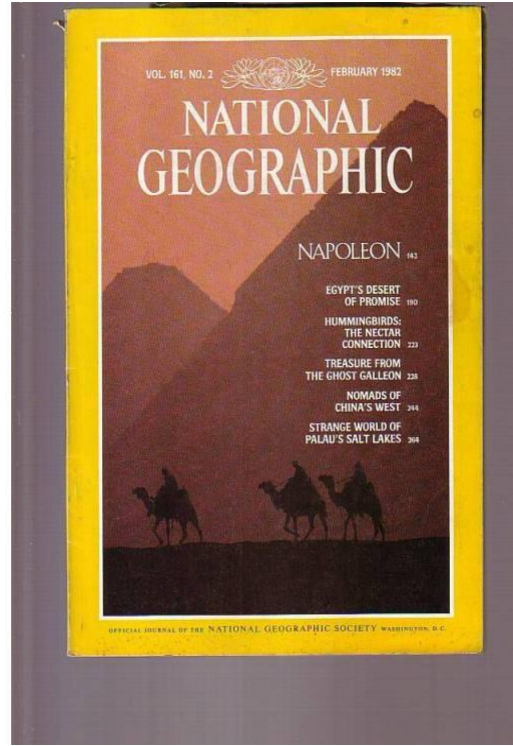
üzerinde oynanabilir. Sözcülemi çekilen fotoğrafın odak uzaklığını dar açığa düşürerek konuyu kendinize yaklaştırıp, kareyi daha sadeleştirmek mümkündür. Onun ötesinde gereken değiştirme ya da düzeltmeler için haber fotoğrafı yine mutlaka dijital fotoğraf makinesinden bilgisayara aktarılır. Dizgiye girmeden önce sayısal ortamda gerekli tüm düzeltmeler yapılır. Sayısal teknoloji ile birlikte haber fotoğrafçıları sayısız avantaj elde etmiştir. Çekim sonucunu anında görüp pozlama kontrollerini yapabilmekte, farklı ISO değerlerinde aynı anda çalışabilmekte ve dolayısıyla daha yaratıcı işler ortaya çıkarabilmektedirler. Renkle ilgili olarak *photoshop* programında genellikle renk dengesi (*color balance*) ile renk/doygunluk (*hue/saturation*) ile ve parlaklık/kontrast (*brightness/contrast*) ile oynanır⁷¹. Sözcülemi haber fotoğrafı az pozlanmıştır, gereken ışığı bu program ile ekleyebiliriz. Çekilen fotoğrafta renkler doygun değildir, özellikle renkli fotoğrafa önem veren popüler gazeteler gereken doygun rengi bu programla sağlayabilirler. Fotoğraf çok mu parlak, muhabir kontrastlığı yakalayamamış mı? Bunlar Photoshop’la çözülecek problemlerdir. Görüntünün açısı ya da rengiyle oynamak genel olarak masumane bir müdahale olarak görünür. Burada yapılan sadece fotoğrafın kalitesini arttırmaktır. Fotoğrafa yeni imgeler ekleyip çıkarmadıkça etik anlamda bir sorun yaşanmayacağı sanılır. Fakat bazen bu masumane çabaların etik sorunlara yol açtığı da görülmüştür. *National Geographic* 1982 yılının Şubat ayı kapağına Mısır piramitlerini yerleştirir. Fotoğrafçı kuruma paralel kadrajla çekilen fotoğrafı getirir. Bu şekilde fotoğraf kapağına sığmaz. Fotoğraf bilgisayar ortamına aktarılır ve dik kadraja dönüştürülür. Bu sefer piramitler birbirine yaklaşır. Gerçekleşemeyecek bir durum, bilgisayar ortamında gerçekleşir. Fotoğrafı dikkatlice okuyan gözler yapılan müdahaleyi anlar ve okur kendini aldatılmış hisseder. Bu kapaktan sonra *National Geographic* bundan böyle dijital müdahalenin kullanılmayacağını beyan eder NPPA’nın (Ulusal Basın Fotoğrafçıları Örgütü) web sitesinde John Long bu fotoğrafı değerlendirirken şöyle yazar:⁷² “Beğeni konularının ömrü oldukça kısadır. Oysa ahlaki konular sonsuza kadar devam eder. İşte bu nedenle aradan 30 yıl geçse de bu hata halâ konuşulmaktadır.”

---

⁷¹ Zuckerman, J. (2004). *Fotoğrafta Rengin Sırları*, Çev: Nedim Sipahi, İstanbul: Homer Kitabevi, 144.

⁷² Semiz, U.K., <http://www.fmd.org.tr/etik/etik.htm>

Resim 51: National Geographic, Şubat 1982

Renk üzerinde yapılan ve sonuçta etik tartışmalara yol açan müdahale, *Time* dergisinin 1994 yılındaki kapağında kullandığı, iyice karartılmış O. J. Simpson fotoğrafıdır. Bu fotoğrafla ilgili olarak John Long'un NPPA sitesinde yayınlanan yazısına göre *Time* dergisinin fotoğraf editörü yayımına karar verdiği bu fotoğraf nedeni ile ırkçılıkla suçlanmıştır⁷³. *Time* dergisi fotoğrafı kötü bir görünüş yaratarak karartmıştır. Simpson'un suçlu olduğuna karar vererek, mahkûm numaralarını fotoğrafın altına yerleştirerek onu dava sonuçlanmadan suçlu olarak göstermiştir. Dergi ırkçılıkla suçlanınca editör “polis fotoğrafının sertliği, amansız parlak ışık sebebiyle Simpson'un yüzündeki birkaç günlük sakal düzeltildi. Onu trajik bir ikon haline getirdik” der. Bir başka ifade ile onu olmasını istedikleri şekle dönüştürmüşlerdir.

⁷³ Semiz, U.K., <http://www.fmd.org.tr/etik/etik.htm>

Resim 52: Time, Aralık 1994

Gazeteler kendi ideolojileri doğrultusunda haber fotoğrafını zenginleştirmek, sayısal olarak az olan toplulukları çoğaltmak için sık sık “klonlama” tekniğine başvurmaktadırlar. Fakat bu fark edildiğinde (ki dikkatli bir çift göz bunu hemen fark eder) o haber ve gazete hakkında günlerce olumsuz yorumlar birbirini takip eder. 9 Mart 2009’da “Hürriyet” Gazetesi “AKP Mitingine Photoshop’lu Klonlama” manşeti ile bir haber yayınladı. Buna göre: AKP Manisa İl Başkanlığı’nın, MHP’nin mitingine katılımın az olduğu iddiasıyla yaptığı basın açıklamasında sunduğu kendi mitinglerindeki kalabalığı gösteren fotoğraflarında Photoshop hilesi ortaya çıktı. MHP lideri Devlet Bahçeli’nin 7 Mart’taki Manisa mitingini tamamlamasından yaklaşık 2 saat sonra AKP İl Başkanlığı’ndan basın bürolarına, “Boylarının ölçüsünü aldılar” başlıklı bir açıklama geçildi. İl Başkanı Mustafa Uyumaz imzalı açıklamada, “AKP mitinginde alan tıklım tıklım dolu olmasına rağmen 20 bin kişi olduğunu iddia edenler kendi mitinglerini de gördüler. Kendi mitinglerinde 5 bin kişi bile yoktu” denildi. Fotoğrafların sol alt köşesindeki kalabalıkta benzer insanların dizili olduğu, aynı kıyafetli kopya insanların bulunduğu fark edildi. MHP İl Başkanı Mesut Bayram Laçalar, “AKP, mitingde olmayan insanları çoğaltmış, boş yerleri bilgisayar yardımıyla doldurarak insanları kandırmaya çalışmıştır. Bu nasıl ak siyaset?” diyerek

tepkisini gösterdi. Başka bir örnek İspanya ise ligindedir, boş tribünler klonlama yöntemiyle dolu gösterilmiştir⁷⁴.

Resim 53: İspanya liginden klonlama haber fotoğrafı

5.4. Gazete ve Dergilerde İllüstrasyonların Altyazısının Önemi ve Sorumluluğu

Fotoğraf seçimi, fotoğraf editörünün en önemli işlevi, aynı zamanda da haber fotoğrafını gerçek değerine ulaşabilmesini sağlayan en önemli aşamadır. Çünkü çekilen her haber fotoğrafı, yayınlanma amacıyla çekilir. Ancak, bir habere ilişkin gelen onlarca fotoğraftan ancak biri ya da birkaçı yayınlanmaya değer görülür.

Fotoğraf editörü, uyguladığı belirli ölçütler ışığında bazı fotoğrafları yayınlamak üzere seçer, diğerlerini ise reddeder. Ne yaparsa yapsın tek bir amacı vardır. O da “okurun ilgisini haber fotoğrafı üzerine toplamak” tır. Bu bazen karede fotoğrafın açıklamak istediği fikri vurgulamak için, bazen haber fotoğrafçısının fotoğrafı çekerken eleyemediği görüntüyü fotoğraf karesinden çıkarmak için, bazen teknik hataları telâfi etmek için, bazen fotoğrafı gazetenin ideolojisine uydurmak için, bazense tamamen etik dışı bir eylemle var olmayan görüntüleri eklemek veya var olan görüntüleri çıkarmak için yapılabilir. Sebep ne olursa olsun amaç kesinlikle okuru etkilemektir. Liberal-çoğulcu sistemde gazetenin tek hedefinin kâr elde etmek olduğunu unutmamak gerekir.

⁷⁴ http://www.photoshopmagazin.com/dergi/2010/07/hep_destek_tam_destek.html

Bir haberin makro yapısı denildiğinde; olayların çerçevenme biçimleri ve dili kastedilir. Diğer bir deyişle, haber metinleri, başlıkları, spotları, yazanın imzası, haber metninin dili, metni oluşturan cümleleri, sentaksı (söz dizimi), sözcükleri, fotoğrafları, fotoğraf altı yazısı, grafikleri, illüstrasyonu ve karikatürleri vb. unsurları anlaşılır. Bildiğimiz, üzerinde çalıştığımız, analiz ve çözümlenmeler yaptığımız, öğrendiğimiz ve öğrettiğimiz habere dair her şey haber fotoğrafı için de geçerlidir. Haber fotoğrafının da güncel ve ilginç olması, habere konu olacak olayın objektif ve gerçeğe uygun biçimde görüntülenmesi gerekir. Haber fotoğrafçısı çekimini tarafsızca gerçekleştirmeli, kareye gerçekdışı görüntüler ekleyip çıkartmamalıdır. Fotoğraf sade ve belirgin olmalı ilk bakışta ana öge anlaşılmalı. Okuyucu, fotoğrafa baktığında haber hakkında bilgi sahibi olabilmeli. Bir haber metninin 5N+1K temel sorularına cevap vermesi gerekmektedirse bir haber fotoğrafının da bu sorulara görsel anlamda cevap vermesi beklenir. Haber fotoğrafının aktaramadığı Neden/Niçin? Soruları ise okuyucuyu haber metnini ve fotoğraf alt yazısını okumaya yönlendirir.

Roland Barthes, anlatının, kurmaca veya gerçek olayları bir öykü haline getirerek aktarma sanatı olduğunu ifade eder. Anlatının dayanağı, eklemli dil (sözlü ya da yazılı), görüntü (durağan ya da hareketli), el-kol-baş hareketi ve bütün bu tözlerin düzenli bir karışımından oluşabildiğini belirtir. Söylencede, fabлда, masalda, öyküde, destanda pantomimde, tabloda, vitrayda, sinemada, çizgi resimde, gazete haberinde, konuşmada anlatı hep vardır⁷⁵. Anlatı ise bir metindir. “Metin”, çözümlenmek üzere ele alınan her şeydir⁷⁶. Sadece cümlelerden kurulu yazılı eserlerin dışında bir filmin sahnesi, bir tiyatro perdesi, bir sinema afişi, bir kitap kapağı, bir ürünün ambalajı, bir beste, resim, heykel, fotoğraf ve tabii ki haber metni ve haber fotoğrafı... Bunların her biri metindir ve bu örnekleri çoğaltmak da mümkündür.

Kısaca herhangi bir yazılı haber metni gibi (örneğin köşe yazısı) Haber fotoğrafı ve ona bağlı olan fotoğraf altyazısı (lejang) da birer metindir. Fotoğraf altyazısı, dikkat çeken bir fotoğrafın altındaysa, büyük bir olasılıkla başlıklardan da önce okunan ilk metindir. Bu nedenle fotoğraf altı yazısını kaleme alırken titiz davranmak gerekir. Fotoğrafta görünenler daha açık ve detaylı biçimde fotoğraf altında sunulur. Ama bu öyle yapılmalıdır ki okuru meraklandırmalı ve hem sunduğu kısa bilgi ile okuru yeterince bilgilendirmeli hem de haber metnini okumaya

⁷⁵ Barthes, R. (1988). *Anlatıların Yapısal Çözümlemesine Giriş*, Çev: Mehmet Rifat-Sema Rifat, İstanbul: Gerçek Yayınevi, 7.

⁷⁶ Parsa S. ve Parsa A. (2002). *Göstergebilim Çözümlenmeleri*: İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi 21.

yönlendirmelidir. Alt yazıda kesin bilgiler yer almalıdır. Yer, tarih, isim gibi. Kesinlikle fotoğraf alt yazısında yorum yapılmamalıdır. Habere ait arşiv bir fotoğraf kullanılmışsa bunu fotoğraf altında mutlaka belirtmek gerekir⁷⁷.

Fotoğraf altyazısı üzerinde titizlikle durulması gereken bir konudur. Çünkü fotoğraf altyazısı ile görüntüler (imgeler) rahatlıkla manipüle edilebilir. Bir altyazı fotoğrafın etkisini olduğu gibi değiştirebilir. Ağlayan bir kadın fotoğrafını örnek vermek gerekirse bu fotoğrafın altına “Kapkaççıların saldırısına uğrayan kadın”, “Üç kişinin tecavüzüne uğradı”, “Trafik canavarı! Çarptığı yaya oracıkta öldü” ya da “Kızını trafik kazasında kaybetti” bu ifadelerin her biri fotoğrafın anlamı ve değeri değiştirir. Okur, altyazıya göre manipüle olur. Fotoğraf altyazısı, fotoğraf editörünü fotoğraf şefinden ayıran en temel özelliştir. Yani fotoğraf editörü fotoğraf alt yazısı yazar veya ne yazılacağına karar verir. Ancak fotoğraf şefi sadece fotoğrafı seçer.

Magnum Fotoğraf Ajansı'nın editörlerinin seçip gönderdiği fotoğrafların altında yer alan yazılara hiçbir kurum itiraz etmeden kullanırdı. Türk basınında fotoğraf editörü olmadığı için fotoğraf alt yazılarında da ciddi hatalar yapılmaktadır. Bu yazılara çoğu zaman yazı işleri müdürü ya da haber müdürleri karar vermektedir. Oysa lejant, yani fotoğraf alt yazısı fotoğrafın bir parçası ve onun sesidir.

*...Bu fotoğraf da tüm fotoğraflar gibi fiziksel olarak dilsizdir. Altına yazılan yazının ağızından konuşur. Sözcükler fotoğraflardan daha yüksek sesle konuşurlar. Altyazılar gözlerimizin kanıtını ayaklar altında çiğneme eğilimindedirler. Ancak hiçbir altyazı bir fotoğrafın anlamını kalıcı biçimde sınırlayamaz ya da sağlama bağlayamaz. Ahlakçıların bir fotoğraftan talep ettikleri şey, aslında bir fotoğrafın asla yapamayacağı şeydir-konuşmak. Eksik olan bu ses, altyazıdır ve onun hakikati söylemesi için konuşması beklenir. Ancak tümüyle doğru olan bir altyazı bile, altına ilişitirildiği fotoğrafın yalnızca onu zorunlu olarak sınırlayıcı bir yorumudur. Ve altyazı eldiveni öylesine kolay giyilip çıkarılır ki...*⁷⁸

“New York Times”da altyazı yazma kılavuzundaki bilgiler şöyledir: Fotoğrafta açık olandan bahsetmeyin, taraf tutmayın, manşet gibi asgariye inmiş dilden kaçınmın; altyazı ve diğer unsurların ilintili olmasına dikkat edin; tekrardan kaçınmın; yer belirtmeyi unutmayın; alıntılar iyi altyazı malzemesidir⁷⁹. Habere gidip fotoğrafını

⁷⁷ Schneider, W., Paul-Josef Raue, (2000). *Gazetecinin El Kitabı*, Çev: Işık Aygün, Ankara: Konrad Adenauer Vakfı, 39.

⁷⁸ Godart, J. Ve Sontag, Susan. (1999). *Fotoğraf Üzerine*, İstanbul: Altıkırkbeş Yayınları, 128.

⁷⁹ Türker, Nurdan, (2006). *Basında Fotoğrafın Kullanılması Fotoğrafın Altyazı ile Birlikte Olayı ve Durumu Biçimlendirmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Fotoğraf Anasanat Dalı, İstanbul, 65.

eken haber fotoğrafçısı günümüzde aynı zamanda altyazısını da yazar. Fakat gazetede fotoğraf seçiminden sorumlu olan fotoğraf editörü bu yazının fotoğrafa uygunluğunu, doğru yazılıp yazılmadığını, çarpıcı bir dil kullanılabilirliği ihtimalini dğnerek son kontrolleri yapması ve ondan sonra yayına karar vermesi gerekmektedir.

SONUÇ

Günümüzde hem görsel hem de işitsel iletişim araçları açısından teknoloji ne kadar ilerlese de eğlenme, öğrenme, haber alma, vb. ihtiyaçların giderilmesi açısından basılı materyallerin bireyler açısından vazgeçilmez bir yeri vardır. Kişiler açısından bu materyaller arasında özellikle gazete ve dergilerin yeri ve önemi küçümsenemez orandadır. Özellikle ilgi duydukları alana yönelik gazete ve dergileri takip etmek yaygın bir alışkanlık haline gelmiştir. Gazete ve Dergi hazırlamak sanıldığı kadar basit bir çalışma değildir. Gazete ve Dergi sayfaları yazı ve resimlerin sayfa üzerine rasgele yerleştirilmesi ile oluşturulmamalıdır. İnsan beğenisine sunulan bir çalışma olduğu hiçbir zaman unutulmamalıdır. Bireyler içerik kadar görselliğe de önem vermektedir. Gazete ve Dergi okurları, gazete ve dergi sayfaların yazıların punto değerinden resmin büyüklüğüne, sayfadaki konumuna, aradığını kolaylıkla bulabilmesine, imla hatalarından arındırılmış olmasına kadar pek çok şeye dikkat eder. Bu nedenle sayfa hazırlarken mümkün olduğu kadar hatalardan arındırılmalı ve görsel açıdan memnuniyet yaratacak çalışmalarla okurların karşısına çıkmalı.

Gazete ve dergi tasarımında altı önemli unsur hep göz önünde bulundurulmalıdır. Bunlar; 1)Sadelik, 2) Kontrast, 3) Denge, 4) Uyum ve bütünlük, 5) Sayfa tasarımında Kullanılan Görseller, 6) Renktir.

Hazırlanmasına göre gazete ve dergi illüstrasyonun aşağıdaki biçimleri var: orijinal (dergi için özel tasarlanmışlardır); iktibas edilmiş (diğer dergilerden alınmışlar); belgelenmiş (tarihi belge olarak sunulan bir değişiklik yapılmamış tarihi içerikli resimler). Böyle resimler daha çok bilimsel, bilimsel-popüler ve tarihi dergilerde kullanılır.

Grafik araçların kullanımına göre gazete ve dergi illüstrasyonun aşağıdaki türleri vardır: hatlı (çizgilerden, nokta, aynı renkli gölgelerden ibaret olanlar); yarım tonlu (bir renkle gölgeye geçiş yaparak).

Buna karşılık gazete ve dergilerde bilimsel bilişsel çizimler iletişim araçlarından biri olarak aşağıdaki gruplara ayrılır: sadece nesnel karakterde olan resimler (resim, fotoğraf); şema niteliği taşıyan resimler (çizim, şema, harita); bilgi verici nitelik taşıyan çizimler (grafik, matematiksel harita).

Tasvir elemanlarının rengine göre gazete ve dergi illüstrasyonların aşağıdaki türleri vardır: siyah – beyaz; karışık renkli.

Gazete sayfa tasarımlarında iki uygulama biçimi kullanılır;

A) *Manşet uygulamalı sayfalar.*

B) *Sürmanşet uygulamalı sayfalar.*

İşlevleri bakımından dergi illüstrasyonu “süsleyici resimler”, “metni yorumlayıcı resimler” ve “metni tamamlayıcı ve yorumlayıcı metinler” olarak üç ayrı gruba ayırabiliriz.

Dergi kapakları da derginin iç sayfaları gibi derginin türü, hedef kitlesi, içeriği, baskı özellikleri gibi faktörlere göre çok çeşitlilik gösterir. Kapağın tasarımında logo, seçilen renkler, kullanılan renklerin uyumu son derece önemlidir.

Grafik tasarımda kullanılan tüm teknikler gazete ve dergi illüstrasyon çalışmalarında da kullanılabilir. Teknik malzeme olarak kalemler, kâğıtlar, boyalar, karışık teknik ve bilgisayar destekli tasarım tekniği ile illüstrasyon çalışmaları yapılabilir.

Tüm gazete ve dergi illüstrasyonları iki gruba ayrılır. Onlarda birinci gruba dâhil olanlar foto-illüstrasyonlardır ki fotoğraf makinesi ile çekilirler. Bu grupta röportaj resimleri ve foto-portreler, foto-natürmortlar, foto-peyzaj, foto-plaket ve foto-reproduksiyonlar mevcuttur.

Görsel görüntülerin ikinci grubunu fotoğraf olmayan çizimler oluşturur, yani kalem veya boya ile çizilmiş resimler ve tablolar. Bu grup çeşitli tip resimler, karikatürler, afiş, diyagram, harita, şema, tablo, teknik resim vb. içerir.

Gazete ve dergi sayfası düzenlemenin temel amaçlarını üç başlık altında toplayabiliriz: Okuyucuların dikkatini çekmek ve bunu sürdürmek; sayfa içeriğinin göreceli olarak önemini ve konumunu vurgulamak; gazeteye fark edilebilir bir görsel karakter vermek.

Yapılan araştırma gazete ve dergi tasarımını, bununla ilgili yapılan araştırmaları, günümüzde gazete ve dergi illüstrasyonunun türlerini, gazete ve dergilerde illüstrasyonların işlevini, illüstrasyonun metinle ilişkisini, gazete ve dergi

sayılarının illüstrasyon sistemini, çeşitli basın örneklerinin illüstrasyonunun karakteristik özelliklerini, gazete ve dergi grafiğinin gelişmesini, editör tarafından değerlendirilmesi gibi başlıkları kapsamaktadır.

Bu tez çalışmasında illüstrasyonun algı belirleyici etkisi tüm insanlık tarihinden ortaya çıkmaktadır. Yakın tarihteki basın-yayın örneklerinde, grafik tasarım çerçevesinde illüstrasyonun sosyal-psikolojik öğeleri leke, çizgi gibi en temel öğelerden “mesajı” oluşturuvcu yönleri ile ele alındığında, bu unsurlara dergiciliğın tarihsel ve toplumsal süreçlerine hakim tasarımcıların emeğinin ne kadar dergi başarısında belirleyici olduğu, yayıncılıktaki sorunlar üzerinden ele alınmıştır.

Dergi tasarımının her aşamasında bütüncül bir yaklaşımın gereği, tasarımcılar açısından ortaya çıkmaktadır. Bu noktada dergiciliğın süreçlerini ve kaynak ve zaman ekonomisini bilen tasarımcı-illüstratörlerin gereği belirlemektedir. Bu açıdan planlama bilen ve donanımlı tasarımcıların gereği kadar; bu tez çalışması ışığında, dergi idarecilerinin, editörlerin, teknik sekreterlerin de dergi başarısını ve ömrünü arttırmak için görsel tasarım bilgisini haiz uzman illüstratörler ve tasarımcılar çalıştırmaları, onları tasarım uzmanları olarak görüp derginin okuyucular üzerinde algı yönetimini, makale ve haberleri sunuşta görüşlerini almaları; dergi planlamasında tasarım sürecine önem vermeleri gereği ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKLAR

Kaynaklar (Rusca)

- Арнхейм Р. (2000) Искусство и визуальное восприятие. Благовещенск.
- Арнхейм Р. (1974) Искусство и визуальное восприятие
- Баренбаум И.Е.(1984) История книги. Москва, Книга
- Бердслей О. (1992) Рисунки. Проза. Стихи. Афоризмы. Письма. Воспоминания и статьи о Бердслее / Вступительная статья, проект альбома, составление, подготовка текстов и примечания А. Басманова. — М.: Игра-техника,— 288 с.
- Борев Ю.Б. (1986) Художественные направления в искусстве XX века: Борьба реализма и модернизма. Киев
- Галкин С.И. (1984) Оформление газеты и журнала: от элемента к системе. Общее и особенное в художественно-техническом конструировании периодических изданий М. Молодая гвардия Издательство МГУ. 152 с
- Галкин С. И. (1987) Уроки моделирования газеты : учеб.-метод, пособие для фак. и отд. журналистики гос. ун-тов / С. И. Галкин. М.: Изд-во Моск. гос. ун-та. - 75 с.
- Киселев А. П. (1974) От содержания к форме : основные понятия и термины газетного оформления / М.: Изд-во Моск. гос. ун-та. - 48 с.
- Полевой В. (1991) «Малая история искусств», Москва.
- Лучшие листы советской сатирической графики. 1. 1917-1941. Москва.
- Советский художник. (1988). 142 с.

Kaynaklar (Türkçe)

- ANSIKLOPEDİK SÖZLÜK (1890-1907). – Profüssör İ.E.Andreyevin, K.K.Arsenyeva ve O.O.Petruşevski tarafından düzenlenmiş. Yayıncılar F.A.Brokgauz (Leypsik), İ.A. Efron (St.Petersburg) St.Petersburg.
- ANİKST M., BABURİNA N., ÇERNEEM E.(1992). Rus grafik tasarımı. 1880-1917. Moskova

- ARICAN, M. Z., “Haber Fotoğrafını Oluşturan Öğeler Açısından Türkiye Ulusal Basımında Fotoğraf Seçim Ölçütlerinin Belirlenmesi” Yayınlanmamış doktora tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 2001-
www.jasstudies.com/DergiPdfDetay.aspx?ID...
- ARICAN, M. Z., Editörler: Nejdet Atabek, Feyyaz Bodur, Basın Fotoğrafçılığı, “Basında Fotoğraf Kullanımı”, Açıköğretim Fakültesi Yayınları NO:1663, Anadolu Üniversitesi Yayınları NO: 2697, Eskişehir, 2012.
- ARİHEYM R.(2000). Sanat ve görsel bilişsel. Blagoveşensk, Boduen de Kurtune adına BKG
- ARİNHEYM R. (1974). Sanat ve görsel bilişsel. Moskova
- ALTINAY, H. ve YÜCEER, H.(1992). Moda Tarihi, Kadioğlu Matbaası. Ankara.
- AND, M.(2008). Kıyafetnâmeler ve Giyim Kuşam Albümleri, Sanat Dünyamız Dergisi, Yaz, s. 43- 48.
- ANONİM (1923). Süs Dergisi. Sayı: 45, 24 Mayıs, s. Ön kapak arkası
- ANONİM (1919), İnci Dergisi, s.8.
- ATALAYER, Faruk (1994), Görsel Sanatlarda Estetik İletişim., Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, Eskişehir
- ATALAYER, Faruk (1994), Temel Sanat Öğeleri., Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, Eskişehir
- ATALAYER, Faruk (2001), “Tasarım Süreci.”, SDÜ Güzel Sanatlar Fakültesi Konferans Metni, Isparta, 12 Ocak 2001.
- BARENBAUM İE(1984). Kitapın Tarihi. Ali okullar için ders kitabı. Moskova, Kitap; 214 s.
- BARTHES, R. (1988) Anlatıların Yapısal Çözümlemesine Giriş, Çev: Mehmet Rifat-Sema Rifat, Gerçek Yayınevi, İstanbul
- BECER, Emre (1997), İletişim ve Grafik Tasarım., Dost Kitapevi, Ankara
- BECER Emre, (2005). İletişim ve Görsel Tasarım, Dost Yayınları, Ankara
- BERDSLEY O. (1992). Görüntüler. Nasr. Şiirler. Aforizmler. Mektuplar. Berdsley hakkında anılar ve makaleler. Moskova: "Tekniğin oyunu", - 288 s.; 279
- BOREEV Y.B. (1986). 20. yüzyıl sanatta sanatsal yön: Modernizmin ve realizmin mücadelesi ..-Kiyev: Mistestvo.-134 s.
- CAPORAL, B., (1982). Kemalizm ve Kemalizm Sonrasında Türk Kadını (1919-1970), İş Bankası Yayınları, İstanbul.

- DAĞLI N (1995) Gazete Yayımlama Teknikleri, İmaj Yayınevi, Ankara
- DEMİRKENT N (1982) Sayfa Sayfa Gazetecilik, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul
- DEMİR Divanlıoğlu (1997) Temel Tasar Tasar'ın Öge ve İlkeleri, Birsen Yayınevi, İstanbul
- DİKE, L (2004). İlköğretim Okullarındaki Türkçe Ders Kitaplarında Kullanılan Kitap Resimleri (İllüstrasyonlar) Teknikleri ve Öğrenmeye Katkısı, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Resim-İş Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara.
- DİJUR AA (1982). Sanayi tasarımının kaynağında / Teknik estetik- № 12
- EVLİYAGİL Ş (1977). Basın ve Basım İşletmeciliği, Ajanstürk Yayınları. Ankara.
- GANİZ Selahattin, (2004). Yazı ve Tasarımcıları, İstanbul
- GAİLLARD P (1994). Gazetecilik, 2. Baskı, İletişim Yayınları. İstanbul
- GENÇAYDIN, Zafer (1993), Sanat Eğitimi, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Resim-İş Lisans Tamamlama Programı, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, Temmuz 77
- GİKOW, J., (1991). Graphic Illüstration In Black and White, Design Pres, New York.
- GİLES V ve HODGSON, F W (1996) Creative Newspaper Design, Focal Press, Oxford
- GÖKSEL, N. N. ve İŞMAL Ö. E., (2005). Modada Batı ile Doğuyu Birleştiren Türk Trend Belirleyicileri, ETN Uluslararası Tekstil Konferansı, Yayınlanmamış Bildiri, 5- 10 Eylül 2005, İzmir
- GODART, J. , SUSAN Sontag (1999) Fotoğraf Üzerine, Altı kırkbeş Yayınları, İstanbul, 1999
- Grafik Formatı, 2008 www.shekk.ex6.ru/view_post.php?id=14 -
- GÜNGÖR Hulusi (1983) Temel Tasar (Basic Design), Afa Matbaacılık, İstanbul
- GÜRKAN, S. (1999). Moda Konfeksiyon İlişkisi Çerçevesinde Haute Couture'den Konfeksiyona Geçiş Uygulamaları, Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi, MSÜ, SBE, İstanbul.
- FİLİZ Tiryakioğlu (2012). Sayfa Tasarımı ve Gazeteler. Selçuk İletişim
- FİLİZ Tiryakioğlu, Dilek Top. (2010), Sayfa Tasarımı ve Kurumsal Kimlik Oluşturma: Türkiye'deki Ulusal Gazetelerin Birinci Satfaları Üzerine Bir Araştırma. Selçuk İletişim, 6, 3

- FREEMAN, M. (2011)Fotoğrafçının Gözü, Çev: Deniz Güzelgülgen, Remzi Kitapevi, İstanbul
- JOSE M. (1997), Parramon, Resimde Renk ve Uygulanışı, Remzi Kitapevi, İstanbul, s. 26.
- HAUSER Arnold,(1984). Sanatın Toplumsal Tarihi, Ankara
- HACALAKİ Mustafa, (2006). Görsel Anlatım Dili Olarak Taşbaskı Eğitimi Ve Uygulama Olanakları Yüksek Lisans Tezi, İzmir
- İLYASOĞLU Eyüp, (2000). Yazının İcadı, İnsanlık Tarihinin Başlangıcı, Akdeniz'inUyanışı, netyorum.com
- İSTEK Ragıp, (2005). Görsel İletişimde Tipografi ve Sayfa Düzeni, Pusula Yayınları, İstanbul
- KAVAKLI O (1985) Haberleşme, Ankara Matbaası, İzmir.
- KALKİN S.I. (1984). Gazete ve derginin tertibatı: elementten sisteme doğru. Moskova
- KALKİN S.I (1984). Gazetenin modelleme dersleri. Moskova
- KETENCİ H.F., BİLGİLİ C.(2006). Görsel İletişim & Grafik Tasarımı, Beta Yayınları, İstanbul
- KEŞ, Y. (2001). Görsel İletişimde İllüstrasyonun Kullanım Alanlarına Kuramsal Bir Yaklaşım, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Resim Anasanat Dalı, Isparta.
- KİSELEV A.P. (1975). İçerikten biçime doğru. Gazete tertibatının temel kavram ve terimleri. Moskova., s. 29.
- LEHNERT, G., (1998). Fashion A Concise History, Calmann & King, London
- LUSSIER, S., (Reprinted 2005- 2006), Art- Deco Fashion, V&A Publication, London
- Морозова С.А.Творческая фотография. Москва. 1985 (MOROZOVA S.A. (1985). Yaratıcı fotoğraf. – Moskova)
- OS, N. V., (2002). Milli Kıyafet, Müslüman Osmanlı Kadını ve Kıyafetinin Mahiyeti, Türkler, 14. Cilt, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, s. 142.
- PACKER, W., (1989). Fashion Drawing in Vogue, Thames and Hudson, Newyork
- PARSA S.,PARSA A.(2002) Göstergibilim Çözümlemeleri, Ege Üniversitesi Basımevi, Bornova, İzmir
- POLEVOY V.M. (1991). Sanatın küçük tarihi. - Moskova , Sanat

- POSTMAN N (1994) Televizyon: Öldüren Eğlence, Osman Akınhay (çev), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- RAMONET I (2000) Medyanın Zorbalığı, Aykut Derman (çev), Om Yayınları, İstanbul
- ROCHE, D., (2008- Yaz). Fransa da Moda Basının Doğuşu, Sanat Dünyamız Dergisi, Orçun Türkay (Çev.), s. 69- 75
- RİGEL N (1993) Kağıt Kaplanlar, Der Yayınları, İstanbul.
- SARIKAVAK Namık Kemal, (2009). Çağdaş Tipografinin Temelleri, Ankara
- SEMİZ, U.K., <http://www.fmd.org.tr/etik/etik.htm>
- SOYGÜDER. Şebnem (2013). Fotoğraf Editörlüğü Kurumu Ve Gazeteler İçin Önemi – www.jasstudies.com/DergiPdfDetay.aspx?ID...
- Sovyet hiciv Grafikasının en iyi sayfaları. I sürüm. 1917 1941.-M.: Sovyet ressamı, 1988.-142 s.
- SCHNEİDR W ve RAUE P J (2000) GazetecininEl Kitabı, Işık Aygün (çev), Konrad Adenauer Vakfı Yayınları, Ankara.
- ŞEKER Mustafa, (2004). Sayfa Düzeni, Çizgi Kitapevi, Konya
- ŞAHİN, Y., (2004). Topkapı Sarayı Müzesinde Bulnan Bir Grup Kaftanın Dikiş Kalıpları ve Anadolu Giysileriyle Benzerlikleri, Folklor/ Edebiyat Dergisi, Başkent Matbaası, Ankara, 2004, s. 197
- SENDİJ Ç., FRAYBURGER V., ROTSDOLL K. (1989). Reklam: nezeriyye ve tecrübe. ROZANOVA N.N. 1920-30 yılları arasında Moskova kitap ksiloGrafyası. Moskova
- SCHNEİDER, W., PAUL-JOSEF Raue (2000) Gazetecinin El Kitabı, Çev: Işık Aygün, Konrad Adenauer Vakfı, Ankara
- SUCU M (2003) Sayfa Düzeni, Sevda Alankuş (der), Gazetecilik ve Habercilik, IPS İletişim Vakfı Yayınları, İstanbul
- TATLİN V. (1932). Sanat tekniğe. ROZANOVA N.N. 1920-30 yılları arasında Moskova kitap ksiloGrafyası. Moskova.- Leninkrad
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı . Grafik ve Fotoğraf . Gazete Sayfası Hazırlama - 1. Ankara, 2013, s.4 - www.megep.meb.gov.tr/.../Gazete%20Sayfası%...
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (2013) Grafik ve Fotoğraf . Dergi Sayfası Hazırlama-2. Ankara,s.4-5 - www.megep.meb.gov.tr/.../Gazete%20Sayfası%...
- TAŞLIKLIOĞLU Zafer, (1968). Grekçe Gramer ve Syntaks, İstanbul
- TAŞ O (1993) Çağdaş Gazete Tasarımı, Makro Yayınevi, Ankara

- TEPECİK, A., (2002). Grafik Sanatlar, Detay ve Sistem Ofset, Ankara
- TÜRKER, Nurdan (2006) Basında Fotoğrafın Kullanılması Fotoğrafın Altyazı ile Birlikte Olayı ve Durumu Biçimlendirmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Fotoğraf Anasanat Dalı, İstanbul
- UÇAR Tefik Fikret, (2004). Görsel İletişim ve Grafik Tasarım, İnkılâp Yayınları, İstanbul
- VEİLL Alain, (2009). Grafik Tasarım, İstanbul,2009
- WHITE W A (2002). The Elements Of Graphic Design, Allworth Pres, New York.
- ZUCKERMAN, J. (2004) Fotoğrafta Rengin Sırları, Çev: Nedim Sipahi, Homer Kitapevi, İstanbul

ŞEKİLLER LİSTESİ

Resim 1: Gazete için hazırlanmış reklam örneği	4
Resim 2-3: Gazete ve dergilerde Bilimsel İllüstrasyonlar	6
Resim 4-5-6: Gazete ve dergilerde Moda İllüstrasyonları	7
Resim 7-8: Gazete ve dergilerde Fantastik İllüstrasyonlar	8
Resim 9 : Lekeseli bir dergi kapağı	19
Resim 10: Arka sayfadaki gazete logosu öndeki logoya göre daha küçük kullanılır	23
Resim 11: Önceleri gazetelerin arka sayfaları spor sayfası olarak kullanılırdı	24
Resim 12: Yerel gazete arkasayfa örneği	25
Resim 13: Time dergisi	29
Resim 14: National Geographic Dergisi	29
Resim 15: Altispor Malzemeleri ürün kataloğu, tasarımı ve baskısı SporDünyası	38
Resim 16 : Tarih Dergisi İç Sayfa Düzeni ve Tasarımı	38
Resim 17: Dergilerin rekabetinde kapak tasarımı oldukça önemlidir	42
Resim 18 : Zaman gazetesini	48
Resim 19: The Times gazetesi	48
Resim 20-21: Grafik-çizim	49
Resim 22: Plan-çizim	49
Resim 23: Pasta grafik.	50
Resim 24: Siyah – beyaz illüstrasyonlar	51
Resim 25: Karışık renkli illüstrasyonlar	51
Resim 26: Nüfus cüzdanı için çekilmiş resimler	53
Resim 27: El sıkışma – Yanlış	53
Resim 28: El sıkışma – Düzgün	54
Resim 29: Sıra - Palitra gazetesi	54
Resim 30: Bende bir şeyler var - Spor gazetesi	55
Resim 31: Bende bir şeyler var - Palitra gazetesi	55
Resim 32: Kendi masasında - Edebiyat gazetesi	56

Resim 33: Parmakla göstermek	56
Resim 34-35: Foto-illüstrasyonlar	59
Resim 36: Foto-portre	60
Resim 37-38: Fotoğraf Olmayan İllüstrasyon	61
Resim 39-40: Fotoğraf Olmayan İllüstrasyon	62-63
Resim 41: Karikatür	63
Resim 42: Dijital İllüstrasyon	64
Resim 43: Canlı Kontur komutuyla bir bitmap görüntüyü izlemeden önce ve sonra	70
Resim 44: “Zaman”20 Nisan 2009“Hürriyet”10 Şubat 2008 “Star”30 Mayıs 2012	73
Resim 45: 1889 yılında Thomas Klirin mahkemesinin resmi-York Times dergisi	74
Resim 46: Çini Mürekkeple Tarama Tekniği	76
Resim 47: Gazete ve dergilerde Suluboya Tekniği	77
Resim 48: Gazete ve Dergilerde Guajboya Tekniğinde Mekanlar	78
Resim 49: Guajboya Çocuk Dergi Kapağı	78
Resim 50: Bayan Yanı dergisi – Karışık Teknik	80
Resim 51: National Geographic, Şubat 1982	88
Resim 52: Time, Aralık 1994	89
Resim 53: İspanya liginden klonlama haber fotoğrafı	90